

časopis slovenskih delavcev

št.

44

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

ZMEŠNJAVA

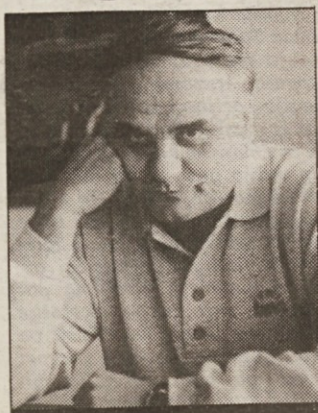

Reprezentativnost slovenskih sindikatov, kot si jo je zamislila in kot z njo manipulira slovenska oblast, postaja vse hujša godlja. Nesmisli se kar vrstijo in o njih pišemo v uvodniku na 2. strani ter v Ravbarkomandi. Ministrico za delo **Rino Klinarjevo** pa sprašujemo, zakaj te zmešnjave noče in noče razplesti.

Ljubljana, 6. oktobra 1994, št. 44, letnik 53, cena 180 SIT

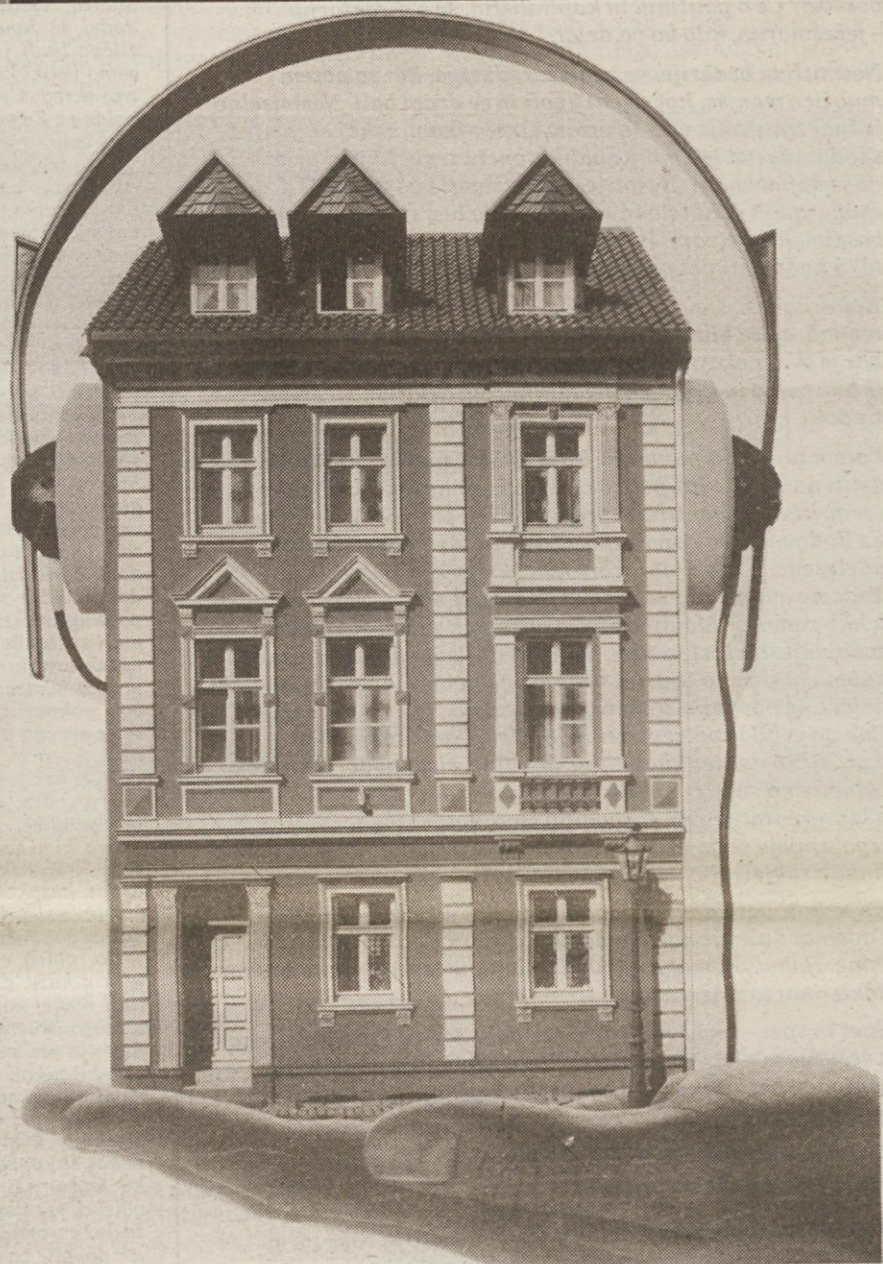
VSAKI DOBRI IZKUŠNJI KAŽE PRISLUHNITI

Intervju z Milanom Utrošo na 3. strani DE

NORMA ŠIVA IN PARA: Obiskali smo tekstilno tovarno TIP-TOP v Ljubljani

Stran 18

5.000 PODPISOV ZA 5.000 DELOVNIH MEST

Stran 3

Z domoljubnega zborovanja prejšnjo soboto v Celju

DE pride
vselej prav,
tako
ali drugače

DE, **14⁰⁰**
sreda

Spoštovane delavke podjetja Intex

Najodločneje obsojam dejanje fizičnega obračunavanja z vami s strani vašega delodajalca. Ko ponovno izražam vsopodpore in solidarnost z vašimi upravičenimi zahtevami po zagotovitvi osnovnih pogojev za življenje in ohranitev človeškega dostojanstva, pričakujem in zahtevam, da vas pristojni državni organi zaščitijo pred vsakršnim nasiljem in nemudoma ukrepajo proti storilcu včerajšnjega gnusnega dejanja.

S pozdravi!

PRESEDNIK ZSSS
Dušan SEMOLIC

Dušan Semolič

Piše: Ciril Brajer

Še enkrat gospe Rini Klinar

Kaj vse smo slišali in brali pred vseslovenskim shodom kovinarjev v Mariboru. Kot bi bilo prvič! Najprej ena o sindikatih, ki menda ne morejo drugače, kot da naprej napovedujejo število udeležencev.

Morda pa prav zato zatrepeče toliko demokratičnih slovenskih src? Kovinarji bodo destabilizirali politične razmere. Kaj le bodo porekli tuji nasploh in tuji kapital posebej? Če o politiki in kapitalistih, še o direktorjih – ježešmarija, kdo bo pa delal?!

Nesmisli in bedarije, ne zgolj zaradi tega, ker so potem množice manjše, kot so eni upali in se drugi bali. Nesmiselno je tudi zgražanje nad Janezom Drnovškom, zakaj se je pred shodom sestel le z enim sindikatom in temu hkrati priznati, da je najmočnejši. Nesmisel je podžigati vodstvo SKEL, da shoda sploh ni hotelo in se ga je lotilo le v strahu božjem pred besnim občinstvom. Poleg tega članstva ni toliko in besno ni tako hudo, pa spet pade logika.

Kakorkoli že, shod je bil. Ne glede na število shodnikov recimo, da so bili dejavni. Že s količino in vsebino plakatov, kar je tudi nekaj. Bistvo je vendarle njegova poslanica in ta je bila jasna in kratka – delavci hočejo delati in živeti. Čudaki, kaj?!

Potem pride čas po shodu, ko smo Slovenci že vajeni vse deliti na »pred« in »potem«. Kako hudo je »po« komentirati vsem, ki so komentirali »prej« z zgoraj omenjenimi nesmisli. Še Vodovnikovo napoved o naslednjem shodu s 100.000 udeleženci v Ljubljani so menda osramočeni tiho obšli. Toda ne naš dragi France Tomšič. Ta se ne da. Nanj se človek lahko zanese: »Manipuliranje z delavci, preživetja gesla, zavajanje, bivšost in rdečina Alberta Vodovnika...« Vse že videno in slišano iz ustec užaljenega pobiča, ki ga prijateljski nalašč ne povabijo zraven v slaščičarno.

Ena pa je bila spet izvirna: »ZSSS naj končno privoli v pravično delitev sindikalne lastnine, sicer bodo Tomšičevi ustavnemu sodišču predlagali, naj presodi o reprezentativnosti svobodnih sindikatov, saj ne izpolnjujejo pogojev za demokratično organiziranje in lastno financiranje...«

Kapo dol! Velika mera poguma, pa naj je še tako ciničen. Toda navdušenje nad Francetovo hrabrostjo človeka hitro mine. Bahač, ki maha s 160.000 člani, je seveda lahko hraber, dokler mu to priznavajo.

Spet in spet – bivšo ministrico za delo Jožico Puharjevo smo v vsem času njenega ministirovanja zaman spraševali in zanimivo bo, koliko časa bomo to vprašanje postavljali Rini Klinarjevi:

● Lahko javnosti sporočite, koliko članov so vam posamezni sindikati prijaviili?

● Lahko javnosti sporočite, katere in kako je vaše ministrstvo preverjalo, preden je delilo odločbe o reprezentativnosti?

● Lahko pojasnite nesmisel med številom članov, s katerim se sindikati sami trkajo na prsi, in številom zaposlenih v Sloveniji?

V upanju, da bralcev s ponavljanjem ne bomo gnjavili v neskončnost

Ciril Brajer

Zločinskost režima?

DE. ŠT. 43, 29. 9. 1994
Kuharski recepti Mladena Švarca

Vzameš dve lopati ajvarja, vedro kisa, kilogram kisle smetane, vrečo ostrih feferonov, tri zelnate glave, pet kilogramov fižola, merik koruzne moke, dvajset klopotev, vse skupaj streses v kotel in pošteno zasmodiš ter serviraš v DE. Ta recept je uporabil veliki kuharski mojster, ko je v isti kotel stresel Pavleta Čelika, Martina Ivaniča, Spomenko Hribar, Manco Košir, mene in za zabelo dodal še Janeza Janšo. Tako različne ljudi je sposoben povezati samo veliki kombinator, ki je zjutraj skregan samo sam s sabo, dopoldne z Združenjo listo, popoldan pa s celim svetom!

Švarčevi komentarji me zadnje čase vedno bolj spominjajo na velikega Raula Capablancu. Z vsako novo kombinacijo se mu odpirajo vedno nove možnosti in v svoji genialnosti odkriva vedno nove načine, kako bo hkrati matiral Združeno listo, SND in LDS. Seveda zanj kljub množici podvariant vedno ostaja glavni in poglavitni cilj udbomafija ter prenovljeni komunisti. Najbolj pokvarjeni so se poskrili po vseh mogočih strankah desno od ZLSD, toda po Švarcu, ki je še pravočasno spregledal zviti in skrajno podli mane-ver boljševističnih zarotnikov, ki so ravno računali, da bodo z odhodom karieristov v oči javnosti dobili videz stanovitnosti in nepodkupljivosti ter vztrajanja na marksističnih načelih kljub nekonzistentnim razmeram, se je dejansko izkazalo, da so ravno najbolj pokvarjeni ostali v ZL. Tem so se seveda pridružili novi zarotniki, ki prej sicer niti niso bili v ZKS, kar je bila spet udbomafijska prevara, da bi nategnili največje volilce. Hvala bogu, da je Švarc, ki ni samo socialist, temveč tudi krščanski, ravno zaradi te druge karakteristike z božjo pomočjo ta slepili maneuver spregledal in dokončno razkrinkal.

No, poleg vseh drugih odkritij je, kot kaže, dokončno razkrinkal tudi mene, ko je ugotovil, da sva z Janšo priletela iz istega gnezda. Sicer je res majhna razlika, da nisem bil nikoli član ZK in še manj delal v marksističnem centru, kar je očitno spet ena od prevar preoblečenih komunistov, imava pa nekaj skupnega: namreč medtem ko Janša nosi 12000 mark vredno obleko, jaz s svojo celoletno plačo zaslužim približno pol toliko, kar je dovolj za njegove hlače in srajco in mogoče še čevlje, medtem ko razliko zaslužim z udbomafijskimi honorarji pri DE z napadi nanj in Švarca, kar je očiten dokaz, da sva povezana, saj mi s svojo dejavnostjo pomaga priti do honorarja. Samo kaj je potem s Švarcem?

Sicer pa ZL prideta kar prav tako Janša kot Švarc ali pa SND. Čim bolj strupeni in »globokoumnii« so napadi nanjo, bolje ji kaže. Prav zato je Švarc zanj še posebno dragocen, saj je Janša v določenih okoliščinah tudi nevaren, on pa je zgolj zabaven in zaradi prej povedanega tudi koristen. Če morda ne verjame, naj kar pogleda zadnje raziskave javnega mnenja.

Kar pa se tiče obtožb o socialni demagogiji in domnevni skrbi za malega človeka, mi lahko povem, da nisem vedno ravno navdušen nad ravnanjem nekaterih poslancev ZL, vendar kar se tiče mene osebno, lahko povem, da sem glede na okoliščine kot sindikalni zaupnik še kar uspešen in da bi mi bili delavci zelo hvaležni, če bi imel toliko uspeha kot jaz, čeprav nisem preveč zadovoljen z doseženi. Sicer pa, če ga zanima, kaj si mislijo o meni, naj jih kar povpraša, demagogija sem ali tja, ampak nisem prav nič zaskrbljen za odgovor. Če bodo krščanski socialisti sledili Švarčevemu križarskemu pohodu proti »udbomafiji« ne glede na posledice, se ne piše nič dobrega, pa ne ZL, temveč njim samim, ker besednjak nekje med Lapovim in Podobnikovim nikakor ne more kaj preveč spodbudno vplivati na kategorijo volilcev, ki naj bi bili njihova baza. Če Švarc že vnaprej anatimizira vse, ki so pripravljeni zgolj na projektno sodelovanje z bivšimi komunisti za-

radi zaščite pridobitev socialne in laične države, mu ni pomoči. Dokler Švarc govori v svojem imenu, nič hudega, če pa bi bilo to stališče krščanskih socialistov, bi se morali nad takim ravnanjem krepko zamisliti, ker bi jih to do konca zatolklo! No, gospod Švarc, pa lep udbomafijski pozdrav!

Tugomer Kušlan

Napravite mi to deželo spet delavsko

DE. ŠT. 43, 29. 9. 1994

Delavke in delavci vstanite iz suženjstva zakleti in se spomnite predvolilnih obljub raznih slovenskih strank, ki so se rojevale kot gobe po dežju v času nastajanja slovenske strankarske nedemokracije, kot plod razmišljanja takratnih in sedanjih njihovih liderjev in pristašev. Mnogi od teh, ki so nas zavajali v njihovih utopijah in lažeh, da nam slovenskim delavkam in delavcem ne bo treba iskati pravic in svobod na cestah, so danes poslanci in parlamentu in ministri v sedanji obetavni vladi. Vse tiste obetajoče parole in obljube s strankarskih plakatov so se v parlamentu izničile kot dokaz, kako so se nam v brk smejali takratni in sedanji oblasti željni strankarski liderji, sedanji ministri in sam gospod predsednik vlade. Njihove laži o demokraciji, o pravni državi in blagostanju so se spremenile v obliko fevdalne tiranije, ko ostajamo delavci brez vseh osnovnih pravic in obrambe, ko se nas izkorišča na vse kriminalne načine. Iz objavljenih nenasne sončne dežele na južni strani Alp postaja naša država dežela tužcev v lastni domovini, mi delavci pa smet in hlapi sedanje gospode. Vsi ti politični mirotvorniki, zeleni ekologi, belo-črni moralisti in pridigarji so govorili proti oboroževanju, proti krepitvi močnih policijskih sil, o pravno in socialno varni državi. Govorili so, da bo v Sloveniji v obdobju 4 do 5 let zagotovljenih 100.000 delovnih mest, zavzemali se bodo za vse oblike pomoči mladim družinam pri njihovem osnovanju, še posebej zaradi zaskrbljujočega upada rojstev oziroma natalitete. Namesto tega imamo skoraj 150.000 brezposelnih ljudi, od delavcev do mladih s fakultetno izobrazbo, veliko lačnih družin z otroki, medtem ko se krepijo oborožene sile vojske in policije, ki v rokah

oblastnikov postajajo naši nasprotniki. In taisti so si omislili porast natalitete s sprejemanjem 55. člena k ustavi s prepovedjo splava, zaradi katerega bi bila mlada družina kaznovana pred božjim spovednikom, žena in mati kot kurba, mož ob službo, dosedanja otroci ob možnost nadaljnega šolanja in usposabljanja oziroma za hlapca. Medtem ko so mnoge družine na robu preživetja oziroma hiranja, se gospoda brez greha pred spovednikom in Bogom zavzemajo za uzakonitev hišic ljubezni – kuplerajev. Delavci smo tudi bili tisti, ki smo želeli pomagati slovenskemu zdravstvu pri premostitvi težav in smo pristali na dopolnilno obvezno zavarovanje. Kako so nas speljali na led. Danes si mnogi delavci ne upajo v bolniški stalež, čeravno so bolni, ker se bojijo, da jih bodo delodajalci odpustili, najbolj pa to velja za porodnice. Mnogi si ne upajo v bolniški stalež, ker bi ob tem njihove družine stradale že kruha, kaj šele drugih jedi. Mnogi si ne upajo, ker vedo, da ne bodo zmogli odplačati zdravstvenih storitev, še posebej pa velja opozoriti, kako drastično upada humanost pri delodajalcih, prstovoljno krvodajalstvo je v silnem upadu in umrljivost je vsak dan večja. To je dokazana resnica. Denar si grabijo zavarovalne agencije in država. Verjemite mi, da so vse stranke v Sloveniji, koalicije in opozicijske, same sebi namen, medsebojne ovire, v katerih si poslanci, ministri in vlada s spreminjanjem lastninjenja in privatizacije predvsem krepijo svoje materialno bogastvo, moč in ugled, povsem mimo in brez svojih volilcev in delavcev, poslušujejo pa se najbolj kriminalnih in mafijskih metod, ki so se doslej v javnosti prikazale v že znanih aferah, nekaj pa jih je še na obzoru. Vsa

ta početja pa dopušča med drugimi država tudi nekdanjim izdajalcem, veleposesnikom in ubežnikom v tujini, čeravno so bili vsi ti zavojevalci slovenskega naroda.

So mar zato in temu namenjene sladke besede iz njihovih usranih ust o vrednotenju slovenskega človeka in delavca, o njegovi marljivosti in sposobnosti ter ustvarjalnosti, da bo še bolj delal, garal, medtem ko bodo delodajalci lahko počeli, kar bodo hoteli in kar se jim bo zljubilo, od razvrednotenja dela pa vse do prelivanja krvi, kar je omogočila država s tem, ko je nas delavce skupno s proizvajalnimi sredstvi, delom minulih let in žulji naših rok prodala. Mar nas bodo takšni zavoljo svojih apetitov ovajali tožnikom, cerkveni gospodi in policistom, ki postajajo orodje v rokah vladnih – političnih sodišč? Mar nas bodo spet kot Jerneje pošiljali od Poncija do Pilata? Tega ne smemo dopustiti, zato združimo svoje sile in članstvo, da ne bi prišlo do delitve svobodnih sindikatov na leve in desne, na sindikate posameznih utopistov, članov IO raznih strank. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije mora ostati delavska organizacija pravice in moči, združevanja in ne ločevanja, kot to počne Tomšičev sindikat.

Kot je moč sklepati iz parlamentarnih razprav poslancev, Slovenijo očitno ne zavezujejo sklepi evropskih konferenc o varnosti in zmanjševanju oboroževanja in vidijo prav v tem možnost velikih denarnih poslov. To namreč argumentirajo s tem, da bi se Slovenija zlahka odpovedala železarski, kovinarski in bazični oz. kemijski industriji glede na pomanjkanje surovin in ekološke odpadke ter nevarnosti. Vsi ti pa veliko stavijo na razvoj in razcvet turizma, ob vseh spremljajočih objektih, tudi igralnicah, v zasebni lasti, brez moralnih in človeka vrednih pomislekov. Denar je vse, delavec je le orodje, da ga ustvarja.

To je jedro in bistvo programov strank, ki bi si z vašimi pristopi in vzkliki napolnila svoja jadra obljub ter slovensko demokracijo ovila v črn plašč prisile in ubogljivosti, tudi kot pomoč vladi, da se v Sloveniji izoblikuje podoba južnoameriških držav. Temu recimo NE.

Marjan Pecan,
Kotna pot 10, Dragomer,
Brezovica

V NOVO LETO Z NOVIM ROKOVNIKOM-PRIROČNIKOM '95

ZAJETNEJŠI, BOGATEJŠI, UPORABNEJŠI

Sestavljajo ga koledarski del, zajeten blok za zapiske in broširani priročnik z naslednjo vsebino:

- abeceda delničarstva
- kako brati finančna poročila
- pridobivanje lastninske kulture
- izvajanje zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju
- sindikati in soodločanje delavcev pri upravljanju

Rokovnik-priročnik je nepogrešljiv pripomoček za vsakega sindikalnega zaupnika in člana sveta delavcev v podjetju in ustanovi.

Cena 2.000 SIT, prednaročniška 1500 SIT!
Prednaročilo je mogoče do 31. oktobra. Pohitite!

NUDIMO VAM TUDI NAPIS NA OVITKU (Z DODATNIM PLAČILOM), NAD 100 IZVODOV BREZPLAČNO.

Vsa naročila sprejemamo in nudimo morebitne informacije pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 321-255, faks 311-956.

NAROČILNICA

LJUBLJANA, SEPTEMBER 1994

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)

..... izvod(ov) ROKOVNIK '95.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

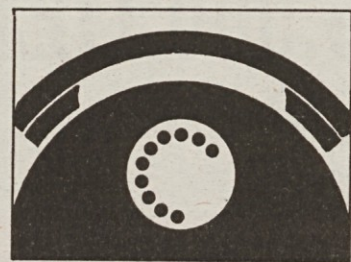
Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku po prednaroč. ceni
2. Želimo napis na ovitku – prilagamo besedilo napisa

Naročeno dne..... Žig Podpis naročnika

časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:

Naziv podjetja ali ustanove:

Naslov:

Podpis naročnika:

časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 ● Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 ● Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeskin (živiljenjska razpota), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kriznik (Kažipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepilu), Andrej Ulaga (Na tržnem prepilu), Igor Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 ● Naročnina: 321-255 ● Posamezna številka stane 180 tolarjev ● Žiro račun: 50101-603-46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

VSAKI DOBRI IZKUŠNJI KAŽE PRISLUHNITI

Največ bodic je v Lojzeta Peterleta menda priletelo zaradi njegovih pogostih poto-
vanj. Pa je bil mož vendarle zunanji minister. Tudi o sindikalistih je včasih moč slišati,
da so več v tujini kot doma. Milana Utrošo, člana predsedstva ZSSS, smo res ujeli med
Anglijo in Nemčijo, torej je pravi sogovornik na temo »sindikati in mednarodni odnosi«:

»S spremembami družbenega in gospodar-
skega sistema smo tudi v sindikatih zaznali, da
delujemo na področjih, kjer še nimamo izku-
šenj. Spremenila se je gospodarska zakono-
daja, delovna, zastavili smo privatizacijo...

Vse to so dejavniki, ki terjajo od nas dru-
gačne vsebine in metode dela in kaj je bolj
logičnega kot prisluhniti tistim, ki so si izkuš-
nje že pridobili?!

Torej smo se povezali s tistimi tujimi sindi-
kati, od katerih se lahko kaj naučimo. Pri tem
nas vodi osnovno pravilo, da je koristno prav-
zaprav vsako poznavanje razmer in izkušenj
drugod – če se hkrati zavedamo, da jih ne
moremo kot šablon avtomatično presajati v do-
mače razmere. Moramo spoznavati in znati
prilagajati.

Posebej sem zadovoljen, kadar v teh stikih
opazim, da nam tudi tuji sindikalisti z zanima-
njem prisluhnejo, da se lahko tudi oni marsikaj
naučijo od nas...«

Na primer?

»Takšno področje je delavsko soupravljanje
v podjetjih, kjer vsakogar močno zanimajo
naše izkušnje s samoupravljanjem. Zanimivo,
kako pridejo sindikatom prav tudi v razvitih
državah tržnega gospodarstva. Očitno smo za-
vrgli marsikaj dobrega brez kritične presoje.
Še posebno italijanski sindikati skrbno pro-
učujejo model samoupravljanja in nas pri teh
razpravah res z zanimanjem poslušajo.

Gre torej za razvejan sistem sodelovanja
z različnimi sindikati in seže od stikov med
njihovimi vodstvi, sodelovanja med zvezami in

**V Angliji ne poznajo inštituta
delavskega direktorja – razen
v podjetjih z večinskim
lastništvom delavcev, kjer je
delavski direktor pravilo.**

posameznimi sindikati pa do pestrih oblik izo-
braževanja, seminarske dejavnosti, pogovorov
s predstavniki sindikatov podjetij in podobno.

Drug sklop mednarodnih stikov je sodelova-
nje v različnih aktivnostih, ki jih organizira
Evropska konfederacija sindikatov in Medna-
rodna organizacija dela. Tu gre za globalna
vprašanja recimo varstva pri delu, delovnih
zakonodaj in drugih področij državnega po-
mena, ki so tudi v interesni sferi sindikatov.«

**Lotila sva se obojestranskega interesa v teh
stikih, a ga nisva dorekla. Menda tujih sindika-
tov ne zanimate zgolj zaradi poznavanja samo-
upravljanja?**

Interesi so gotovo širši. Vsi sindikati se zave-
dajo, da se Slovenija vključuje v Evropo in da
bomo prej kot slej del takšnih ali drugačnih
gospodarskih povezav in oblik sodelovanja.

Sindikati v teh državah so gotovo močno
zainteresirani, da bi Slovenija vstopila z moč-

**V angleških podjetjih z internim
lastništvom so kljub kompleksnim
odnosom povsem ločene funkcije
upravljanja, sindikalnega dela in
menedžerskega posla.**

nimi, učinkovitimi sindikati. Že znotraj držav
članic Evropske unije se kažejo razlike. Kjer so
namreč sindikati močnejši in delavske pravice
večje, so podjetja ali pa državna gospodarstva
pravzaprav manj konkurenčna. Sindikati se
boje, da bi odliv kapitala in njihovih držav
v države v tranziciji zaradi cenejše delovne sile
posledično ogrozil delovna mesta pri njih.

To se kajpak povsem pokriva z našimi cilji.
Seveda smo za konkurenčnost, a ne za takšno,
ki temelji zgolj na čim cenejši delovni sili. Pri
tem se najdemo vsi sindikati.«

**Gotovo smo država v tranziciji, kar pomeni
tudi uvajanje novih lastninskih odnosov in
z njimi drugačne vloge sindikatov.**

»Glede na model, ki smo ga sprejeli v po-
stopku lastninjenja oziroma privatizacije, smo
se svobodni sindikati opredelili, naj bo večina
premoženja, ki so ga ustvarili delavci, v resnici
njihova. Z drugimi besedami, delavci naj po-
stanejo večinski lastniki podjetij, v katerih so
zaposleni.«

**Dokaj enostavno geslo, ki pa menda odpira
kar nekaj vprašanj?**

»Temeljno vprašanje pri tem je, ali je notra-
nje lastništvo zaposlenih le način privatizacije
ali pa je trajno lastništvo tudi dolgoročni cilj in
vsebina delovanja.«

**Ko je prejšnji teden moj kolega bleščeče za-
govarjal diplomsko nalogo o lastninjenju, je
komisija vanj naravnost vrtala z vprašanji
o vlogi sindikatov, češ da v Sloveniji sploh niso
zainteresirani za takšen način lastninjenja, ker
bi ogrozil njihove pozicije...**

»Prav zdaj sem bil nekaj dni pri angleških
sindikatih. Na tem študijskem obisku me je
gostila angleška vladna institucija, zadolžena
za sodelovanje in pomoč državam vzhodne in
srednje Evrope.

Notranje lastništvo je bila osrednja tema.
Ugotovili smo, da sindikati v nekaterih drža-
vah res niso bili zainteresirani za trajno lastni-

štvo zaposlenih. V njem so videli neposredno
grožnjo svojemu obstoju in moči. Toda raz-
člemba je pokazala, da so tak odnos pokazala
le birokratizirana, od članstva odtujena vod-
stva.

Poleg Amerike ima prav Anglija najbolj raz-
vit sistem notranjega lastništva in ureja ga tudi
posebna zakonodaja. Toda v Ameriki so sindi-
kati vodili zelo aktivno politiko propagiranja
in uveljavljanja večinskega lastništva zaposle-
nih. To se jim zdaj obrestuje.

V Angliji pa so sindikati temu nasprotovali,
seveda iz vzrokov oziroma pomislekov, ki sem
jih že omenil.

Med obiski podjetij sem delavce spraševal,
kako je sindikat sodeloval v postopkih notra-
njega odkupa. Praviloma je bil odgovor – no-
bene pomoči od sindikatov od zunaj, od vod-
stev, central. Velik interes in dragocena pomoč
pa od sindikatov v takšnih podjetjih.«

In rezultat?

»Po nekaj letih ugotavljajo, da ima večinsko
lastništvo delavcev bistveno več prednosti kot
slabosti in da sindikata ni ogrozilo. Še naprej
deluje, in to zelo uspešno.«

A drugače?

»Vsebinsko se mu je vloga kajpak spreme-
nila. Tega se moramo zavedati tudi pri nas.
Najprej je treba upoštevati, da mora miniti
nekaj časa za krepitev 'lastniške kulture' in da
ima pri tem prav sindikat neprecenljivo vlogo.

Potem gre za način upravljanja teh podjetij,
ki izvira iz dveh naslovov: iz naslova lastnine
in iz naslova delovnega mesta. Tako so sestav-
ljeni tudi organi upravljanja in funkcija sindi-
kata se uveljavlja predvsem pri drugem na-
slovu.

Spraševal sem tudi o vzrokih odločitve za ta
model. Vedno so na prvem mestu omenjali, da
so hoteli biti sami svoji gospodarji in vzeti
lastno usodo v svoje roke.

Na drugem mestu je bilo zavračanje vpliva
zunanjih lastnikov, ki jih bolj zanima profit
kot dolgoročnost in varnost delovnih mest. Vi-
del sem konkretne primere, ko je večino delnic
pokupila konkurenčna firma in takoj zaprla
podjetje, da si je s tem pridobila njegov trg.
Draga naložba, a očitno se izplača. Ta bridka
izkušnja je doletela tudi vzhodne Nemce, ki so
toliko pričakovali od »bratskega« kapitala, pa
jih je ta kupil – ne zato, da bi jih rešil, ampak
jih je ukinil zaradi tržišč.

No, na tretje mesto med vzroki postavljajo
varnost delovnih mest zase in za naslednje ge-
neracije. Dobiček oziroma delitev dividend je
še na četrtem mestu.«

**Vrniva se na rodno grudo. Niste še komenti-
rali pomisleka stroke, da sindikati niste za
delavsko lastništvo.**

»Če apliciram angleške izkušnje na domače
razmere, je treba gledati na omenjeni rang inter-
esov ugotoviti, da dividende tudi pri nas ne
bodo prednostne, ampak bo šlo bolj za delovno
mesto in plačo.

Problem temeljne filozofije in tudi zakono-
daje pa je v tem, da za prednostni cilj postavlja

trgovanje z delnicami na borzi in ne vseh dru-
gih, pomembnejših, o katerih sva govorila.

Zakonodaja niti ne omogoča, da bi podjetje
z večinskim delavskim lastništvom ta model
trajno zagotovilo v svojem statutu. Če vanj
zapiše notranji trg delnic, mu Agencija pač ne
bo dala pečata.«

Svobodni sindikati!

»Hm, tu bo res potrebno nekaj samokritike.
Svojo nalogo pri oblikovanju zakonodaje je
Zveza svobodnih sindikatov Slovenije opravila
vsaj solidno, če ne kar dobro. Uspešni smo bili
tudi pri usposabljanju in izobraževanju delav-
cev, da bi bili pripravljeni na nove razmere.
Vse od tod naprej pa je nepostorjeno.«

In kaj vas potemtakem še čaka?

»Uh, veliko! Oblikovati bomo morali veliko
bolj konkretno strategijo delovanja svobodnih
sindikatov. Organizacijo bomo morali usposo-
biti za uresničevanje novih ciljev, recimo za
trajnejšo zaščito notranjega lastništva delav-
cev. To velja seveda za podjetja, kjer se bo

večinsko lastništvo zaposlenih uveljavilo. Pov-
sod se namreč ne bo in srčali se bomo z zelo
različnimi lastniškimi modeli. Tej pestrosti se
bomo morali seveda prilagajati tudi sindikati
in to prinaša spet nove naloge, hitro odzivnost,
veliko fleksibilnost, stalno prisotnost...«

To so torej izkušnje angleških sindikatov?

»In drugih, čeprav so Angleži vsaj v Evropi
na tem področju najdlje. Proučevali smo tudi
odnos med sindikati in menedžmentom. V po-
djetjih brez večinskega lastništva zaposlenih je
tog, hierarhičen in odtujen. V omenjenem last-
niškem modelu pa se rahlja. Sindikati na strani
menedžmenta že zaznavajo več občutka za vse
interese zaposlenih, več posluha in dobre volje.

Uveljavljajo tudi nove načine komuniciranja
med vodstvi in delavci. Vizije in plane podjetij
oblikujejo skupaj, o uresničevanju pa potem
delavce obveščajo sproti. Tako so vedno in na-
tančno seznanjeni s položajem podjetja. Ko-
munikacije so redne in žive in prav pri tem
imajo sindikati spet nepogrešljivo vlogo, ki nji-
hov položaj in ugled gotovo krepi. Skratka,

**Marsikaj, kar imamo pri nas za
realsocialistične usedline, nemški
sindikati uspešno uvajajo in
s pridom uporabljajo.**

pomisleki o ogroženosti sindikatov v novih
lastniških razmerah odpadajo.«

**Uvodoma sem omenil, da sem vas ujel med
Anglijo in Nemčijo. Po kaj tja?**

»V sredo grem v München, kamor vabi sindi-
kat DGB. Gre za razpravo na državni ravni,
razčlenjevali pa bodo organizacijska vpraša-
nja, odnose med posameznimi sindikati in med
njimi ter zvezo...«

**Hm, nekam znano zveni. Kar lepo se ujema
z osnovno predkongresno temo. So lahko tudi
te izkušnje dragocene?**

»Kakor za koga. V predkongresnih razpra-
vah sem že nekajkrat ponudil drugače, ki so se
prav v Nemčiji pokazale in dokazale kot zelo
uspešne in za sindikate potrjeno ugodne. Če
nisem konkretno omenjal, da gre za izpeljanko
izkušenj nemških kolegov, sem jih dobil pod
nos, da skušam uvajati realsocialistične pr-
vine.«

**Če se torej za naše sindikaliste realsociali-
stične zamisli v Nemčiji sindikalistom porajajo
kot dobre rešitve, le še hvala za pogovor in
bralcem realsocialističen pozdrav.**

Ciril Brajer

**Zadnji rok za podpis podpore spremembam zakona o denacionalizaciji je 22. oktober 1994. S podpisom
spremembe podpirajo zakon zlasti delavci podjetij zavezancev za vračanje nacionaliziranega premoženja.
Tudi aktivisti Svobodnih sindikatov, ki so skušali delavce seznaniti o razlogih za spremembo zakona, so te dni
odšli na pristojne urade. V Ljubljani je pravo mesto le v Kresiji, na Mačkovi 6. Tam je svoj podpis (v družbi
z Rajkom Lesjakom in Branetom Mišičem) overil tudi Dušan Semolič. Če bo zbranih dovolj podpisov, bodo
pomenili podlago za vrnitev vračanja premoženja v naravi. To vračanje bi, kot vemo, ogrozilo več tisoč
delovnih mest v trgovskih, kmetijskih, gostinskih in drugih podjetjih. (F. K.)**

SKUPŠČINA SINDIKATA DELAVCEV GRADBENIH DEJAVNOSTI SLOVENIJE – LJUBLJANA, 30. IX. 1994

PREHODNO OBDOBJE JE PREPOLOVILO GRADBINCICE

Na skupščini Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije (SDGD), ki je bila prejšnji petek v Domu sindikatov v Ljubljani, je 64 (od 105 vabljenih) delegatov, kandidatov za funkcije v novih organih in gostov najprej pregledalo delo v minulem štiriletnem obdobju, nato sprejelo programske usmeritve za obdobje 1994–98, po dopolnitvi statuta SDGD pa nazadnje opravilo še volitve v svoje organe. Za novega predsednika SDGD so izbrali Staneta Čelesnika, profesionalnega predsednika sindikata podjetja Pionir Novo mesto, ki bo »republiško« funkcijo opravljal volontersko.

Kot je bilo razbrati iz poročila o delu, ki ga je pripravil sekretar SDGD Jernej Jeršan, so bili za obdobje od zadnje skupščine (14. februarja 1990 v Ljubljani) do danes značilni predvsem zaostreni pogoji gospodarjenja, ki so se kazali v recesiji investicijskega vlaganja, inflaciji, naraščanju življenjskih stroškov, administrativnem urejanju plač itd., nenazadnje pa tudi z izgubami in stečajem. Zaradi vsega tega je začel življenjski standard delavcev naglo padati, število nezaposlenih pa naraščati.

Kot delavska organizacija v okviru ZSSS smo se na politične odločitve oblastnih organov najprej odzivali s predlogi in pobudami, nato pa še s protestnimi shodi in stavkami,« je nadaljeval Jeršan in spomnil zborovalce, da je v tem obdobju nastajala pomembna zakonodaja (o lastniškem preoblikovanju, denacionalizaciji, združenju, zavodih, o sodločanju itd.), ki je po eni strani resda reševala določena področja, po drugi pa je žal povzročila številne nove krivice. »Prestrukturiranje podjetij, posebno tistih, ki so prešla v last države, se ni kaj prida obneslo. Lastninenje podjetij in združenje ter druge oblike vračanja premoženja v naravi bivšim lastnikom pa je poskrbelo za dodatno razslojevanje, povzročilo izgubo delovnih mest in zavrglo investicije v gospodarstvu, kar je številna podjetja pripeljalo na rob preživetja.«

Članstvo se je prepolovilo...

V času prenove ZSSS je prišlo do sprememb v organiziranosti in delovanju tudi v SDGD Slovenije. Na osnovi prostovoljnega včlanjevanja so registrirali nekaj nad 37.000 članov iz vseh panog gradbeništva. »Ta številka bi pomenila velik osip članstva, če ne bi vedeli, da je gradbeništvo v tem času preživljalo veliko stagnacijo, ki se je odražala tudi z odpuščanjem velikega števila delavcev,« je prepolovitev članstva komentiral Jeršan. Kljub temu in kljub novemu zakonu o podjetjih pa je SDGD uspelo ohraniti osnovne organizacijske vseh preživelih podjetij ali njihovih postavitev na noge v novonastalih družbah. Odločilno vlogo pri tem so odigrale območne organizacije sindikatov.

Že pred prenovo ZSSS so gradbinci opravili analizo organiziranosti in delovanja, ki je jasno pokazala, kaj si članstvo želi in kaj pričakuje od svojega sindikata. Želelo je dobro kadrovske in strokovno ekipirano območno organizacijo, ki bi po eni strani bila servis za člane in njegove zaupnike v podjetjih, po drugi pa skrbela za povezave, sodelovanje, informiranje in hitro ukrepanje z republiško ravni organiziranosti. Kot je bilo slišati na tej skupščini, so bili pri tem kar uspešni. Tako je članstvo prek svojih predstavnikov delovalo v enajstih območnih odborih SDGD; v drugih sedmih primerih so se zaupniki neposredno povezovali z območnimi sveti in delujočimi sindikalnimi pisarnami, v preostalih pa kot delegati v odborih in organih SDGD. Praksa takega delovanja se je izkazala za uspešno že v pr-

vih dveh letih, zato so jo na izredni skupščini SDGD februarja 1992 sprejeli za svojo tudi s spremembami in dopolnitvami statuta. Kakor tudi uvedbo delovanja članov v posameznih odborih panog, ki se je pokazala za potrebno, ko se je problematika gradbeništva začela zaostrovati. »Praksa pa je tudi pokazala, da ni problem v organiziranosti, ampak pri ljudeh, ki opravljajo sindikalne funkcije,« je organizacijsko vprašanje SDGD zaokrožil Jeršan. »Zato se bo glede na novonastale pogoje delovanja sindikata in čedalje bolj perečo in kompleksnejšo problematiko gradbeništva pred zaupnike prvenstveno postavljala zahteva po njihovem znanju in informiranosti.«

Kdaj nova KP?

»Precej časa in veliko energije smo porabili za lastno organiziranost, saj nam je prekaljeni predsednik Franc Berginc nenadoma zbolel, volonterju pa ga je bilo v kratkem času težko kolikor toliko ustrezno zamenjati,« se je strinjal predsedujoči Marijan Fras, ki je kot podpredsednik SDGD moral zamenjati predse-

Zdenka Bobovec (Pomurje). »Časi so žal taki, da je težko pridobiti delavce že za majhno stavko, kaj šele za generalni štrajk,« je menila. Se je pa vprašala, katera podjetja je Združenje delodajalcev spraševalo, da je dobilo take odgovore. V njenem okolju je namreč 18 podjetij gradbene dejavnosti; povsod delavci dobivajo stodostotne plače, v nekaterih pa celo do 30 odstotkov višje, direktorji pa apelirajo, naj že enkrat podpišejo panožno kolektivno pogodbo, ker splošno ne potrebujejo. Torej?

Prek ZSSS vplivati na državo

Sicer pa po mnenju Bobovčeve v poročilu o delu v minulem obdobju manjka pasus o tistih podjetjih, ki so v skladu za razvoj, saj Koržetovi direktorji »prvič slišijo za kakšne kolektivne pogodbe, zakona pa tako ali tako ne poznajo«. Z njimi da se ne da pogovarjati; treba je samo groziti. Nadaljevala je, da bi morali pritiskati tudi na zasebnike, da bi začeli izplačevati plače v skladu s kolektivno pogodbo, končala pa s predlogom, da bi skušali prek ZSSS iztržiti beneficirani staž za delavce v gradbeništvu. Delali naj bi le do 63. leta starosti...

Ciril Urek (Zasavje) je najprej izrazil vse priznanje sindikalnim zaupnikom, ki so se v teh razmerah borili za svoje delavce, nato pa dal dve tehtni pripombi k sicer »klasičnim« programskim usmeritvam za prihodnje obdobje.

Namesto nove kolektivne pogodbe za gradbene dejavnosti so delegati dobili na mizo fotokopirani telefaks Združenja delodajalcev, »da ni mogoče odstopati od dosedanjih stališč«. Čeprav naj bi bilo tako stališče povod za napoved stavke, so le sklenili, da se bodo še pogajali.

nika Berginca. »Med delodajalci in našim članstvom je težko voziti barko. Če bi bila panoga v mirnejših vodah, bi jo bilo lažje obvladovati, tako pa...« Tako pa delodajalci niso pripravljeni popustiti sindikalnim zahtevam in zato kolektivna pogodba za gradbene dejavnosti še vedno ni podpisana...

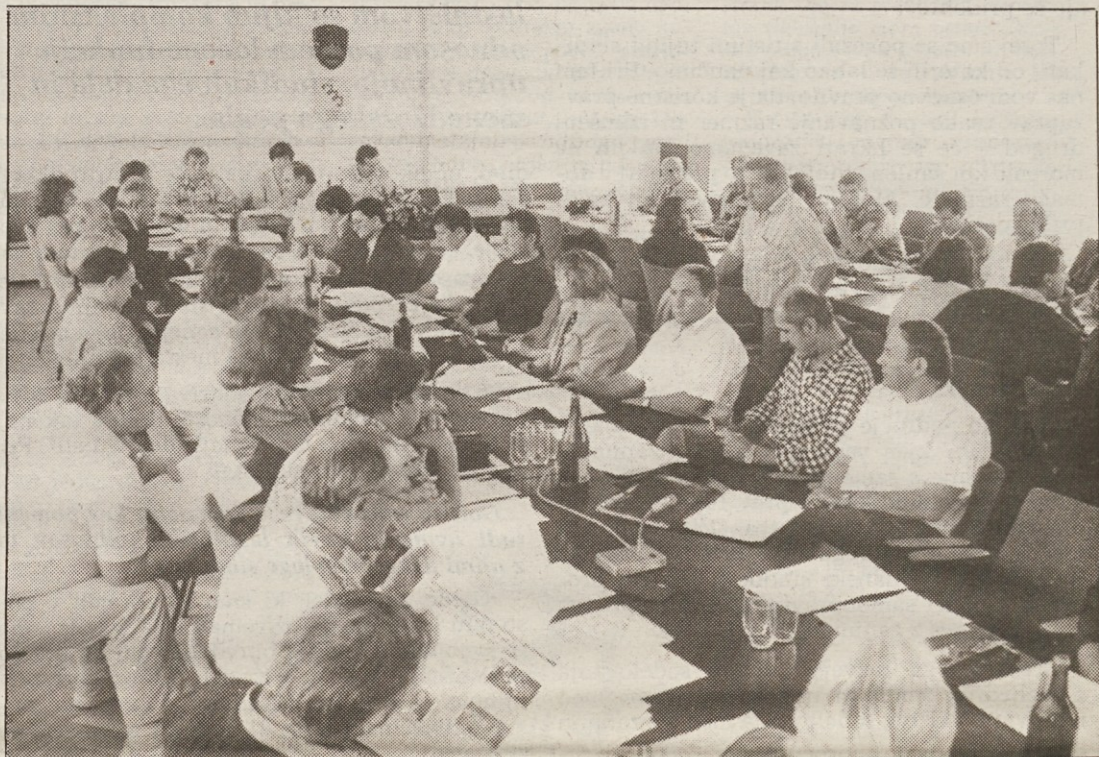
Ker smo o »rojevanju« te kolektivne pogodbe v Delavski enotnosti obširno poročali pred dvema tednoma, naj tokrat ponovimo le ultimativno zahtevo pogajalske skupine SDGD: »Če do naše skupščine kolektivna pogodba za gradbene dejavnosti še vedno ne bo podpisana, se bomo gotovo odločili za bolj drastične metode sindikalnega boja!« Grožnja je bila zamen, saj so namesto nove kolektivne pogodbe zborovalci dobili na mizo fotokopirani dopis Združenja delodajalcev, v katerem so lahko med drugim prebrali, »da ni mogoče odstopati od dosedanjih stališč. Še več: izražena mnenja kažejo, da je šla naša stran v nekaterih popuščanjih celo predaleč...«

Tak odgovor Združenja delodajalcev je bila kar primerna iztočnica za razpravo, vendar se je iz ziva presenetljivo lotila samo

nega premoženja,« je povedal Semolič. Gradbincem je kot sugestijo navrgel, naj razmišljajo, kako bi lahko mlade družine najlažje prišle do stanovanja. »Pameten odgovor na to vprašanje bi za vas pomenil kruh, za državo pa odločitev.« Za bližajoči se 2. kongres ZSSS pa da bi lahko pripravili kakšno posebno resolucijo,

denimo, o problematiki projektive ali o visokih gradnjah, o področjih torej, kjer v gradbeništvu najbolj škriplje.

V razpravi sta sodelovala še Rok Pavšič (Ljubljana) in Metod Habe (Igrad, Idrija). Pavšič je pojasnjeval, da odbor za projektivni inženiring zato ni zaživel, ker so projektanti še bolj razdrobljeni

Vabilo na skupščino Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije so poslali na 105 naslovov. Odzvalo se je 64 delegatov, kandidatov za funkcije in gostov, voliti pa jih je smelo 39 (ali 55,7 odstotka). Čeprav se je zdela velika dvorana Doma sindikatov kar polna, je bila sklepčnost skupščine vendarle na robu...

Kdo je kdo?

- Stane Čelesnik (Pionir Novo mesto) – predsednik Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije (SDGD);
- Mijo Popovič (Cementarna Trbovlje) – podpredsednik SDGD;
- Jernej Jeršan (RO SDGD) – sekretar SDGD;
- Republiški odbor SDGD (31 članov): Nikola Dujmić (Kraški zidar, Sežana), Metod Habe (Zidgrad, Idrija), Franc Bezjak (Stanovanjski servis Ptuj), Franc Trebše (Vegrad, Velenje), Miloš Bratina (Primorje, Ajdovščina), Peter Raztresen (Begrad, Črnomelj), Jože Nosan (Universal, Ivančna Gorica), Mijo Popovič (Cementarna, Trbovlje), Rudi Tomše (Zasavje, Trbovlje), Jure Alač (Pomgrad, Murska Sobota), Danica Jug (Ingrad, Celje), Gabrijel Nemec (TIM, Laško), Branimir Strniša (Gradis, Celje), Ivan Parkelj (VGP, Novo mesto), Adolf Kočar (Tehnik, Škofja Loka), Marta Mulej (Gradbincec, Kranj), Peter Uranjek (Kograd, Dravograd), Franc Volčanjšek (Pionir, Krško), Zvonimir Kristančič (Salonit, Anžovo), Vida Frlič (Soča, Nova Gorica), Anton Frešer (Opekarna, Pragersko), Andrej Fideršek (Elektra, Maribor), Dušan Zemljič (Ograd, Ormož), Marijan Fras (Tekol, Maribor), Branka Jurak (OO ZSSS za Podravje), Ivan Šimunič (SCT, Ljubljana), Jakob Derani (Gradis, Ljubljana), Jernej Jeršan (SDGD), Mijo Levačič (Termika, Ljubljana), Omer Zubović (GPG, Grosuplje, Roman Blatnik (Gradis, Domžale);
- Nadzorni odbor (5 članov): Janko Dornik (Rudis, Trbovlje), Edo Frantar (Pionir, Novo mesto), Božo Gabaj (SCT, Ljubljana), Nikolaj Kuhar (Pomgrad, Murska Sobota), Janez Zajec (SPO, Ljubljana);
- Delegati SDGD za 2. kongres ZSSS (12): Jure Alač, Stane Čelesnik, Vida Frlič, Marijan Fras, Jernej Jeršan, Danica Jug, Marta Mulej, Mijo Popovič, Ivan Šimunič, Peter Uranjek, Franc Volčanjšek in Dušan Zemljič.

Novi predsednik Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije Stane Čelesnik (desno) se je kot gradbeni tehnik zaposlil v novomeškem Pionirju leta 1968. Skoraj 25 let je delal v gradbeni operativi, od leta 1992 pa je profesionalni predsednik sindikata podjetja Pionir, Novo mesto. Funkcijo predsednika SDGD bo opravljal volontersko. Jernej Jeršan (levo) pa bo profesionalni sekretar SDGD tudi v naslednjem mandatnem obdobju.

kot kolegi iz drugih gradbenih dejavnosti, da pa je nujno potreben, ker firme na črno najemajo projektante iz tujine. Habe pa je prepričan, da imamo še staro jugoslovansko delavsko zakonodajo: »Apelirajmo, da jo bomo napravili – slovensko!«

O statutu nenavadno živahno

Za razliko od ne preveč odločnih razprav o delu v minulem obdobju pa se je razživela nenavadno živahna razprava o predlogu sprememb in dopolnitev statuta SDGD. Branka Jurak (Podravje) se je najprej lotila 43. člena, ki pravi, da je »predsednik neprofesionalen – volonter«. Predlagala je, naj pripišejo »praviloma«, da si ne bi po nepotrebnem zaprli vrat za naslednja štiri leta, »saj je v hiši več šibkejših

ROS, pa imajo oba profesionalca«. Njen predlog je bil sprejet, kako deluje, pa so spoznali že kmalu: ker je novi predsednik kandidiral kot volonter, so morali dati na glasovanje, če so za – volonterja...

Stane Čelesnik (Dolenjska) je vprašal, ali je možno po novem statutu organizirati enotni sindikat na ravni sistema, ki združuje delavce različnih dejavnosti. Z odgovorom, da naj bi bila glavna dejavnost tista, ki bi to dooločala (24. člen), ni bil povsem zadovoljen. Mira Videčnik (Velenje) ga je potolažila, da so taka podjetja tudi na njenem območju; delavce so prečlanjevali v drug sindikat, če so tako želeli, da pa na krovno delovanje sindikata to v ničemer ni vplivalo.

Branka Jurak je dala na tapeto tudi tisto alineo 48. člena statuta, ki govori o izvršnem odboru. Po njenem je IO operativni organ, ki nalaga delo sekretarju, zato ne bi bilo primerno, če bi bil sekretar njegov član, saj bi tako sam sebi nalagal delo. Čeprav je bilo to vprašanje zanimivo, je bilo za zborovalce vendarle preveč akademsko. Predlog so zavrnili.

Živahno je bilo tudi tik pred volitvami, saj se je ime kandidata Janeza Zajca (Ljubljana) pojavilo na dveh listah – za republiški in za nadzorni odbor, za nameček pa je predsednik komisije za organizacijo in kadre Janez Hambroš pedantno ugotovil, da kandidatka Podravja za članico RO Branka Jurak ni članica SDGD, temveč Sindikata državnih in družbenih organov. No, zaplet so razrešili (glej Kdo je kdo?) in volitve izpeljali v zadovoljstvo vseh navzočih...

Takoj po končani skupščini je bila konstitutivna seja novega republiškega odbora sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije, na kateri so se dogovorili za prave kratkoročne naloge. Prednostna bo gotovo takojšnja obnovitev pogajanj za sklenitev nove panožne kolektivne pogodbe.

Damjan Križnik

ŠESTA SKUPŠČINA SINDIKATA OBRTHNIH DELAVCEV SLOVENIJE

DOGOVARJANJE NAMESTO ZAOSTROVANJA NASPROTIJ

Delegati skupščine sindikata obrtnih delavcev so potrdili poročilo o delu republiškega odbora sindikata v preteklem obdobju in programske usmeritve. Verificirali so tudi sestavo novega republiškega odbora in izvolili njegovega predsednika in sekretarja. Obe funkciji bosta še naprej opravljala Peter Jančar in Martin Muršič. Obsežnejšo razpravo pa je sprožila sindikalna zaupnica Albina Bertonec, ki je orisala zgodbo snažilke v podjetju Inteks, ki so jo štiri mesece brez plače. Sindikat obrtnih delavcev jim bo skušal pomagati po svojih močeh.

Skupščino je začel predsednik Peter Jančar z mislimi o enakopravnosti interesov dela in kapitala. Tudi nasprotni interese je treba namesto s konflikti presegati z dogovarjanjem. Jančar je omenil tudi socialno in pravno državo in socialni pakt med enakopravnimi partnerji. Po njegovem mnenju se morajo sindikati tolči za enakopravnost dela. Njihov uspeh je odvisen od strokovne usposobljenosti, izkušenj, dobre organiziranosti in tudi vzajemnosti med delavci. Moč sindikatov pa je odvisna od poštenosti boja za delavske pravice. Po Jančarjevem mnenju mora sindikat ščititi vse delavce, torej tudi tiste, ki vanj niso včlanjeni, in jim dokazati, da je vreden njihovega zaupanja. Uspešnost sindikata pa je odvisna tudi od sodelovanja z drugimi sindikati tako v okviru ZSSS kot tudi širše. Uspešen sindikat je le tisti, ki uspešno ščiti pravice vseh delavcev, je zaključil Peter Jančar.

Poročilo o delu v preteklem obdobju pa je obrazložil sekretar sindikata Martin Muršič. Tudi on je na prvo mesto postavil spoštovanje med partnerji. Pismo poročilo za sejo omenja tudi velike možnosti razvoja obrtne dejavnosti, v katero spada 37 tisoč gospodarskih enot, 34 tisoč zasebnih podjetij in 12 tisoč popoldanskih obrtnikov. V poročilu piše, da dajejo vse te obratovalnice kruh 135 tisoč ljudem oz. vsakemu petemu zaposlenemu.

Poročilo pa ugotavlja, da ta del gospodarstva ni dobro or-

ganiziran. Fizične osebe se namreč povezujejo v obrtno zbornico, pravne osebe pa v splošno združenje iz sestave Gospodarske zbornice Slovenije. Muršič ugotavlja, da je lahko sindikat zelo ponosen na kolektivno pogodbo in njen razvoj. Prav ta sindikat je namreč že leta 1972 podpisal prvo kolektivno pogodbo v Sloveniji, ki je podlaga za vse današnje pogodbe. Kolektivne pogodbe so dajale delavcem vse tisto, kar so delavcem v združenem delu zagotavljali

zakoni in samoupravni sporazumi. Izjemno pomemben dosežek kolektivne pogodbe za delavce pri obrtnih stah sklad za dopolnilno izobraževanje in sklad za reševanje stanovanjskih vprašanj delavcev.

Zaposleni delavci v obrti so do leta 1988 dobivali plače, ki so bile tudi 20 odstotkov višje od povprečja v gospodarstvu. Leta 1993 pa so realne plače v obrti zaostajale za 13 odstotkov za povprečjem v gospodarstvu. Boljše kot obrtni

delavci so bili plačani celo gradbeniki. Sindikat obrtnih delavcev, ki nadaljuje pogajanja o dveh novih kolektivnih pogodbah, pričakuje, da mu bodo partnerji pojasnili, kam gre denar od izjemno povečanih cen obrtnih storitev. Sindikat bo v pogajanjih predlagal, naj bi tudi delavci v tej dejavnosti prejeli plače najkasneje do 15. v mesecu. Za zaposlene bodo zahtevali tudi regres za letni dopust do konca junija in vsaj simbolično štirinajsto plačo.

Poročilo vsebuje tudi podrobno sliko organiziranosti sindikata, ki jo ureja statut, sprejet aprila 1993. Delo sindikata obrtnih delavcev ne temelji na osnovnih organizacijah, ampak na mreži sindikal-

Skupščine sindikata obrtnih delavcev se je udeležilo 22 od 29 delegatov. Bilo je tudi nekaj gostov, med njimi Dušan Semolič.

Delovno skupščino je vodilo delovno predsedstvo v sestavi: Fani Pavič, Jože Kocman in Lidija Dumanič.

O prevzemanju snažilke

Albina Bertonec je skupščino seznanila s položajem snažilke v Inteksu z Jesenic, o čemer smo pisali v prejšnji številki DE. Razprava je pokazala, da takšno ravnanje novih podjetnikov ni osamljeno. Po besedah Branke Jurak se je v Podravju že pred leti pojavila mešana firma, ki je prevzela snažilke številnih podjetij. Danes te snažilke zaradi povečevanja normativov in nizkih plač prostovoljno odpovedujejo delovno razmerje. Tega podjetja Jurakova več ne obiskuje, ker direktorji od nje zahtevajo, naj pozabi na sindikalno poslanstvo. Po njenem mnenju so edina rešitev za delavce tožbe. Ker delavci ne radi tožijo v svojem imenu, bi morali sindikati začeti kolektivne spore. Sindikalisti in prizadete delavke pa morajo, po njenem mnenju, tudi glasno kričati in vplivati na javno mnenje.

O zelo slabem stanju na tem področju so govorili tudi Andrej Kranjc iz Velenja, Milica Dabanovič iz Celja in Danilo Šipoš iz Pomurja. Skupščina je po razpravi sklenila, da bo sindikat delavkam pomagal pri premoščanju gmotnih težav.

STAVKAJO V MARIBORSKEM KAROSERISTU IN GRADISU

V mariborskem Karoseristu, ki zaposluje 158 delavcev, se je v začetku tega tedna začela stavka. Delavci zahtevajo avgustovske plače in preostanek regresa, saj so doslej prejeli samo šest tisoč tolarjev regresa in še to, v bonih. Po besedah predsednika SKEI v Karoseristu Draga Baumanca sodelavci odločeni stavkati do izpolnitve njihovih zahtev, saj mnoge že pesti socialna stiska. Zaposleni v Karoseristu namreč ne prejemajo niti plač po kolektivni pogodbi, ampak deset odstotkov niže.

Na začetku tedna je začelo stavkati okoli 200 delavcev Gradisa v Mariboru, ki terjajo izplačilo avgustovskih plač. Gradisovci že nekaj mesecev prejemajo plače neredno, nezadovoljni pa so tudi z razmerami in odnosi v podjetju. Zaradi tega so čez poletje nekajkrat spontano izražali nezadovoljstvo, tokrat pa so po besedah predsednika Svobodnih sindikatov Borisa Petelinška odločeni stavkati do izpolnitve zahtev.

T. K.

Jeseniški podjetnik pretepa snažilke

Položaj v podjetju Inteks se je v zadnjih dneh izjemno zapletel. Direktor Bratko Košir je fizično obračunal s tremi delavkami, ki so od njega zahtevale odgovor na svoje zahteve. Delavke so se zaradi tega odločile za stopnjevanje stavke, to je za gladovno stavko. Obveščeni smo, da bodo policisti Koširja prijaviли zaradi pretepanja delavk, ki so poiskale tudi zdravniško pomoč. Kot nam je povedal Anton Stražišar, sekretar svobodnih sindikatov na Jesenicah, so se o pomoči stavlajočim snažilkam, katerim direktor dolguje štiri plače in nadomestila za prehrano ter prevoz, pogovarjali tudi z ministrico za delo Rino Klinar. Načelno so se dogovorili za pomoč v višini ene zajamčene plače, ki jo bo po svojih pravilih skušal izpeljati Center za socialno delo na Jesenicah. Anton Stražišar se je pogovarjal tudi z organi, pristojnimi za revizijo poslovanja podjetja Inteks.

O konkretni pomoči oškodovanim delavkam so sklepali tudi organi sindikata obrtnih delavcev in ZSSS. Martin Muršič, sekretar sindikata obrtnih delavcev pravi, da bodo zbrali več kot 300 tisoč tolarjev pomoči. Denar bo prispeval tudi odbor sindikata obrtnih delavcev za Podravje. Dušan Semolič je danes (5. okt.) izročil dvema delavkama po 15 tisočakov.

Iz vsega tega lahko ugotovimo le, da hudo oškodovanim delavkam pomaga le njihov sindikat. Država očitno ne zna in noče ukrepati. Pretepanje delavk pa kaže, da so zaradi tega novodobnemu podjetniku zrasla krila. Danes ali jutri bodo lahko enako pot uporabili tudi desetstisoči drugih in obogateli na račun pridnih in poštenih delavcev.

Če hoče naša država res v Evropo, bo morala dokazati, da smo socialna in pravna država. Dogodki na Jesenicah, kjer mejimo z Evropsko unijo, pa kažejo, da smo še vedno zelo globoko na Balkanu.

Franček Kavčič

nih zaupnikov in na štirih območnih odborih. Članarino plačuje le nekaj več kot tretjina od deset tisoč delavcev, včlanjenih v sindikat. Razmere na organizacijskem področju se bodo izboljšale, ko bo sindikat vzpostavil lastno evidenco in svoj sistem plačevanja in delitve članarine.

Na podlagi kolektivne pogodbe deluje v Sloveniji 23 občinskih in medobčinskih skladov za izobraževanje delavcev in osem skladov za reševanje stanovanjskih vprašanj. Sindikat izdaja tudi svoje glasilo Delavec v obrti, ki izhaja že deseto leto v nakladi več kot 20 tisoč izvodov.

Vse to smo povzeli po pismenem poročilu in ustnih izjavah Martina Muršiča. Iz programskih usmeritev za delo v prihodnjem obdobju pa moramo omeniti krepitev množičnosti in s tem finančne moči sindikata. Sindikat si bo prizadeval tudi za ohranitev obeh skladov in skušal doseči, da bi vanju plačevali tudi lastniki firm iz drobnega gospodarstva. Glavna naloga sindikata pa bo uveljavljanje kolektivnih pogodb in zaščita

delavcev na njihovi podlagi.

Na skupščini je nastopil tudi predsednik nadzornega odbora Alojz Zajc. Opozoril je na premajhno število članov in nered pri pobiranju sindikalne članarine. Po njegovem mnenju bo sindikat lahko sklenil novo kolektivno pogodbo le, če bo vanj povezanih več kot polovica delavcev v tej panogi.

Skupščina se je končala z volitvami. Delegati so najprej soglasno potrdili 13-članski republiški odbor. Vanj so izvoljeni Peter Jančar, Martin Muršič, Jože Kocman, Lidija Dumanič, Alenka Kovačič, Jože Casar, Zdravko Belingar, Jože Penec, Vinko Koren, Drago Polajžer, Branko Nikolič, Branko Rajljan in Marjan Pfeifer. Nadzorni odbor sestavljajo: Alojz Zajc, Jože Ločniškar in Anton Smrekar. Delegati na drugem kongresu ZSSS bodo Lidija Dumanič, Jože Kocman in Jože Ločniškar. Predsednika in sekretarja pa so delegati volili s tajnim galosovanjem. Delegati so soglasno obnovili mandat Petru Jančarju in Martinu Muršiču.

Franček Kavčič

BODO BANKE REŠILE TAM?

V Tamu so na začetku tedna delavci zopet začeli stavkati. Tokrat je stroje ustavilo blizu 1500 delavcev družbe Gospodarska vozila in okoli 400 delavcev družbe Inženiring in vzdrževanje. Delavci Gospodarskih vozil terjajo izplačilo tretjega dela regresa, delavci družbe Inženiring in vzdrževanje pa izplačilo poročnega plača za mesec julij in izplačilo tretjega dela regresa.

Konec minulega tedna so protestno odstopili člani upravnega odbora Tama, ki so to dolžnost prevzeli šele pred dobrima dvema mesecema. Njihov odstop je posledica pisma, ki ga je upravnemu odboru Tama poslal minister dr. Maks Tajnikar in v katerem navaja, da so predstavniki Nove Kreditne banke Maribor, Nove Ljubljanske banke in SKB banke na pogovorih na ministrstvu za gospodarske dejavnosti pogojevali svojo pomoč pri sanaciji Tama z zamenjavo sedanjega upravnega odbora in vodstva

Tama ter terjali sklic skupščine delničarjev.

Člani upravnega odbora Tama so v odstopni izjavi med drugim zapisali, da so s takšnim odnosom izničeni vsi njihovi dosedanja napori kakor tudi napori posloводства Tama pri dezinvestiranju, pridobivanju novih poslov in ohranjanju socialnega miru. Upravljalni odbor je ob odstopu sklical tudi skupščino delničarjev, ki bo konec meseca. Do tedaj bo dosedanji upravni odbor kar se da korektno opravljal svojo funkcijo. Sedaj so na potezi minister in banke, ki prevzemajo skupno tudi največje breme odgovornosti za nadaljnjo sanacijo Tama.

Že pred časom je nepreklicno odstopil tudi predsednik poslovnega sistema Tama Maksimilijan Senica. Zanj poznavalci pravijo, da Tam pozna do »zadnjega delavca« in do »zadnjega vijaka«. Morda je k njegovemu odstopu prispeval tudi dr. Maks Tajnikar, ki je v nekem intervjuju v zvezi

z delom posloводства v Tamu dejal, da so izkušnje pokazale, da je v Mariboru težko priti do dobrega novega menedžerja. »Tako je včasih bolje imeti malo slabšega kot pa nobenega,« je še pribil dr. Tajnikar.

Kljub temu, da Senica do razrešitve še opravlja svojo dolžnost, je pred dnevi v intervjuju za Večer povedal, da ima v rokah pogodbo za 9,5 milijona mark vreden posel, ki je ne more podpisati. »Za realizacijo tega posla zdaj ne morem več jamčiti,« je pojasnil. V intervjuju je zavrnil tudi nekatere ocene in očitke v zvezi s poslovno politiko Tama.

Senica trdi, da je bil v letih 1991, 1992 in 1993 iz Tama izčrpan v slovenski finančni prostor ogromen kapital, saj je kljub nastalim razmeram in izgubi trga Tam plačeval vse. V tem času je Senica, kakor pravi, uspel za Tamova podjetja zagotoviti 70 milijonov mark. Vendar so podjetja nato ta denar porabila za plačevanje obveznosti do bank in države, še najmanj pa za delavce in dobavitelje. V zadnjih treh letih in pol je Tam samo za obresti bankam za kredite izpred štirih let plačal 160 milijonov mark. Senica trdi, da je zaradi nenehnega finančnega izčrpanja Tama padla realizacija, ki je še leta 1991 dosegala 400 milijonov mark. »Priznavam samo eno krivdo: in ta je, da smo preveč plačevali navzven. Kako bi bilo,

če bi bili tako kot Talum razbremenjeni vseh plačil? Pa je njihova produkcija manjša in kumulativne izgube v zadnjih letih višje od naših, pa tega nihče ne omenja. Noben velik sistem ni obstal, če ga država ni podpržavila ali če ga nista reševala Deželakova agencija ali Koržetov sklad,« trdi Senica.

Negotove razmere v Tamu povzročajo med delavci, ki se morajo dobesedno vsak mesec s stankami boriti za zaslužene plače, predsednik SKEI v Tamu Drago Gajzer opozarja, da je razpoloženje med delavci zaradi tega vse slabše.

V poslovnem sistemu Tam, ki zaposluje okoli 4300 delavcev, je trenutno na čakanju 1500 do 2000 delavcev. Tama namreč primanjkuje zagonskih sredstev za že naročeno in avansirano proizvodnjo za znane kupce. Minister dr. Tajnikar je že pred časom javno povedal, da je v Tamu približno toliko delavcev, kot jih je sedaj na čakanju, trajno presežnih, kar še dodatno vpliva na zaskrbljenost delavcev.

Ali in kdaj bo Tamu, ki daje zaposlitev še več kot 15 tisoč kooperatorom, uspelo priti do zagonskega kapitala, za katerega moleduje že od februarja letos, kljub vsemu še vedno ni znano. Kakor kaže, je sedaj – po odstopu upravnega odbora in predsednika poslovnega sistema – vse odvisno od bank.

Tomaž Kšela

6. oktobra 1994

Sindikalna lista

Prvi del	september 1994
1. Dnevnice	SIT
– cela dnevnicca (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	4.341
– polovična dnevnicca (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	2.171
– znižana dnevnicca (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.511
2. Kilometrina (od 1. 8. 1994 dalje)	22
3. Ločeno življenje	28.550
4. Prenosišče se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.302
5. Regres za prehrano	6.078

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje maj 94 do julij '94 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od maja 94 do julija '94 znaša 56.332,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
– za 20 let	28.166,00
– za 30 let	42.249,00
– za 35 let	56.332,00
2. Nagrada ob upokojitvi	168.996,00
3. Solidarnostne pomoči	56.332,00

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

Veljavne izhodiščne plače za gospodarstvo OKTOBER, NOVEMBER, DECEMBER 1994

določene na osnovi tarifne priloge k Splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo za leto 1994 (Uradni list RS, št. 23/94)

Tarifni razred	Zahtevnostna skupina	Izhodiščna bruto plača (v SIT)
I.	enostavna dela	37.455
II.	manj zahtevna dela	41.201
III.	srednje zahtevna dela	46.070
IV.	zahtevna dela	51.313
V.	bolj zahtevna dela	58.055
VI.	zelo zahtevna dela	69.292
VII.	visoko zahtevna dela	78.656
VIII.	najbolj zahtevna dela	93.638
IX.	izjemno zahtevna dela	112.365

Regres za prehrano 6.272 SIT mesečno.

Glede na rast cen v drugem in tretjem trimesečju letošnjega leta in na osnovi 3. točke Tarifne priloge k Splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo za leto 1994 so se z oktobrom izhodiščne bruto plače povečale za 3,2%.

KAJ DELAJO

v republiških odborih

skei Sindikat kovinske in elektroindustrije

Vodovnik v Berlinu...

Delegacija SKEI pod vodstvom Alberta Vodovnika se je udeležila mednarodnega seminarja v Berlinu, ki je potekal v organizaciji Evropske organizacije kovinarjev (EMF). Tja so organizatorji povabili predstavnike kovinarskih sindikatov vseh držav, nastalih iz nekdanje Jugoslavije. Albert Vodovnik je v imenu SKEI podpisal dogovor o miru, delu in demokraciji. Podpisniki so se z dogovorom zavezali k delovanju proti vojni in diskriminaciji ljudi. Ta dogovor so podpisali tudi predstavniki kovinarjev Makedonije, Hrvaške, Srbije, Kosova in Črne gore. Udeleženci so se dogovorili za novo srečanje, ki naj bi bilo prihodnji mesec v Ljubljani.

...Jerkičeva v Bratislavi

Delegacija SKEI se je udeležila tudi mednarodnega seminarja o industrijski politiki in organizaciji dela, ki je bil v glavnem mestu Slovaške. Na srečanju so sodelovali sindikati dežel srednje in vzhodne Evrope. Kot nam je povedala Lidija Jerkič, je na seminarju nastopil tudi Ivo Banič, državni sekretar za industrijo. Udeleženci iz drugih dežel so pokazali veliko zanimanje za naše dosežke, ki so v primerjavi z drugimi bivšimi socialističnimi deželami bistveno boljši. To se posebej velja za plače, brezposelnost, inflacijo in tudi za gospodarsko rast. Lidija Jerkič je na seminarju ponovno ugotovila, da mednarodne organizacije nimajo skoraj nobenih podatkov o naši mladi državi.

Podpora stavkam

Vodstvo SKEI podpira upravičene stavke delavcev Tama in Karoserista iz Maribora, AM-Busa iz Ljubljane in Livarne Vuzenica. Albert Vodovnik meni, da zavlačevanje pri reševanju finančnih problemov Tama kaže na načrtno scenarj stetičaja. Pravi, da se minister Maks Tajnikar moti, če misli, da bo lahko krivdo za takšen razplet napravil SKEI; tako je namreč ravnal v primeru Metalne. Vodstvo SKEI bo po svojih zvezah skušalo ugotoviti možnosti za reševanje Tama v povezovanju z velikimi tujimi partnerji. SKEI poziva ministrstva in banke, naj takoj podprejo sanacijo kovinskih podjetij, ki na je v nasprotnem obsojena na propad.

»Naj se že Tomšič postavi na svoje noge!«

Nedavni protestni shod delavcev v Mariboru, je po mnenju Alberta Vodovnika pospešil reševanje nekaterih zahtev SKEI. Za delavce so najpomembnejši zakoni, ki bodo te dni prišli v državni zbor po hitrem postopku.

Vodovnik ugotavlja, da so shod podprli tudi delavci, včlanjeni v KNSS-Neodvisnost, kljub temu, da je France Tomšič skušal omalovraževati tudi to akcijo SKEI. Po Vodovnikovem mnenju je zdaj čas, da France Tomšič preneha kritizirati druge sindikate in kaj naredi za delavce ter se s tem postavi na svoje noge.

Francek Kavčič

Sindikat gozdarstva

Kolektivna pogodba registrirana

Ministrica za delo, družino in socialne zadeve Rina Klinar je Sindikat gozdarstva Slovenije obvestila, da je bila kolektivna pogodba za gozdarstvo, ki sta jo Sindikat gozdarstva pri ZSSS in Splošno združenje za gozdarstvo pri GZS sklenila 19. julija letos, 30. septembra vpisana v register kolektivnih pogodb.

BODO DELAVCI TTE OSTALI BREZ TOVARNE?

Stečaj Gorenja Eka iz Velenja se je pred tremi leti končal s prisilno poravnavo. Po njej je premoženje ostalo očiščenemu Eku, večina delavcev pa se je prezaposlila v tovarno tehničnih elementov (TTE). V Eku je ostalo le 12 delavcev, ki upravljajo vse premoženje, zlasti proizvodno halo (v izmeri 18 tisoč kvadratnih metrov), v kateri je v najboljših letih delalo več kot tisoč delavcev. Novo podjetje TTE je zaposlilo dvesto delavcev, ki Eku plačujejo najemnino za poslovne prostore in opremo.

Vse do letošnjega septembra so bili delavci in vodstvo TTE prepričani, da so zaradi prisilne poravnave le začasno ločeni od podjetja, iz katerega so izšli, in da bo kmalu prišlo do združitve obeh firm. Lastninski program Eka pa jim je dokazal, da so se kreple motili. Program, potrjen od Agencije za privatizacijo, namreč predvideva neodplačni prenos proizvodne hale na Sklad za razvoj. Na ta način se bo zmanjšala vrednost družbenega premoženja po odprtosti bilanc. Delavci TTE mislijo, da bo hala, v kateri delajo, pripadala Elektroni, ki je že v lasti omenjenega sklada. Tako sklepajo zato, ker se delavci tega podjetja sprehajajo po njihovih proizvodnih prostorih. Če se bo takšen scenarij uresničil, si bo več kot dvesto delavcev TTE moralo poiskati nove proizvodne prostore in ogrožena bo večina delovnih mest. Delavci se bojijo, da bodo kljub temu, da je TTE zanje dobil denar za nova delovna mesta, ostali brez vseh pravic, ki jim gredo po zakonih in kolektivnih pogodbah.

Pri zadetih delavci so se v tem položaju odločili tudi za protest pred skupščino občine Velenje. Nastopili so pred delegati vseh treh zborov, ki s s posebnimi sklepi podprli njihove zahteve za ohranitev 200 delovnih mest

in za 100 novih delovnih mest po programu Revoza iz Novega mesta. Od Agencije za privatizacijo pa so delegati zahtevali, naj zastavi program lastninenja Eka.

Kljub tem in drugim sklepom skupščine občine so direktor Eka Andrej Glušič in šest njegovih sodelavcev na zboru delavcev, ki je bil 29. septembra, program lastninenja potrdili. Proti njemu je glasovalo pet delavcev,

Za drugačen potek zasedanja vseh treh zborov velenjske občinske skupščine, kot je bilo predvideno, so prejšnji tork poskrbeli delavci podjetja TTE, ki so se že uro pred pričetkom seje zbrali na protestnem shodu pred skupščinsko dvorano. Tako so opozorili na krivičen scenarij lastninenja v družbenem podjetju Eko in na zanikanje vseh dogovorov o združitvi Eka in TTE.

mevanja do predlogov delavcev TTE. Lastninski program Eka pa po njegovem mnenju ogroža zlasti izvedbo programa za Revoz, ki bo zaradi tega verjetno postal noveje dobavitelja.

S problemi delavcev TTE se je po besedah Mire Videčnik ukvarjala tudi območna organizacija svobodnih sindikatov v Velenju. Sindikalistom in delavcem je predlagala enake ukrepe kot delegati občine Velenje. Sedem delavcem, ki naj bi bili premešeni v Eko, so svobodni sindikati ponudili tudi pravno zaščito.

Skupščina občine Velenje se je obrnila tudi na družbene pravobranilce samoupravljanja. Po naših informacijah so le-ti zahtevali, naj Agencija za plačilni promet opravi revizijo poslovanja Eka. Takšna revizija pa ni ovira za izvajanje potrjenih lastninskih programov. Toda družbeni pravobranilci samoupravljanja nimajo nobenih drugih pristojnosti.

Po obstoječi zakonodaji, ki ni bila pisana za takšne primere, imajo direktor Eka in peščica njegovih sodelavcev pravico razpolagati s celotnim premoženjem Eka. Besede predstavnika zakon ne poznajo. Usoda dvesto delavcev je torej na prvi pogled odvisna le od dobre volje Andreja Glušiča in njegovih zvestih sodelavcev.

Podpisani je kljub temu prepričani, da lahko črni scenarij za delavce prepreči na primer Agencija za privatizacijo in tudi nekdanji poslovni sistem Gorenje. Vmešavanje skupščine občine Velenje v zadevo dopušča tudi domnevo o reševanju zapleta s političnimi sredstvi. Sindikalni kronist pa meni, da tudi pri zadetih oropani delavci se niso rekli zadnje besede. Na razpolago so jim še najbolj ostre oblike sindikalnega boja, na primer zasedba tovarne in tudi uničevanje lastnine.

Francek Kavčič

Po čem smo (pre)živeli?

SEPTEMBER 1994

Skupina dobrin iz košarice	Tričlanska delavska družina			Štirčlanska delavska družina			Indeks cen življenjskih potrebščin (IX. 94/IV. 94)	Indeks cen življenjskih potrebščin (IX. 94/VIII. 94)	Indeks cen življenjskih potrebščin (IX. 94/XII. 93)
	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški			
1. Hrana	42872,45	33620,16	33620,16	53654,77	41042,50	41042,50	108,40	102,60	117,60
2. Pijača	5905,27	2205,11	5936,05	5936,05	2218,30	2218,30	109,20	100,20	122,30
3. Kajenje	4062,60	2196,00	2196,00	4062,60	2196,00	2196,00	109,80	100,00	158,50
4. Oblačila	20688,15	12770,80	562,79	24465,15	15765,25	620,72	103,10	100,80	107,00
5. Obutev	4657,78	3568,57	0,00	5474,74	3966,97	0,00	103,80	101,70	110,40
6. Stanovanje	12019,04	8631,54	5625,34	14727,36	10425,45	6766,36	106,40	102,50	113,30
7. Ogrevanje, razsvetljava	15245,30	10703,03	9074,44	18815,70	12731,73	10775,16	103,40	101,20	101,60
8. Gospodinska oprema	10602,77	5604,22	0,00	12601,91	6484,60	0,00	103,80	101,60	106,60
9. Higijena, zdravstvena nega	9381,29	7671,24	6582,35	10882,42	8839,03	7721,87	110,10	101,10	116,00
10. Izobr., kultura, razvedril	19535,04	8047,40	4503,37	22351,07	9156,50	4653,25	107,00	102,40	115,10
11. Prometna sr. in storitve	25248,72	8342,49	3416,48	31250,21	11149,46	3864,36	105,40	100,10	111,60
12. Razni predmeti in storitve	2891,21	1747,09	0,00	3608,97	1949,40	0,00	106,60	101,70	114,30
13. Drugi izdatki	31046,11	6991,53	5881,90	33899,45	7308,56	5881,90	106,60	101,70	114,30
SKUPAJ (v SIT)	204155,75	112099,19	73667,94	242730,39	133233,75	85760,43			
stop. rasti koš. IX. 94/IV. 94	6,31	6,43	7,40	6,28	6,41	7,41			
stop. rasti koš. IX. 94/VIII. 94	1,69	1,79	2,00	1,70	1,80	2,03			
stop. rasti koš. IX. 94/XII. 93	18,02	14,56	18,24	17,03	14,09	17,50			

Struktura življenjskih stroškov

Mesec: SEPTEMBER 1994

1. Hrana	21,0	30,0	45,6	22,1	30,8	47,9
2. Pijača	2,9	2,0	3,0	2,4	1,7	2,6
3. Kajenje	2,0	2,0	3,0	1,7	1,7	2,6
4. Oblačila	10,1	11,4	0,8	10,5	11,8	0,7
5. Obutev	2,3	3,2	0,0	2,3	3,0	0,0
6. Stanovanje	5,9	7,9	7,6	6,1	7,8	7,9
7. Ogrevanje, razsvetljava	7,5	9,5	12,3	7,8	9,6	12,6
8. Gospodinska oprema	5,2	5,0	0,0	5,2	4,9	0,0
9. Higijena, zdravstvena nega	4,6	6,8	8,9	4,5	6,6	9,0
10. Izobr., kultura, razvedril	9,6	7,2	6,1	9,2	6,9	5,4
11. Prometna sr. in storitve	12,4	7,4	4,6	12,9	8,4	4,5
12. Razni predmeti in storitve	1,4	1,6	0,0	1,5	1,5	0,0
13. Drugi izdatki	15,2	6,2	8,0	14,0	5,5	6,9
SKUPAJ:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko

Izračun: Strokovna služba Sveta ZSSS

Strokovna služba

Nekatera vprašanja o izvajanju zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (IV)

DELAVSKI DIREKTOR

Določbe zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju najbolj burijo duhove. Nekateri trdijo, da delavski direktor predstavlja zasnovano novega modela samoupravljanja, da je ideološko utemeljen, da je ostanek preteklosti. Po drugi strani pa so razlage teh določb tako različne, včasih so si tudi nasprotujoče, da ne bi bilo slabo, če bi se sindikati in delodajalci skupno opredelili in dogovorili za rešitev, ki bi bila v skupnem interesu. Ta skupni dogovor bi lahko bil tudi podlaga za morebitne spremembe in dopolnitve zakona glede delavskega direktorja.

Institut delavskega direktorja je že v času priprave in ves čas sprejemanja zakona bil najbolj sporen del zakona in določbe zakona o delavskem direktorju so se tudi najbolj spreminjale.

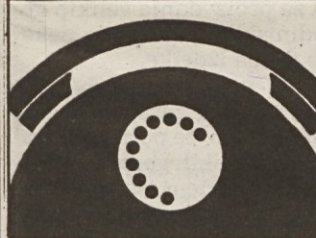
Zakon določa, da imajo družbe, kjer je zaposlenih več kot 500 delavcev, delavskega direktorja, ki ga predlaga oboje firm, ki bi bivšim sodelavcem istega podjetja omogočila pravično udeležbo v lastnini. Gre za družbeno premoženje, ki še ni razdeljeno. TTE je po letu 1991 dajala denar za vzdrževanje in posodabljanje opreme, ki je formalno last Eka. Na tiskovni konferenci je govoril tudi direktor TTE Bojan Penšek in povedal, da Eko ne kaže nobene pripravljenosti in razumu.

Po obstoječi zakonodaji, ki ni bila pisana za takšne primere, imajo direktor Eka in peščica njegovih sodelavcev pravico razpolagati s celotnim premoženjem Eka. Besede predstavnika zakon ne poznajo. Usoda dvesto delavcev je torej na prvi pogled odvisna le od dobre volje Andreja Glušiča in njegovih zvestih sodelavcev.

Podpisani je kljub temu prepričani, da lahko črni scenarij za delavce prepreči na primer Agencija za privatizacijo in tudi nekdanji poslovni sistem Gorenje. Vmešavanje skupščine občine Velenje v zadevo dopušča tudi domnevo o reševanju zapleta s političnimi sredstvi. Sindikalni kronist pa meni, da tudi pri zadetih oropani delavci se niso rekli zadnje besede. Na razpolago so jim še najbolj ostre oblike sindikalnega boja, na primer zasedba tovarne in tudi uničevanje lastnine.

Francek Kavčič

POZOR, ODPRTI TELEFON! 313-942

Vprašanje:

Z možem kupujem novo stanovanje, ki ga prodajalec prodaja za 105.000 DEM. Trenutno imava 80.000 DEM, čez šest mesecev pa bi imela na voljo še preostanek kupnine v znesku 25.000. Zaradi navedenega smo se s prodajalcem dogovorili, da bi naredili predpogodbo, ob njenem podpisu bi mu midva izročila znesek 80.000 DEM in bi se takrat tudi vselila v stanovanje. Preostanek kupnine bi mu izročila najkasneje čez šest mesecev, takrat pa bi tudi naredili pravo kupoprodajno pogodbo. Zanima me, kakšno pravno varstvo imava z možem glede na to, da še nismo sklenili kupoprodajne pogodbe.

Odgovor:

Predpogodba ali preliminarna pogodba je pogodba, s katero se prevzema obveznost, da bo pozneje sklenjena druga, glavna pogodba. Torej gre za obveznostno pogodbo, katere izpolnitev je sklenitev glavne pogodbe.

Predpogodba veže, če vsebuje vse bistvene sestavine glavne pogodbe in če je napisana v obliki, ki velja za glavno pogodbo, če je oblika pogoj za veljavnost pogodbe (v vašem primeru, ker gre za nepremičnino, mora biti pogodba v pisni obliki, glede bistvenih sestavin pa je nujno, da vsebuje, kdo so pogodbeni stranke, predmet pogodbe, ceno in kakšne so obveznosti pogodbenih strank).

Potrebuje kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastninskih razmerij in civilnega prava naslop?

Pomislili smo tudi na vas! Odlejte boste lahko vsak četrtek od 16. do 17.30 ure na našo telefonsko številko 313-942 priključni odvetnika Janeza Keka iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži. Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko (061) 313-942 vsak četrtek med 16. in 17.30 uro!

Ker obveza skleniti pogodbo ne more trajati v nedogled, stranke ponavadi določijo rok za sklenitev glavne pogodbe (to ste storili tudi vi). V primeru, da pa stranke roka niso določile, ga zahtevno zainteresirane stranke postavi sodišče, ki stranki, ki pogodbe neče skleniti, naloži, naj to stori v roku, ki ji ga določi.

Sklenitev glavne pogodbe pa se lahko zahteva v šestih mesecih od izteka roka, določenega za njeno sklenitev. Če ta rok ni določen, pa od dneva, ko bi po naravi posla in okoliščinah pogodba morala biti sklenjena.

Razum serijskega morilca

Ameriška dokumentarna oddaja Razum serijskega morilca gledalcem omogoča nenavadno vpogled v delo posebne enote Zveznega preiskovalnega urada, znanega pod kratko FBI. Skupine preiskovalcev skušajo privedi v razum serijskih morilcev in preučujejo njihovo vedenje, da bi jih tako lažje ujeli. Serijski morilci so običajno bistri in iznajdljivi ljudje, pri njihovih dejanjih pa jih ne ženejo navadni

Piše: Gregor Miklič

člani uprave enakopravni in so solidarno odgovorni za škodo, ki jo povzročijo), poleg tega pa še pravico in odgovornost, da zastopa in predstavlja interese delavcev glede kadrovskih in socialnih vprašanj.

V praksi so se že pojavile nekatere rešitve, in sicer:

- delavski direktor je član uprave, ki zastopa interese delavcev, poleg delavskega direktorja pa ima uprava še enega člana, ki je odgovoren za to področje in zastopa interese lastnikov;

- torej se dva člana uprave ukvarjata s problematiko kadrovskih in socialnih vprašanj;

- delavski direktor je član uprave, ki je odgovoren za področje kadrovskih in

Tako sem vam na kratko razložil bistvo predpogodbe in njeno pravno varstvo. Ni pa nepomembno tudi dejstvo, da z 20. 10. 1994 nastopite posest na stanovanju, kar pomeni tudi določene pravne posledice (med drugim posestno varstvo tudi proti sedanjemu lastniku).

V primeru, da v roku, ki je v predpogodbi določen za sklenitev kupoprodajne pogodbe, prodajalec le-te ne bi hotel skleniti, boste morali v šestih mesecih proti njemu vložiti tožbo za sklenitev glavne pogodbe.

Vprašanje:

Poročen sem štiri leta, z ženo nimava skupnih otrok, v času zakonske zveze sva ustvarila skupnega premoženja za približno 15.000 DEM. Sedaj sva trdno odločena, da se razveževa, saj sva ugotovila, da se najina

KANAL – DE KANAL – DE KANAL

motiv, kot so maščevanje, pohlep, zavist ali dobiček. Zato svojih zločinov tudi ne obžaluje. Serijski morilci so nova vrsta zločincev in zanje je potreben nov pristop...

Več v oddaji, ki bo na sporedu v petek, 7. okt. ob 21. uri na TVS 2.

Vse od sebe!

Veliko je filmov, ki prikazujejo odnos med učiteljem in učenci – predvsem v predmetnih, proletarskih okoliš. Po tej plati tudi film Vse od sebe! ne izstopa. Pa vendar gre za mojstrovino, ki najbolj radikalno in jasno izpostavlja probleme in načine njihovega reševanja. Posnet je po resnični zgodbi o profesorju Jamieju Escalanteju, ki je v vzhodnem delu Los

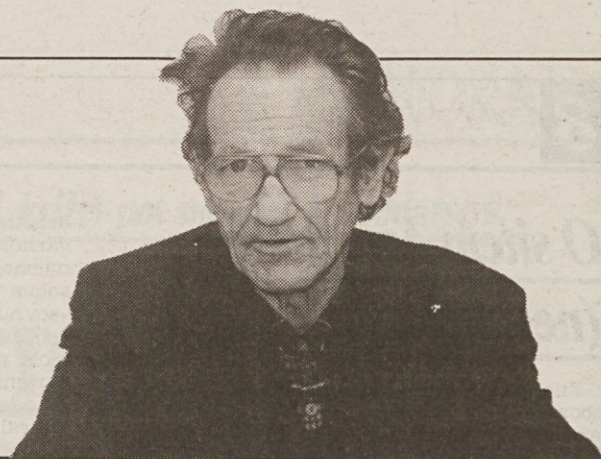
socialnih zadev ter zastopa tako interese zaposlenih kot interese lastnikov.

V praksi bi si morali prizadevati, da bi se položaj in odgovornost delavskega direktorja uresničevala tako, kot je predstavljeno v zadnji alineji prejšnjega odstavka. Taka rešitev je racionalna (eden namesto dveh članov uprave) in tudi s strokovnega vidika – vodenja kadrovske in socialne politike – optimalna rešitev, ki lahko zagotavlja, da bodo odločitve uprave na tem področju v interesu tako lastnikov kot zaposlenih.

Pisatelj in publicist Peter Božič o tem, kaj se je v prejšnjem režimu v resnici dogajalo s kulturo in kulturniki

SPOMIN JE NAJBOLJ GOLJUFIVA STVAR NA TEM SVETU

Razkrinkati lažno politično paradigmo še ne pomeni, da si s tem levičar – Svete krave v kulturi tudi danes – Nevarnost, da v borih petdesetih letih doživimo ponovno brisanje zgodovinskega spomina

PANORAMA

Dr. Maks Tajnikar, minister za gospodarske dejavnosti ocenjuje sedanje gospodarske razmere v Sloveniji, križev pot sanacije gospodarstva, razumljivo nepotrpežljivost delavcev in pravi:

»Bili smo v Mariboru in povedali, kaj mislimo. Naš pogled je očitno precej različen od tistega, kar govorijo v Mariboru. Od tod politizacija problemov... Sicer pa je mariborsko delavsko zborovanje javen in jasen opomin vsem, da je treba stvari reševati. Ko poslušam razprave v parlamentu, imam občutek, kot da hudih problemov ni, saj se pogovarjajo le o drugih rečeh. Sicer pa nobena stranka ni sposobna razrešiti problemov v gospodarstvu ali posameznih podjetjih. To so sposobni tisti, ki vodijo podjetja, ki so tam zaposleni, in vlada ter njeni organi.«

**MOREBITNEGA ODHODA Z
MINISTRskega STOLČKA NE
OCENJUJEM ZA TRAGIČNO.
ZAMENJAVA BI BILA ZELO
KORISTNA ZA TISTEGA, KI BI NA TO MESTO PRIŠEL**

»Ne morem si predstavljati, da je mogoče sedanje probleme v podjetjih reševati brez sindikata. Toda to mora biti konstruktivno sodelovanje. Ne gre samo za to, da se urejajo plače, da se vsakokrat zahtevajo večje plače, kajti v podjetjih včasih ni mogoče izplačati plač. V takih razmerah, v kakršnih so danes v marsikaterem podjetju, poskušamo narediti vse, da ohranimo delovna mesta, bolje rečeno, da ohranimo podjetja. Dilema ali podjetje ali plača, ne manjša plača, pač pa plača sploh, je za sindikat nerodna dilema, odločanje zelo odgovorno, vendar ne samo za sindikat, temveč za vse, ki sodelujejo v tem procesu sanacije.«

Naš ocenjevalec politične scene na Slovenskem prisoja

**PRST GOR
DR. CIRILU
RIBIČIČU,**

vztrajnežu, ki se zaveda, da bo novim občinam sledilo prepiranje med kraji in vasmi, ustavni spori, boj za lastnino

**PRST DOL
MARCELU
ŠTEFANČIČU,**

prekrojevalcu iz državnega sveta, ki se je obregnil tudi ob medije, saj bi morali molčati in varovati idilično sliko političnega življenja

Drnovšek je prišel,
videl in dal Mariborčanom lekcijo

MARIBORSKI POLITIKI

SO PRI »KUHANJU« AFER IN SPLETK VAJENCI

V vodstvu občine so imeli celo težave, kdo bo vodil sestanek
– Napad na republiške vrhove se ni obnesel
– Prepiri med občinskimi politiki lahko ogrozijo samo asfaltiranje kakšne lokalne ceste
– Škarje in platno ima v rokah država

O sitem Arturju in (ne)zaupanju

Ena izmed parol na delavskem protestnem zborovanju v Mariboru je opozarjala, da »tudi Artur (Drnovškov pes – op.p.) laja, kadar je lačen. Sicer pa je bil predsednik vlade dr. Janez Drnovšek na protestu in v komentarjih v zvezi z njim večkrat omenjen.

»Delavci smo primorani protestirati in stavkati, da se je Drnovšek sploh pripraviljen pogovarjati z nami,« je izjavil Branko Medik, predsednik območnega odbora SKEI za Podravje. Prav tako je premiera dr. Drnovška »spomnil«, da so ukrepi, ki jih napoveduje vlada za lajšanje težav v gospodarstvu »plod naših zahtev in pritiskov, nikakor pa urnosti slovenske vlade«.

Predsednika vlade dr. Janeza Drnovška na splošno bije glas, da se nerad sestaja in pogovarja s predstavniki sindikatov in lokalnih oblasti. S predstavniki Maribora se je kar nekaj mesecev »usklajeval« in »pogajal« za sestanek, do katerega je končno prišlo prejšnji teden. Tudi sindikaliste je sprejel šele pet minut pred dvajseto. Ali je potem čudno, da so razprave napete, nestrupne, ekstremne in da ne dajejo rezultatov? Vlada je zdaj z zamudo pripravila svoj svezhenj ukrepov, ki naj bi pomagali pri premagovanju finančnih in drugih težav, s katerimi se soočajo zlasti tudi podjetja kovinske in elektro-industrije. Ali ni potem takem tudi ravnanje vlade krivo za stavke in pritisk, za katere dr. Drnovšek sicer meni, da »nikamor ne vodijo« in da samo še dodatno zapletajo razmere v Mariboru in drugje. O takšnem Drnovškovem razmišljanju se da govoriti na različne načine, predvsem tudi skozi prizmo vladine krivde za stavke. Seveda bi bilo bolje, če bi vsa sporna vprašanja in probleme (lahko) učinkovito in sproti reševali brez stavk, ki povzročajo dodatne napetosti in tudi negotovost. To pa enako velja tudi za različne politične neumnosti in afere, na kar bi lahko predsednik vlade tudi bolj kategorično opozarjal.

Dr. Drnovšku je sicer treba priznati, da je mariborskim političnim in gospodarskim strukturam povedal tudi nekaj resnic o njihovi nesposobnosti in njihovih nenormalnih poskusih in pritiskih, da bi vlado napravili odgovorno tudi za tisto, kar je izključno njihova pristojnost. Vendar bi bil v tej svoji kritiki še prepričljivejši, če bi hkrati lahko dokazal, da je bila z vladne strani striktno in ob pravem času opravljena večina stvari.

Vsi, ki se v Sloveniji ukvarjajo s politiko in oblastjo, tudi sindikati, bi se morali zamisliti nad eno izmed ugotovitev z mariborskega protestnega shoda, »da oblast ne verjame lačnim in da oblast potrebuje delavske in ljudske množice le tedaj, ko je treba braniti domovino in ko je treba glasovati na volitvah«. Občutek odtujenosti in potisjenosti ob stran je lahko zelo hudo naboj za različne ekstremne reakcije in Slovenija v tem trenutku zagotovo ne potrebuje stihističnih izbruhov nezadovoljstva. Dogajanja na protestnem shodu in v zvezi z njim kažejo, da v Sloveniji ta čas ne gre zgolj za ekonomske probleme, ampak tudi za krizo zaupanja, za pomanjkanje medsebojnega razumevanja in pripravljenosti, da ne bi o posameznih razvojnih in socialnih vprašanjih razmišljali in odločali samo »globalno« in brez občutka za tisoče, ki so se znašli v težavah, ki po nekaj mesecev ne prejemajo niti zjamčenih plač ali pa ostajajo celo brez dela. To pa tudi pomeni, da ne more biti nihče (tudi predsednik vlade ne) ob še tako pozitivnih globalnih gospodarskih gibanjih, brezbrizhen, če so hkrati v Sloveniji ljudje, ki po nekaj mesecev ne prejemajo niti zagarantiranih plač.

Kdo se (ne) boji tujcev

Podpredsednik evropske komisije sir Leon Brittan je ob obisku v Sloveniji (med drugim) opozoril na odvečen strah pred tujimi naložbami, premier dr. Drnovšek pa je napovedal skorajšnjo revizijo in liberalizacijo slovenske zakonodaje za tujce, zlasti glede nakupa nepremičnin.

Sir Brittan »razume strah Slovencev pred tujci, pred njihovim nesmotrnim izkoriščanjem domačih naravnih virov. Toda, če hoče Slovenija postati integriran del Evrope, bo morala sprejeti tudi tuj kapital« (Republika, 30. septembra 1994).

Slovenska vlada je na izrednem zasedanju v petek sklenila, da bo do sklenitve sporazuma o pridruženem članstvu Slovenije v Evropsko unijo državnemu zboru predlagala spremembo tistega dela ustave, ki se nanaša na nakup nepremičnin, tako kot imajo to urejeno druge članice Evropske unije.

Seveda zdaj lahko razmišljamo, zakaj je po dveh letih potrebno popravljati ustavo, ko pa so že tudi takrat vsi, ki se v Sloveniji ukvarjajo s politiko, prisegli na Evropo. Ali takrat niso vedeli, da bo treba za »pot v Evropo« v ustavi upoštevati tudi nekaj načel, ki so sestavni del združene Evrope? Ali pa to pomeni, da se nekateri pri nas niti ne zavedajo, kaj vse bomo morali (še) storiti, da bi postali resnično »Evropejci«? Drugi, še manj prijeten del bitke (kot pa so sedanji zunanje-politični napori in zaplet) za vključitev v Evropo nas tako pravzaprav šele čaka, in to – doma. Evropska unija med drugim pomeni tudi prenašanje dela lastne suverenosti na unijo. Vsekakor pa še bolj vsestransko odprto in različnim vplivom izpostavljeno Slovenijo. Bomo to zmogli v svoji zaplankanosti, ki se kaže tudi v tem, da moramo (že) po dveh letih menjati ustavo zato, da bi bili »kompatibilni« z Evropo? Prav tako pomembno pa je tudi vprašanje, ali se bomo v danih okoliščinah in možnostih znali organizirati in zaščititi tako, da nas Evropa ne bi pohodila predvsem po lastni krivdi in zaradi lastne nesposobnosti?

Generalni direktor ljubljanskega Leka Metod Dragonja je prav zadnjo soboto v intervjuju za

Sobotno prilogo Dela opozoril na skorajšnjo nevarnost, ko bo skušala »svetovna konkurenca« onemogočiti oziroma dobiti pod svoj vpliv sposobna slovenska podjetja s tako imenovanimi »sovražnimi prevzemi podjetij«, s prevzemom dela njihovih delnic zaradi vzpostavljanja kontrole nad njimi. Dragonja misli, da bi morala Slovenija to preprečiti z ustreznimi zakoni (ki jih zdaj še nima). Zato naj bi delnice svobodno kotirale na trgu »še le tedaj, ko bi imeli ustrezno zakonodajo, ki bi morebitne tuje prevzeme pogojevala s poprejšnjim soglasjem državnega organa. Sicer bodo tujci posegli v vitalne nacionalne interese.«

Brazde, vlečni konj, figa v žepu in mrčes

Lider Slovenskih krščanskih demokratov Lojze Peterle, ki je že »stopil v zgodovino« s svojimi prispodobami o »zrelih hruškah, kondomih in Blažičgata«, zadnji čas kot glavni argument za ostajanje njegove stranke v vladajoči koaliciji omenja, da so »sredi brazde«, ki je ne kaže kar tako pustiti.

»Kar zadeva politično poljedelsko terminologijo slovenskega prispodobnika gospoda Lojzeta Peterleta, je zanimiva razprava o tem, kdo drži plug in orje, kdo pa bolj ali manj z rokami in figo v žepu stoji ob njivi in požvižgava mrčesu, ki je pridnim in delavnim oračem v nadlego,« meni Dušan Kumer, glavni tajnik Združene liste socialnih demokratov.

Dr. Ciril Ribičič je odkril »vlečnega konja« in z njim zaustavlja Slovenske krščanske demokrate (SKD) v njihovem razmišljanju, da bi (morebiti) v vladi namesto zunanjega zase »prevzeli« gospodarsko ministristvo. »V dem je logika predloga, da naj bi SKD in Združena lista zamenjali zunanji in gospodarski resor,« razmišlja dr. Ribičič. »Prvi se je znašel v težavah, ki jim Lojze Peterle ni bil več kos, dr. Maks Tajnikar (minister za gospodarske dejavnosti) pa ima uspehe, s katerimi bi se rada kitila SKD. Kako drugače je bilo pred letom in pol: zunanje zadeve so se po uspešni osamosvojitvi Slovenije ponujale kot odlična priložnost za promocijo stranke, ki ga bo dobila, nihče pa se ni pulil za gospodarski resor, ker za ta mandat tudi največji optimisti niso upali napovedovati gospodarskega vzpona. Predlog ni slab zato, ker Kocijančič ne bi mogel sanirati zunanjega resorja, ampak zato, ker bi bilo nerazumno tveganje menjati vlečnega konja v času, ko smo končno dočakali oživljanje gospodarstva.«

(Ne)prijazni sosedje in politiki

V Celju se je na zborovanju pod naslovom »Ne vrag, le sosed bo mejak« zbralo okoli 10.000 ljudi. Zbor je bil namenjen spominu na slavna obdobja in slavne osebnosti iz slovenske zgodovine, na tri »vsiljene vojne, iz katerih so Slovenci izšli zmagovalci« (Milan Kučan).

Predsednik države Milan Kučan je na zborovanju dejal, »da ni velik le tisti narod, ki premore enotnost, ko mu grozi uničenje, temveč je velik predvsem tisti narod, ki zmore združiti svoje ustvarjalne sile za lastni razvoj.

Predsednik državnega zbora Jožef Školč pa je na istem zborovanju poudaril, da morajo biti takšne in podobne manifestacije »ključ do strpnosti in priznavanju razlik... ki jih moramo razumeti kot bogastvo prave demokracije in ne kot razlog za delitev ljudi na naše in njihove, na bolj ali manj enakopravne... Uveljavljaj naj se tisti, ki dlje vidi, ne pa tisti, ki glasneje kriči...«

Nasploh je bil celjski zbor, ki so ga organizirale domoljubne in veteranske organizacije iz Slovenije in zamejstva, predvsem poziv k enotnosti in medsebojni strpnosti. S tem pa se v Sloveniji ravno ne moremo pohvaliti. In zato ni čudno, da tudi zbor ni minil brez zapletov. Tako je Republika poročala, »da še nekaj minut pred začetkom zborovanja ni bilo povsem gotovo, ali bo slavnostni govornik predsednik državnega zbora Jožef Školč in bo predsednik republike le pripeljal vojaške prapore ali pa bosta vlogi zamenjala. Vse se je srečno izteklo. Nazadnje je predsednik republike stolično pripel spominske trakove na prapore treh formacij treh slovenskih vojsk – Maistrovih borec, štajerskega bataljona in teritorialcev celjske pokrajine – in v krajšem nagovoru nakazal, o čem bo pozneje govoril Školč.« Republika ni zapisala, zakaj ni bilo »povsem gotovo«, kdo bo slavnostni govornik. Pač pa se je nekaj dni pred zborovanjem v tisku oglasil Matjaž Gerlanc, predsednik Nacionalne socialne zveze Slovenije, češ da bo »dobro zamišljena prireditev pokvarjena z govorom g. Jožefa Školča, ki nikakor ni oseba, ki bi lahko govorila na takšni prireditvi.« Gerlanc je pozval organizatorje, naj »nemudoma zamenjajo glavnega govornika čeprav ne maramo gospoda Kučana, pa vendar menimo, da bi bil neprimerno bolj kompetentna osebnost, saj za razliko od Školča vsaj ni mahal z »belimi gatami« v času osamosvajanja Slovenije.«

Vsak pes (ne) povoha

Sloviti Marko Zorko je te dni zapisal, »da je ob zori slovenstva neki žurnalst v slovenskem časniku objavil tole infomnost: »Ljubljanske gos-pice so take, da jih vsak pes povoha!« Ljubljanske gos-pice so zagnale velik halo in možak je moral svojo oceno javno preklicati. Pa je preklical rekoč: »Ni res, da so ljubljanske gos-pice take, da jih vsak pes povoha. Pač pa je res, da so take, da jih noben pes ne povoha.«

Sicer pa Marko Zorko razmišlja o slovenski aferiškosti blazinosti in to svoje razmišljanje sklene z ugotovitvijo: »Mi nimamo rumenega tiska. Mi imamo rumeno politiko. Tako, da jo vsak pes

Gledališko-filmski vinotok ali kozoprsk

V začetku oktobrskih dni je v slovenski umetniški srenji običajno močno zavrelo. Konec meseca se je pričelo Borštnikovo srečanje, teden za tem pa Dnevi slovenskega filma.

Seveda ne gre za nostalglično obujanje spominov, pač pa za ugotovitev, da je Borštnikovo srečanje ostalo, s sicer močno spreminjeno zasnovo, ki ga je pripeljala iz festivala v tekmovanje, Dnevi domačega ali slovenskega filma pa so preminili skupaj s slovenskim filmom. Tega filma praktično ni več. Povedano drugače, skupaj z jugovojsko ga je Anžlovarjeva babica odpeljala na jug.

Borštnikovo srečanje pod novim vodstvom lovi tekmovalno zasnovo in hoče prikazati kakovost in nič drugega kot kakovost, na koncu pa nas bo spet razveselilo s slabo udeležanjem holivudskim šovom v obliki podelitve nagrad. Ampak, čim je po sredi tekmovalne, so poleg tudi okusi in o tem ni dobro razpravljati. Konec koncev so okusi različni in tudi žirije se menjajo, teatri pa živijo svoje življenje bolj ali manj spokojno dalje. Zdi se mi, da se gledališče vrača k besedi in s tem v svoje naravne okvire. Era eksperimenta in šova se počasi izteka.

Drugače pa je s filmom! Distribucija se je preselila k množici kinematografov in drugih (n. pr. Mladina), za zapuščino propadle slovenske distribucijske hiše Vesna film pa se v nemajo časopisne polemike, kako je potekala likvidacija, pa privatizacija, pa... Viba

povoha.« Zorko dodaja, da lahko na željo državnega zbora zgornjo trditvev prekliče.

Kako že gre tisto? Ni res, da imamo rumeno politiko, ki jo vsak pes povoha, ampak je res, da imamo politiko, ki je noben pes ne povoha...

Sicer pa je novi predsednik državnega zbora Jožef Školč na sobotnem zborovanju v Celju opozoril, da ljudje pravijo: »Dajte nam manj afer in več kruha. In imajo prav. Pravijo tudi: Dajte nam čiste račune – in imajo spet prav.«

Janša je slabo izbral

V sobotnem intervjuju v Slovincu predsednik Socialdemokratske stranke in nekdanji obrambni minister Janez Janša pravi, da je sedanji obrambni minister Jelko Kacin zanj »razočaranje tako po strokovni kot človeški plati«. S tem pa Janša – ne da bi se zavedal – tudi priznava, da je predvsem sam napravil nekaj zaporednih napak, saj v istem intervjuju dokazuje, da je Kacina pravzaprav izključno on (dvakrat) vzpostavil, vsakič na pomembnejšo funkcijo. V nedeljski Republiki celo pravi, da se zaradi tega ne kesja.

»Ko sem maja 1990 prevzel vlogo obrambnega ministra, sem ga predlagal za svojega namestnika – pred tem je bil uradnik v upravnem organu v Kranju. Prav tako sem ga predlagal za člana vlade, za ministra za informiranje. Priznati je treba, da je svojo vlogo v odločilnih časih za Slovenijo dobro opravil... Ohranjala sva ko-rektnost stike... Gre za človeka, ki je operativno izredno sposoben, vendar pa nikoli ni razvijal kakršnih lastnih konceptov...«

Zdaj pa nenadoma (Janševo) razočaranje po strokovni in človeški plati...

Komentator Slovenca Marcel Kaprol se niti ne zaveda, da z napadi na Kacina in z ugotovitvami, da Kacin »svojemu delu tudi po strokovni plati ni niti najmanj dorasel« spravlja v slabo luč Janeza Janša in njegove kriterije za izbor najožjih sodelavcev, še zlasti prvega namestnika, ki v vsakem pogledu nadomešča ministra, ko ta ne more opravljati svoje funkcije. Je potemtakem Janša v svoje ministristvo, začenši s Kacinom, kadroval ljudi, ki svojemu delu (strokovno) niso »niti najmanj dorasli«?

Obrambno obglavljena Slovenija?

Ali so to samo še politikantske igre »brez meja« (in brez kakršnekoli odgovornosti)? Slovenec v soboto piše, da »kadrovske čistke« v ministristvu za obrambo in v teritorialni obrambi »niso ostale brez posledice«.

»Odstranitev pokrajinskih poveljnikov, zamenjave direktorjev posameznih resornih uprav ter pred dnevi izpeljana zamenjava vodstva v specialni brigadi Moris so popolnoma ohromili delo ministristva ter obrambno sposobnost slovenske države zmanjšali na kritično mejo, kar že povzroča odkrite ozemelske apetite pri nekaterih naših sosedih. Lagali bi si, če bi zanemarili čedalje očitnejše dejstvo, da zahteve, ki jih postavlja italijanska skrajna desnica, rastejo premo sorazmerno prav z naraščajočo slovlostjo kadrovskih čistk v slovenskem ministristvu za obrambo. Zato lahko pričakujemo, da bodo italijanski desničarji na kakem zborovanju v Trstu prav kmalu odkrito zahtevali vrnitev državne meje na tiste kote, ki so bile določene

film je tudi pred koncem stečaja in je tudi napolnil mnogo časopisnih stolpcev. Vendar naj bi vendarle ostal v vlogi zastarele tehnične baze slovenskega filma, toda slaj kot prej brez prostorov, kajti ti bodo vrnjeni cerkvi. Cerkev pa posvečenih prostorov noče sprejeti v sedanjem stanju, ampak v stanju, kot so bili ob zaplenbi. In tako bo država morala poiskati denar za obnovo Jožefove cerkve, čeprav ji to v zadnjih tridesetih letih v imenu filma ni uspelo napraviti in je cerkev, spremenjena v filmski atelje, v zares propadajočem stanju. Toda v tej cerkvi je bila postavljena celotna soteska iz prvega filma o Kekcu, filma, ki je slovensko mladost in lepote domovine ponese po vsem svetu. (To sem zapisal zato, da bi vedeli kako filmarji brez ateljejev ne morejo, razen če jim dodelijo Javna skladišča ali Gospodarsko razstavišče.) Vsekakor se tudi ta zgodba hitro bliža koncu.

Značilnost trenutka pa je, da smo uspeli dobiti v tem letu nov filmski zakon, ki pa zaenkrat razmer ne spreminja. Produkcija praktično stoji, področje obvladujejo teoretiki, praktiki pa se prepirajo za drobtinice dela. Slovenske filmske doline miru ni, je le brezno strasti in negodovanja, pa tudi podtikanj. Edino kinematografi kot prikazovalci so splavali iz krize in se sedaj v navalu novega uspešnega poslovnega leta boje slovenskega filma kot hudič križa. Moralno so ga dolžni predvajati – finančnega učinka jim pa ne da. Dokler pa slovenskega filma ni, ali ga še znova ni, gre za dilemo prihodnosti in tudi veliko mero preventivnega hrupa: kaj bi ponujal domače, če ne navrže nič, in zanemarjal tuje, ki mi daje vse!

Tako bomo zvedeli, kako je uspel v Portorožu festival reklamnih filmov, v imenu reminiscenc preteklosti pa bodo prikazali še kak slovenski film minulega in minulih let.

Očitno je bilo vse zasnovano narobe že takrat, ko se je celjski festival začel dogajati takoj po dnevu mrtvih. In tako, kot je konec socializma, je po naših šegah konec tudi domačega filma kot tipične socialistične umetnosti. Teoretiki bodo pisali o izjemnih tujih filmih, filmarji snemali reklame, kinematografi bodo uspešni distributerji tujega, zakon o filmu pa bo romal v filmski muzej!

Milan Bratec

v nekaj veljavni rapalski pogodbi.« Tako Slove-nec.

V intervju za Dnevnik je Igor Bavčar, lider Liberalne demokracije in nekdanji notranji minister opozoril, da je Janez Janša v Nedeljni Dalmaciji »pljuval po vojski, katere minister je bil še pred meseci, kar pomeni, da za Janša ni pravil, ki jih ne bi bil pripravljen kršiti. Izjaviti tujemu časopisu, da imamo vojsko brez glave in nesposobne častnike, je vendarle preveč. In to govoriti Hrvatom, s katerimi bomo imeli, to je jasno, še veliko težav glede meje...«

Minister za obrambo Jelko Kacin meni, »da nihče, ki mu v resnici gre za slovensko državo, ne bi dal takšne izjave, kot jo je dal Janez Janša za Slobodno Dalmacijo. V njej govori o slabitvi slovenske vojske. Ko govori o tem, s svojimi izjavami dobesedno blati naš ugled in slabi obrambni sistem. Če nekdanji obrambni minister trdi, da je ta vojska žrtev političnih čistk, da je brez glave mu moram zagotoviti, da odkar ni več minister, še noben častnik ni izgubil glave, da so vsi na svojih mestih...«

Jelinčič – napadalec in žrtev

Če posamezne (nepremišljene) in ekstremne izjave v politiki ne bi povzročale škode in slabšale odnosov, bi se pravzaprav lahko samo smejali. Lider Slovenske nacionalne stranke Zmago Jelinčič je bil v tednu, ko se je zaletavo (in brez kakršnihkoli rezerv) s provokativnimi obtožbami spravil na Hrvaško, doživel prav takšne napade na svoj račun.

V intervjuju za zagrebški Globus je Jelinčič govoril o hrvaški ekspanzionistični politiki proti Sloveniji in ni izključil vojne med Slovenijo in Hrvaško, »če bo Hrvaška še naprej tako agresivno napadala Slovenijo«. Ena izmed Jelinčičevih kategoričnih ocen se glasi: »Pozabljate, da smo v kratkih desetih dneh zmeli JLA. Pa si pogledajte, kako se že vleče vojna pri vas, na Hrvaškem. Naj pride hrvaška vojska v Slovenijo, če si upa.« Jelinčič ne izključuje vojaške zveze Slovenije in Srbije proti Hrvaški. »Saj niti ne mislim, da si preprosti Hrvati, preprosti ljudje želijo vojne s Slovenijo. Toda izjave nekaterih politikov napeljujejo k temu, da hrvaški politični vrh vendarle močno upošteva spopad s Slovenijo. Politični vrh je militanten.«

Seveda je ironija, če človek s potencirano (in skonstruirano) skrbjo za Slovenijo in slovenstvo dobi udarec od svojih siceršnjih »somišljenikov«, in to v slogu, ki je njemu najbolj blizu.

... sprenevedanje o navideznem zavzemanju za slovenstvo in Maistrove borce ne pritiče Zmahu Jelinčiču, saj izhaja iz družine prosrbskega orjunaša, to je bil namreč njegov ded, učitelj v Hotedršču, ki poleg vsega sploh ni bil Slovenec, še manj Maistrov borec. Glede na to, da izhaja Jelinčič iz prosrbsko nacionalistične (Orjuna) in prjugoslovanske (Jugoslovanska radikalna zajednica) usmerjene družine, se Demokratični forum Slovenije resno sprašuje, kaj pomeni kratka SNS. Ali ni to morda Srbska nacionalna stranka v Sloveniji (beri: peta kolona) piše v Republiki predsednik Demokratičnega foruma Slovenije Jernej Jung.

Seveda nam ob vseh neizprosnih Jelinčičevih napadih na druge in enaki napadih drugih na Jelinčiča ne preostane nič drugega, kot da razmišljamo, kaj je res in kaj namišljeno. In da ugrabimo, kdaj bo tega »teatra« konec in kam nas vse to vodi.

Pripravil: J. K.

ODMEVI

DOGODKI

Dr. Maks Tajnikar, minister za gospodarske dejavnosti ocenjuje sedanje gospodarske razmere v Sloveniji, križev pot sanacije gospodarstva, razumljivo nepotrpežljivost delavcev in pravi:

MOREBITNEGA ODHODA Z MINISTRskega STOLČKA NE OCENJUJEM ZA TRAGIČNO. ZAMENJAVA BI BILA ZELO KORISTNA ZA TISTEGA, KI BI NA TO MESTO PRIŠEL

PANORAMA: Kako se počutite kot direktor slovenskega gospodarstva v krizi?

TAJNIKAR: Predvsem poskušam biti čimmanj direktor, ker mislim, da pravzaprav minister ne sme biti direktor, in ministrstvo se ne sme spreminjati v direkcijo. Nedavno tega sem nekje slišal, da hoče moj avstrijski kolega v dveh letih ukiniti svoje ministrstvo. Avstrijci imajo ravno tako močan državni sektor, in mu je cilj, da seveda zmanjša vlogo države v gospodarstvu. Ukinitvev ministrstva pa je akt nekega takega zmanjšanja. Jaz mislim, da tudi pri nas gre za to. Dejansko smo sedaj na začetku konca sanacije slovenskega gospodarstva, tiste sanacije, ki je bila potrebna v času po gospodarski osamosvojitvi. Vendar se ta sanacija počasi približuje koncu in bo velik del tistih funkcij, ki me sedaj najbolj zaposlujejo in kjer se mogoče res kdaj zdim kot kakšen direktor celega gospodarstva, v tem ministrstvu odpadlo. Na nek način bomo potem tudi preusmerili naše delo od teh problematičnih podjetij verjetno v podjetja, ki so ostala v državni lasti – upam, da jih bo čim manj – in pa seveda v perspektivna podjetja. In zametke te preusmeritve ministrstva smo že naredili.

PANORAMA: To je zelo optimistična napoved, ob 135.000 zaposlenih v podjetjih s izgubo, ob 125.000 nezaposlenih.

TAJNIKAR: Nisem mislil, da je ta konec dolg samo nekaj mesecev. Sanacija slovenskega gospodarstva se je pravzaprav začela šele nekje v letu 1992, šele takrat so pravzaprav ti osnovni koncepti sanacije začeli nastajati. Jaz običajno tako pravim, da so začetek železarski zakoni, pa potem zakon, s katerim smo ustanovili sklad oz. kjer smo podelili skladu Republike Slovenije za razvoj funkcijo sanacije gospodarstva, prestrukturiranja podjetij. Z agencijo za sanacijo bank in hranilnic je bil storjen tretji korak. S temi predlogi, ki jih sedaj vlada pripravlja za to jesensko obdobje, nekako zaokrožujemo paket institucij in ukrepov, s katerimi izvajamo sanacijo. Kot minister, ki razmišljam, katere ukrepe potrebujemo za to sanacijo, ne pričakujem, da bomo v prihodnjih letih lahko še iznašli kakšno posebno dodatno institucijo ali zelo odločen ukrep, ki bi pripomogel k sanaciji. Mislim, da bomo tudi s sanacijskimi izkušnjami nekako zaokrožili tako institucije kot gospodarske ukrepe.

PANORAMA: Če sedaj te rezultate sanacije nekako številčno predstavimo, kaj to pomeni?

TAJNIKAR: Menim, da je bila sanacija za slovensko gospodarstvo relativno zelo groba. Predsednik Drnovšek je zadnjič v Mariboru rekel nekaj, kar se sliši zelo človeško, toda sam nikoli nisem pomislil na to. Slovenija od zunaj ni imela nobene pomoči, vse, kar je morala narediti v tej sanaciji, je naredila sama. Mislim, da je to ena od zelo pomembnih poant, si jo lahko preneseemo tudi na podjetja. Navado mam reči, da je sanacija tekla židovsko; hočem pač povedati, da seveda saniramo, poskušamo sanirati podjetja z zelo zelo najhimi sredstvi. V sosednji lvstrijii imajo ravno tako železarnice kot mi. Toda če vogledamo, koliko denarja teče v železarnice, koliko nenedžmenta imajo za te namene, se seveda z njimi ie moremo primerjati. Vendar nimamo veliko slabih rezultatov, če sploh imamo slabše rezultate od njih. Menim, da so v tem trenutku tudi gospodarski rezultati taki, da lahko z gotovostjo trdimo, da najolj kritičen del gospodarstva ne zavira več oživljajla slovenskega gospodarstva. To je ena bistvenih stvari. Človek bi rekel, da je dobro v tem trenutku že magalo nad slabim delom gospodarstva. In dejanko vsi podatki za lansko leto, pa tudi za letošnje sto, ki jih imamo na voljo, kažejo, da vzpon gospodarstva obstaja, da ima tudi neko dolgoročno tenenco. Prepričan sem, da bomo letos v resnici imeli no najhitrejših, najvišjih rasti bruto domačega roizvoda v Evropi. Po svoje tudi recimo nekateri odatki iz podjetij kažejo, da smo v povprečju gleano, najhujše čase preživeli. Zelo izpostavljam, da mo lani v povprečju sicer imeli odhodke nekaj ečje od prihodkov, toda če opazujemo sedaj, v kateem delu so bili večji, kje je nastal ta razkorak, idimo, da so poslovni prihodki bili večji od poslovih odhodkov. To pomeni, da v tekočem poslovanju ospodarstvo že posluje pozitivno. Izgube pa nastajo, tudi to se da zelo lepo videti iz teh podatkov, pri nanciranju. Odhodki, ki nastanejo zaradi financianja, so bistveno večji od prihodkov, ki nastanejo podjetju pri financiranju.

PANORAMA: Ali to pomeni drage kredite?

TAJNIKAR: To pomeni seveda, da je slovensko ospodarstvo skupaj z bančnim sistemom, ker tudi ančni sistem spada v to gospodarstvo, finančno še esanirano. To se seveda tudi od podjetja do podjetja aže po svoje. Običajno pravimo, zelo po domače, odjetja imajo trg, podjetja znajo tudi tekoče poslovati s pozitivnim rezultatom, ampak na žalost je to inančno sidro še vedno premočno. In prav zadnji uai ukrepi so take narave, da naj bi to finančno idro, ki sedaj perspektivna podjetja zavira, odstranili. Najbolj bi podjetjem pripomogli, če bi omogočili, la se nekatere kratkoročne obveznosti, ki jih danes najbolj bremenijo, reprogramirajo na dolgi rok. 3 tem bi podjetja likvidnostno razbremenili, po irugi strani pa bi, če bi država na pravi način vstopila v ta reprogram, ki bi šel preko bank, država lahko pritislila tudi na obrestno mero, jo bistveno znižala, omogočila bankam, da znižajo obrestno

Dobro bi bilo, če bi lahko ministrstvo za gospodarstvo ukinili – Sanacija pri nas je tekla židovsko – Oživljanje industrijske proizvodnje je za marsikoga veliko presenečenje – Dogajalo se je, da podjetja niso zaslužila niti za plače – Država danes ne more graditi tovarn za tisoč ali več zaposlenih – Ne zavedamo se, da smo že v kapitalizmu.

mero, in seveda s tem tudi pocenila stroške financiranja.

PANORAMA: Zdaj in prej ste govorili o pozitivnih premikih v gospodarstvu, pa vendarle, to velja globalno, za celo gospodarstvo. Kaj pa industrijska proizvodnja, produktivnost in drugi elementi?

TAJNIKAR: Oživljanje industrijske proizvodnje se je začelo ob koncu leta in je bilo celo za nas, ki smo tako rekoč vsak dan v stiku s tem sektorjem, skorajda presenečenje. Res je, da je v veliki meri izviralo iz domačega povpraševanja, zato je bilo presenečenje v narekovajih. Vendar se je letos pokazalo, da oživljanje industrijske proizvodnje ne izvira samo iz domačega povpraševanja, ampak tudi iz izvoza. Tudi rast industrijskega izvoza je zelo močna, tako da je to oživljanje tudi v industriji. Res pa je, da pa ob tem oživljanju teče zelo resno prestrukturiranje tudi znotraj industrije.

PANORAMA: Tega se ne zavedamo dovolj?

TAJNIKAR: Mislim, da se ravno tega zavedamo, ampak včasih zelo težko sprejemamo, ker gre po eni strani za prestrukturiranje od industrije v nekatere storitvene sektorje, po drugi strani pa gre znotraj industrije za prestrukturiranje nekaterih panog, ker niso vse industrijske panoge v enakem položaju. To prestrukturiranje teče tako da tudi industrijska proizvodnja narašča, in zlasti, kar je pomembno, izredno narašča produktivnost dela. V prvih sedmih mesecih, imam pa podatke tudi že za osmi mesec, je bila rast produktivnosti več kot 16-odstotna. To je presenetljiva rast produktivnosti dela. In ta rast kaže, da smo sedaj dejansko v industriji sposobni vse bolj izkoriščati delovno silo, ki ni bila odpuščena

»Slovensko gospodarstvo se je izkazalo. Res je takšno, kot smo samopašno trdili da je. Torej blizu evropskega gospodarstva.«

in je v podjetjih ostala latentno brezposelna. Tako imamo tudi v industriji ta pozitivni trend. Toda od znotraj so pa resne stvari. Po podatkih, ki jih imamo, so gotovo najslabše razmere v strojni in kovinskopredelovalni industriji, sledi črna metalurgija, to so seveda v veliki meri železarnice, čeprav je zanimivo, da je bila v sedmem mesecu ena najpomembnejših rasti, recimo industrijske produkcije, prav iz črne metalurgije...

PANORAMA: To je tudi zaradi sunanjega povpraševanja?

TAJNIKAR: Seveda, konjunktura je sedaj v tem sektorju, tako da je tudi te sektorje malo lažje reševati. Če govorimo o izgubah, po teh je recimo sledila proizvodnja električnih strojev in naprav, ki pa ima hkrati tudi zelo visoko akumulacijo. To pomeni, da so znotraj tega sektorja podjetja zelo različna, dobra in hkrati slaba. Sledi proizvodnja prometnih sredstev, kjer seveda poznavalci slovenskega gospodarstva hitro vedo, za kaj gre. Končni lesni izdelki so recimo tudi kritičen sektor, pa proizvodnja in prede-

lava papirja, čeprav se tudi v zadnjem sektorju razmere, tudi evropske in svetovne, bistveno izboljšujejo. To so najbolj kritični sektorji v tem trenutku v industriji in tu teče prestrukturiranje. Gotovo je, da recimo strojna in kovinskopredelovalna industrija jutri ne bo več v takem obsegu kot je bila do sedaj, pa tudi po tehnološki ne. Zelo napačno bi bilo, če bi to proizvodnjo poskušali načrtno, nasilno ohranjati, ker gre za spremembe na trgu, gre za spremembe v tehnološki. Danes je tu nova ponudba in tega ni mogoče ohraniti v taki obliki, kot je pač bilo do sedaj. To je lažje reči kot pa narediti, ker to seveda pomeni, da tu nastaja dejansko brezposelna delovna sila. In če se hočemo te delovne sile znebiti, brezposelne, je treba ustvarjati nova delovna mesta. In to ne na istem mestu, ne v istem podjetju, pač pa običajno v drugem podjetju, v drugi proizvodnji, s prekvalifikacijo delavcev itn. To je kajpak bistveno težje kot pa v podjetju, kjer so že ljudje, ki že znajo delati, izkoristiti tiste kapacitete, tudi človeške kapacitete. Ampak na žalost je tako, da mora Slovenija v tem procesu preživeti tudi to obdobje, ko bo v teh sektorjih izgubljala delovna mesta in se bodo ljudje zaposlovali kje drugje.

PANORAMA: To lahko pomeni, da bomo v revirjih imeli veliko upokojencev, ker industrije sedaj tam nimamo, rudnike zapirajo. V Mariboru je specifičen problem, predvsem zaradi močne kovinskopredelovalne industrije. Država z vsemi svojimi prijemi verjetno ni bila sposobna, pa ne samo vaše ministrstvo, slediti vsem stvarim, ki so se v Mariboru dogajale.

TAJNIKAR: Razmere, v katerih pri nas teče ta proces, niso enake razmeram, v katerih je tak proces tekel v razvitih državah, kjer so za to potrebovali desetletja. Mi smo sedaj v petih letih prisiljeni stvari izpeljati. Te razmere povzročajo tudi vrsto drugačnih reakcij države, kot smo jih navajeni v razvitih državah, in tudi drugačne probleme. Recimo, zakaj imamo podjetja, kjer delavci ne dobijo plače tri, štiri, celo štiri mesece in več? Takih podjetij na Zahodu ne more biti. Zakaj ne? Ker bi že zdavnaj bila v stečaju. Naša posebnost je to, da smo čestokrat na tak ali drugačen način poskušali ta podjetja le ohraniti. In to zaradi tega, ker se je pri nas ta kriza prestrukturiranja na neki način povežala tudi s krizo osamosvojitve, ko smo čez noč izgubili trge, ki niso zgubljali za večno. Seveda smo marsikje rekli, poskusimo podjetje ohraniti, vidimo, da bo imelo trg. Mogoče je danes tipična črna metalurgija ali papirna industrija. Ko sem postal minister, sta bili obe panogi na dnu neke depresije, ampak se je vedelo, da ta ne more večno trajati in da bo mogoče čez leto dni zadeva drugačna. In eno in drugo se je zgodilo. Če pa gledate splošne razmere, je konjunktura. Danes je bistveno lažje reševati podjetja, kot je bilo na primer lansko leto. Ampak kaj to pomeni: seveda, da so podjetja morala preživeti eno obdobje, tako rekoč preživetariti. In v takih razmerah se je zgodilo, da podjetja enostavno niso uspela zaslužiti denarja, ki je res minimalno potreben, da podjetje živi, da se plačajo plače. Tako se je čestokrat zgodilo, da smo delavce imeli v podjetjih, niso ostali brezposelni, ampak ni bilo denarja za plače, ni bilo od kod vzeti tega denarja, to je tisto, kar je pomembno. Ljudje si čestokrat mislijo, in jaz jih tudi razumem, zakaj nam država ne pomaga, zakaj nam ne da tega. Toda

zlasti v velikih podjetjih so ti zneski tako veliki, da če si jih podjetje vsaj delno ne zasluži samo, jih nimamo od kod vzeti. Ker podjetje seveda ne živi v enem mesecu samo od tistega denarja, ki ga izplača za plače, ampak gre še za dobavitelje, banke, gre še za razne obveznosti, ki jih ima, treba je plačati vse, od vode do elektrike, za material je treba imeti denar. In ti zneski so bistveno večji od plač. Če se podjetje znajde v takih razmerah in če se take zaostrene razmere, tipični primer je Metalna, potem povežejo s štrajkom delavcev, ko proizvodnja, ki bi lahko tekla, ne teče, je jasno, da nimaš več od kod vzeti denarja za plače. Potem pa v resnici nimamo več koga, ki bi takemu podjetju pomagal. To ni grožnja. Razumem, da mogoče delavci in tudi sindikati razumejo tako mojo izjavo kot grožnjo. Ampak je preprosto objektivno dejstvo. Zadnje mesece sem zelo pogosto poudarjal številke: mariborski TAM potrebuje za izplačilo plač čez 350 milijonov tolarjev, v moji kasi pa je postavka za vsa taka slovenska podjetja za celo leto 1.7 milijarde tolarjev. V postavki, ki jo ima gospa Klinarjeva za te namene, je 1.8 milijarde. In je čisto jasno, da če se nam tako podjetje, kot je TAM, ustavi, enostavno nimamo več moči, da bi ga vzdrževali. Ali ne bo plač ali pa bo podjetje dejansko obstalo z naročili in s proizvodnjo. Lani je Sklad za razvoj zelo veliko denarja vložil v Metalno. Če ne bi bilo Sklada za razvoj, Metalne letošnje leto sploh ne bi bilo več.

PANORAMA: In zdaj?

TAJNIKAR: Zdaj lahko rečemo, da je splošna konjunktura in da so številne panoge, ki so bile lansko leto v slabi situaciji, danes v boljši situaciji. Zato pravim, da smo nekako na začetku konca, da smo glavne luknje na neki način že sanirali. Mogoče ne čisto do konca, ampak v veliki meri. Tudi če pogledamo Maribor. Ta ima enormno brezposelnost okoli 20%, skoraj 50% nad povprečjem Slovenije, in to ravno kaže, da je čiščenje podjetij – to je zelo grd izraz, če pomislimo, kaj konkretno pomeni – na neki način v Mariboru že izpeljano. Dobro vemo, katera so podjetja v Mariboru, ki jih taka usoda še čaka, ampak velik del tega smo že naredili. In prav za Maribor velja, kar sem prej dejal, da v teh panogah, v teh podjetjih zagotovo ne moremo iskati novih delovnih mest v tem trenutku. Poskušamo jih čim več ohraniti, ne smemo pa pri tem pretiravati. Ker če bomo na silo ohranili preveč delovnih mest v teh podjetjih, ne bodo uspela živeti. Kar pa seveda pomeni, da je treba ustvariti nova delovna mesta. In česar se ljudje ne zavedajo, ko govorimo o novih delovnih mestih, je to, da imamo danes drugačno ekonomijo, kot smo jo imeli pred 15 leti. Takrat je država, bolj rečeno, politika in banke, kar je bilo tako rekoč stopljeno v enem loncu, odločala o velikih investicijah. In takrat so nastajala podjetja čez noč, kjer je bilo zaposleno 1000, 2000 ljudi. Danes takega sistema nastajanja novih delovnih mest ni več. Ni ne družbe, ki bi to delala, ni tudi več te bančne politike. Banke so samostojne, delujejo po svojih načelih, in seveda hočemo imeti zdrave banke, ne takih, kot smo jih imeli.

PANORAMA: Čeprav v bistvu delajo po nekih svojih načelih in ne tvegajo nič?

TAJNIKAR: To je poseben del zgodbe. Toda na vsak način delujejo po nekih načelih zdravega bančništva, lahko zelo netvegane, lahko na previsokih mejah, s previsokimi obrestnimi merami itn., ampak na zdravih načelih. Kadar govorimo o investicijah, že živimo v privatni ekonomiji, in novo delovno mesto nastane samo skozi privatni kapital, druge poti pravzaprav ni. Poglejte primer: Riko Ribnica je bilo podjetje, kjer so izgubili tako rekoč čez noč, okroglo rečeno, 1800 do 2000 delovnih mest. Če hočeš toliko delovnih mest nadomestiti, to v privatni ekonomiji pomeni, da mora biti 20 podjetij, ki bo zaposlilo po 100 ljudi. Da pa ustanoviš podjetje, kjer je zaposlenih 100 ljudi, potrebuješ zelo veliko denarja. In to pomeni, da potrebuješ zelo veliko ljudi privatnikov, ki so sposobni zbrati ta denar. Lahko rečeva obratno, potrebuješ 100 ljudi, ki bo naredilo podjetja s po 20 zaposlenimi.

PANORAMA: In Riko Ribnica se ni rešil?

TAJNIKAR: Ne, v bistvu se ni. Na njegovem primeru sem hotel povedati, v čem je sedaj drugačen način. Nismo več v situaciji, da se država odloči in zgradi tovarno za 1800 ljudi in probleme brezposelnosti v tistem koncu rešimo. Danes imamo samo to možnost, da pospešimo, da privatniki svoje prihranke, domače, tuje, vlagajo v ta podjetja in ustanavljajo nova delovna mesta. To pomeni, da moramo imeti posameznika, ki to zna delati, ki ima denar, ki ima podjetniško idejo, in ki sploh to hoče narediti. In to ni tako enostavno. Smo pač v sistemu privatne ekonomije. In zato problema brezposelnosti ni tako enostavno rešiti. Tudi v Mariboru recimo v TAM-u in v Metalni ni mogoče ohraniti delovnih mest, ki smo jih imeli še pred nekaj leti. Če to naredimo, bomo ti dve podjetji do konca potopili. Tudi nadomestil za ta delovna mesta ni tako enostavno najti. Zato tudi na ministrstvu trikrat razmislimo, pa še več.

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

krat, preden se odločimo za radikalnejše poteze v teh podjetjih. Zelo pogosto nam očitajo, da še vedno podpiramo ta velika podjetja itn. Ne zavedajo se, kaj pomeni, če si zdaj proti takemu načinu delovanja: to pomeni, da imaš nenadoma 2000, 3000 ljudi takoj na cesti, brez velikih možnosti, da dobijo novo delovno mesto. Včasih je le bolj pametno pomisliti, ali ni kriza v tem podjetju taka, da ga je z delno redukcijo zaposlenosti, z novim menedžmentom, z iskanjem novih trgov, iskanjem novih lastnikov, novih finančnih virov, mogoče le prepeljati čez te mrtve doline in bo mogoče jutri normalno delati. Ker ohraniti delovno mesto je običajno še vedno ceneje kot pa ustvariti novega.

PANORAMA: Mislim, da so Mariborski problemi predvsem spolitizirani, da vsi tam ribarijo v kalnem, in da so se tega v bistvu navadili celo direktorji. Kako to presekati?

TAJNIKAR: O tem vprašanju sem nazadnje razmišljal ob zboru, ki ga je svobodni sindikat SKEI organiziral v Mariboru, kjer sem videl, da so se v to začele vmesavati politične stranke. Običajno pravim, da tu politika nima kaj delati zraven. Je pa nevarnost, da se tudi sindikalno gibanje pretvori v politično gibanje, in to je takrat, kadar zlasti sindikalno vodstvo nerealno ocenjuje situacijo. Če je ocena realna, in če sindikat v takem primeru recimo opozori na problem, je to dobro. Včasih sem celo razočaran, ker sindikat v kakšnem podjetju prej ne reagira. Imamo namreč nenavadne razmere, da v številnih podjetjih nimamo čisto jasnega lastnika. In če tam sindikat ne reagira ali pa če narobe, je takemu podjetju težko pomagati. Običajno zamudimo. Dokler se realno ocenjuje položaj, ali s stališča sindikata ali kogarkoli, to ni politizacija problema, je normalna reakcija ljudi, sindikata, je njihova dolžnost, da to delajo. Ko pa se nerealno ocenjujejo razmere in iščejo ali zahtevajo rešitve, ki so nerealne ali zunaj sistema in možnosti, v katerih živimo, pa je to zame politizacija. Ker potem postavljamo naloge pred državo ali pred menedžment ali pred lastnika v takem podjetju, ki jih ta ni sposoben narediti, iz objektivnih razlogov, ne zaradi njegove subjektivne volje. In ne delamo nič drugega, kot sami sebi škodimo.

PANORAMA: Dopisi in telegrami, ki jih pošiljajo razni Holci, Rousi in tako naprej, za-
deve še bolj politizirajo?

TAJNIKAR: Seveda direktorji potem čestokrat svojo nemoč skrivajo za temi interesi, političnimi. Se pa večina teh direktorjev normalno obnaša in bi težko rekel, da direktorji hitro pristanejo na politizacijo svojih problemov. Mislim, da imamo relativno skromen menedžerski kader. Imamo nekaj kar dobrih, ampak jih ni veliko, pa ne po krivdi teh menedžerjev, da bi bili manj sposobni, ampak ker smo se znašli v sistemu, v katerem do nedavnega še nismo bili. Marsikdo recimo ni prodajal na svetovni trg, danes pa je k temu prisiljen. Treba je znati jezike, vedeti načine prodaje, poznati tujo zakonodajo itn. Živimo v novem finančnem sistemu, ki ga številni ne obvladajo, samo v večjih podjetjih zelo dobro poznajo finance. Nimajo strokovnjakov na tem področju, itn. V svetu se recimo govori, da se danes konkurenca preseljuje s teh plastičnih oblik konkurence z reklamami, cenami, v organizacijske oblike. Pri nas so podjetja, še zlasti velika še vedno zelo enostavno organizirana. In da bi kdo iz organizacije črpal svojo konkurenčno prednost, skoraj ne moremo govoriti. Tudi tehnološka jedra so pogosto vezana na programe, ki niso več perspektivni in se tudi znanje, ki obstaja med inženirji, čestokrat namjenja v neproduktivne namene.

PANORAMA: Žarišča gospodarske nestabilnosti imate evidentirana, vidite tudi smeri razvoja slovenske industrije. Mislim, da ste naredili celo neki koncept, neki projekt. Kaj je bistro te projekcije?

TAJNIKAR: Imamo dva dokumenta. Eden ima naslov Projekt sanacije slovenskega gospodarstva in ima v bistvu tri dele. Ta dokument smo imeli sestavljen že lansko leto in letos pošiljamo v parlament podoben dokument. To je projekt, kjer govorimo, kje so najbolj črne luknje slovenskega gospodarstva in koliko jih sploh je, potem, katere so institucije, ki danes delujejo na sanaciji, kjer država neposredno posega, gre za podjetja, ki so last Sklada Republike Slovenije za razvoj, katera so podjetja v katera posega agencija za sanacijo bank in hranilnic, in druga podjetja, ki so v težavah, pa jih ni v nobeni od teh kategorij. Tretji del tega dokumenta se nanaša na instrumente, s katerimi država lahko posega v ta podjetja. Iz tega projekta se jasno vidi, kje so problemi v tem trenutku v slovenskem gospodarstvu in na kakšen način se jim poskuša pomagati. Drugi dokument pa je dokument industrijske politike, ki je sicer že bil na seji vlade, vendar smo se odločili, da ga bomo še dopolnjevali in ga bomo v parlament poslali verjetno pred koncem leta. Ta dokument industrijske politike v bistvu bolj govori o tem, kako naprej. V njem skušamo opredeliti, kakšni so kvalitativni in kvantitativni cilji v slovenskem gospodarstvu, ki bi jih to gospodarstvo moralo doseči, da bi bilo konkurenčno z evropskim investovnim gospodarstvom. V tem drugem dokumentu se nismo hoteli opredeliti do tistega, kar čestokrat od nas zahtevajo, katere panoge so prioritete v razvoju Slovenije. Menimo, da je slovensko gospodarstvo izredno majhno in je prioritete težko opredeliti.

PANORAMA: Ne bo prednostnih panog zato, ker smo premajhni in jih v bistvu ni mogoče določiti?

TAJNIKAR: Ne zato. Tudi če bi bilo veliko gospodarstvo, ne bi tega želeli delati, v Sloveniji ne temelji na nekih posebnih panogah. Imamo sicer nekaj panog, ki so pomembnejše od drugih, recimo industrijskih panog, ampak to je zgodovinski vidik, da so pomembnejše. Vsako panogo, vsako podjetje, ki ima perspektivo z vidika mednarodne konkurenčnosti, želimo pospeševati v razvoju. Ta industrijska politika pravzaprav skuša pokazati, kje so v tem trenutku te naše primerjalne prednosti, s kakšnimi ukrepi naj bi pospešili ta razvoj in s tem tudi celo gospodarstvo le prilagodili tej mednarodni konkurenčnosti. To so ta strateška vprašanja, ki se jih da ocenjevati v posameznem sektorju. Iz tega potem sledi tudi določena politika države do tega razvoja. To je ta industrijska politika, ki je seveda v celoti

usmerjena naprej in sega v obdobje recimo 20 let vnaprej.

PANORAMA: Včasih imam občutek, da govorite samo o malih podjetjih v našem gospodarstvu. Kot da velikih, mastodontov, kot jim nekateri danes pravijo, ne bomo več potrebovali?

TAJNIKAR: To mi zelo pogosto očitajo. Verjetno zaradi tega, ker sem nekoč bil minister za malo gospodarstvo in ker mislim, da je malo gospodarstvo zelo pomemben del vsakega gospodarstva. V resnici pa večino svojega delovnega časa preživim z velikimi podjetji. In tudi v naši industrijski politiki še zdaleč ne zastopamo teze, da je malo gospodarstvo sedaj odrešitev za Slovenijo. Se pa moramo zavedati, da obstaja neka, mi temu pravimo veliki-kostna struktura gospodarstva, določen delež malih, srednjih in velikih podjetij, ki je za razvito gospodarstvo precej standardizirana, in tudi slovensko gospodarstvo se mora približevati temu.

PANORAMA: Kje smo v primerjavi z drugimi socialističnimi državami pri teh rečeh?

TAJNIKAR: V primerjavi z drugimi državami smo pri teh rečeh bliže razvitim kapitalističnim državam kot druge socialistične države. Imamo na neki način zelo dober srednje velik sektor, ki je zelo stabilen. Tudi če opazujemo huda leta, ki so bila v začetku 90-ih let, lahko hitro vidimo, da je srednje velik sektor podjetij bil stabilno jedro, ki se je hitro prilagodilo in ni bilo veliko težav. Tudi zelo malo delovnih mest je izgubilo v teh letih. Kolikor se jih je izgubilo, je nastalo novih. So pa seveda kritične razmere v največjih podjetjih, kar je vsakodnevno vidno. In kritično so tudi razmere v sektorju malih podjetij. Ampak razmere so po kvaliteti različne. Velika podjetja enostavno niso prilagojena tem novim časom, kar pa ne pomeni, da jih moramo odpraviti, daleč od tega. Na neki način se celo trudimo, da bi sem in tja spodbudili določena povezovanja v ekonomiji, ampak zagotovo ne na osnovi državnih interesov, ampak na osnovi podjetniških interesov. Slovensko gospodarstvo se je izkazalo, da je res takšno, kot smo včasih trdili, da je, blizu evropskega gospodarstva. Zelo zanimivo je, da so se podjetja, ki so bila največji izvozniki na jugoslovanski trg, izvozniki v narekovajih, tudi hitro prilagodila evropskemu in drugim trgov, na katere so potem bila prisiljena preusmeriti svojo prodajo. Ta zasuk je tekkel dokaj normalno, je pa povzročil posledice znotraj podjetij, ker komotnosti, ki smo jo včasih srečali v podjetjih, pač ni več. In danes delamo več kot 8 ur vsi, ki delamo v gospodarstvu resno, od direktorjev podjetij do številnih menedžerjev na drugi in tretji ravni v podjetju, pa konec koncev do ministrov, če hočes biti dovolj uspešen.

PANORAMA: Koliko je Koržetov sklad pomemben amortizer za hitrejšo urejanje stvari in kje so glavne težave pri njem?

TAJNIKAR: Zelo težko rečemo, da Koržetov sklad odločilno vpliva na gospodarske razmere v Sloveniji. Konec koncev, lahko bi rekli, da je okrog 30.000 zaposlenih bilo v podjetjih Koržetovega sklada, kar seveda ni takšen odstotek, da bi zaradi tega menili, da je vsa udeležba slovenskega gospodarstva odvisna od njega. V tem trenutku je v Koržetovih podjetjih zaposleno slabih 16.000 ljudi in približno 14.000 ljudi je v njih izgubilo delovno mesto. Je pa po drugi strani, če zopet gledamo generalno, za čemer se seveda skrivajo svetli in temni trenutki, sklad odigral, tudi v vladi tako ocenjujemo, relativno dobro vlogo. Zavedati se moramo, da sklad ni imel kakšnih posebnih finančnih virov. Osnove za njihovo delovanje je bilo relativno malo. Imel je neke možnosti, da seveda lažje sodeluje z bankami in ureja finančne obveznosti podjetij, ampak kljub temu se je sklad skupaj s krediti in garancijami pretvoril v enega največjih financierjev v Sloveniji in ima kreditnega in garancijskega angažmaja v slovenskih podjetjih na ravni 16 milijard tolarjev. To seveda ni zanemarljivo. Sklad je recimo v svojih podjetjih zamenjal okoli dve tretjini vodstev in relativno ugodno izpeljal tudi številne reorganizacije.

PANORAMA: So pa tudi napake, ne?

TAJNIKAR: Da. Pri Koržetovem skladu se moramo zavedati, da je njegov prvotni cilj prevzeti podjetje, postati lastnik, skupaj z bankami in upniki finančno restrukturirati podjetje in to podjetje po najkrajši poti privatizirati, prodati. Seveda, v številnih primerih se je potem pokazalo, da kupca ni, da se sklad ne more kar tako posloviti od podjetja in da mora vse bolj prevzemati čisto aktivno vlogo lastnika.

Problemi Litostroja sploh niso taki, da bi jih lahko odključali: mislim, da je čisto možno, da bo Litostroj imel v bodoče še nekatere probleme.

nika. In mislim, da je obstajalo, čeprav mi na skladu včasih ne verjamejo čisto, neko obdobje, ko sklad mogoče tega ni čisto do konca spoznal in je v tistem obdobju imel največ težav. Mislim, da se je kasneje zelo resno lotil sanacije nekaterih podjetij in da je tam, kjer je to funkcijo resno opravljaj, bil tudi dokaj uspešen. Številne slabosti se pa seveda pojavljajo, ker si je zelo težko predstavljati, da neki sklad, ne glede na to, koliko ima uslužbencev, vodi z enega mesta sto podjetij in je v njih vedno aktivno prisoten. In v večini primerov so vzroki za te probleme prezaposlenost ljudi, mogoče tudi ne dovolj velika informiranost vodstva sklada o razmerah v posameznem podjetju, včasih tudi to, da je sklad kot financier zelo previden, ker pač nima nekomercialnih virov in mora na svoja sredstva zelo strogo paziti, tako da iz tega naslova nastaja pravzaprav največ problemov v podjetjih.

PANORAMA: Finančna politika ne sledi povsem hotenjem za hitrejšo sanacijo gospodarstva...

TAJNIKAR: Tudi na vladi uradno zagovarjamo stališče, da reforma bančnega sistema ni dala rezultatov, kakršne smo pričakovali, čeprav niso v sanacijo bank vloženi tako majhni denarji. Pričakovali smo predvsem dva učinka: da bodo obrestne mere nižje in da bodo podjetja imela lažji dostop do fi-

nančnega trga, do kreditnih sredstev. Eno in drugo se ni v celoti uresničilo. Na vladi smo imeli številne razgovore, tudi sam predsednik je za to zelo zainteresiran, na kakšen način znižati obrestno mero. Zavedamo se tudi določenih makroekonomskih omejitev, ki držijo to obrestno mero pokonci, vendar hkrati menimo, da je še vedno previsoka in da se tudi razmere v slovenskem bančnem sistemu niso v taki meri spremenile, da bi se lahko ti rezultati pokazali.

PANORAMA: Tu je veliko odvisno tudi od Banke Slovenije?

TAJNIKAR: Tako. In od parlamenta, ker poslovna načela sanacije bančnega sistema niso vladna načela, kriterije, po katerih danes poslujejo poslovne banke, je postavila Banka Slovenije. Res, da so to evropski kriteriji, vendar so precej strogi. In v vladi pravzaprav ne želimo s tako ali drugačno prisilo kvariti teh kriterijev, ker ni naš cilj kvariti bank, mi želimo, da se sanirajo. Po eni strani seveda poskušamo ustvarjati pogoje, da bi bila sanacija bančnega sistema čimbolj učinkovita, zlasti da bi

»Lani nisem mogel razumeti, kako more biti slovenskim parlamentarcem nenormalno bolj pomemben denar za obrambo kot pa majhen denar za premoščanje najbolj resnih problemov v gospodarstvu.

lahko dosegli nižje obrestne mere, po drugi strani pa seveda poskušamo v razmerah, ko nočemo kvariti kriterijev za normalno poslovanje bank, najti instrumente, ki bodo podjetjem, ki danes zaradi teh kriterijev nimajo dostopa do bank, omogočali, da jih kljub temu pripeljemo do bank. Gre za tipično jamstveni potencial. Eden od ukrepov, ki ga prav v tem trenutku predlagamo, je ta, da ne bi podpirali A in B komitent, ki pravzaprav ne potrebujejo jamstva države, ker so že sami v dovolj visokih bonitetnih razredih, ampak da bi vključili tudi C podjetja. Nato bi tista podjetja, ki imajo perspektivne programe, pa zaradi svojih finančnih obremenitev niso sposobna postati dovolj resni komitenti bank, pripeljali v banke.

PANORAMA: Odkar je izbruhnil Optimizem, se zdi, da finančni minister bolj trdo nastopa...

TAJNIKAR: Državni zbor je zahteval, naj vlada pripravi zakon o izdajanju jamstev, državnih poroštev. Ta zakon je sedaj tudi pripravljen in je že v proceduri parlamenta. Konkretno pa je bilo letošnje leto s tega vidika zelo slabo leto. Zlasti moje ministristvo je posledice tega najbolj čutilo, ker smo izgubili enega zelo zelo pomembnih instrumentov za našo pomoč podjetjem. Zakaj se je zaostril problem jamstev, je bolj ali manj znano. Afera Optimizem je seveda naredila finančno ministristvo zelo previdno pri jamstvih. Razprava o aferi Optimizem, en del te razprave, je pokazal, da ni čisto jasne predstave, kaj jamstva so in kaj hočemo doseči. Na neki način me je motilo, da se razpravlja, kakor da mora biti jamstvo 100-odstotno sigurna intervencija države, kar je seveda v nasprotju s samo logiko jamstva. Jamstvo je izdano zato, ker je tveganje večje kot v drugih primerih in ga država prevzame namesto poslovnega subjekta. Razumljivo je, da se sem ter tja to tveganje tudi uresniči. Če pa se od ministrov zahteva, da jamstva izdajamo samo tam, kjer bo vse v redu, bomo šli v posle, kjer jamstva ne potrebujemo. In tam seveda gospodarstvu ne bomo nič pomagali, delno bomo pomagali bankam, učinki pa bodo seveda taki, da se nam bo kvečjemu lahko kdo posmehoval.

PANORAMA: Kdaj pričakujete, da bo naše gospodarstvo začelo normalno dihati?

TAJNIKAR: Zavedati se moramo, da v gospodarstvu ni gotovosti: ena glavnih značilnosti v gospodarstvu je tveganje, negotovost. V tržnih ekonomijah je bolj ali manj jasno, da bomo imeli tudi v prihodnje marsikje gospodarske težave. Seveda ne bodo tako vseobsežne, kot so bile v teh letih reforme in prilagajanja novim razmeram, ampak bodo. Tudi če pogledamo nekatere razvite ekonomije, vidimo, da se desetletja vleče problem recimo železarstva in tudi bistveno večji denarji niso sposobni tega rešiti. Da bi se vrnil v razmere iz tiste lažne konjunkturo v Jugoslaviji, takih nikoli več ne bo. In kot mi je neki American rekel, se bomo pač morali navaditi, da se bomo v bodoče grebli. To pomeni, v sodobni ekonomiji se za posel grebeš, ne pogajaš, tam dejansko garaš za to, da dobiš posel. Taka prihodnost nas čaka. Bolj ko bomo odprti v Evropo, v svet, več bomo imeli koristi od te odprtosti, a hkrati bo na nas večji pritisk konkurence in bolj se bomo morali boriti za svojo pozicijo.

PANORAMA: Ravno zaradi tega bodo proračunska sredstva tudi za oživiljanje gospodarstva. Koliko bi moral dobiti resor, ki ga vodite, sredstev, da bi laže obvladoval situacijo?

TAJNIKAR: Nobena ekonomija nima toliko denarja, da bi ga imela za vse potrebe. Potem ekonomije ne bi bilo. To velja tudi pri nas. Sem dovolj pameten, da v razpravah o proračunu nikoli nisem zagovarjal skrajnosti. V tem projektu sanacije slovenskega gospodarstva imamo ocenjene potrebe po denarju, ki gredo v več deset milijard tolarjev. Če bi hoteli izpeljati sanacijo slovenskega gospodarstva z enim zamahom, bi verjetno potrebovali še mogoče 40, 50 milijard tolarjev. To je popolnoma nerealna številka. In mogoče bi takšen denar celo škodil gospodarstvu, ker bi ga preveč uspal. Kar me v teh proračunskih razpravah vedno razjezi, je to, da izbiramo med določenimi alternativami. Zlasti lansko leto se je zelo jasno pokazalo, da smo imeli neke prioritete, imeli smo prioritete na področju obrambe, cestne izgradnje, delno tudi odplačila tujih kreditov. In v teh dilemah se pogosto zelo nenavadno odločamo. Lani nisem mogel razumeti, kako more biti slovenskim parlamentarcem bolj pomemben denar za obrambo države kot pa recimo majhen denar za premoščanje najbolj resnih problemov v slovenskem gospodarstvu. Vsak pameten kmet bi

se v takih razmerah prej odločil za nakup lopate kot pa puške. Letošnje leto pripravljamo program sanacije slovenskega gospodarstva. V njem so napisane številke in v parlamentu se bo obravnavalo malo pred razpravo o proračunskem memorandumu. Upam, da se bodo poslanci, ko bodo razpravljali o proračunskem memorandumu, spomnili še na ta dokument o sanaciji slovenskega gospodarstva. Tudi v zadnjih usklajevanjih, ko smo ta papir pripravljali za parlament, sem rekel, pustimo v dokumentu številke o tem, koliko denarja potrebujemo, tudi če jih vlada kasneje ne bo podprla in jih ne bomo nikjer dobili, zato da se bomo čez pol leta, čez leto zavedali, da smo v septembru, oktobru letošnjega leta vedeli, da za neke namene potrebujemo ne recimo 1,2 milijarde, pač pa 5,8 milijarde. V podjetjih Sklada Republike Slovenije za razvoj je bolj ali manj jasno, da bo izguba na gotovini okoli 5,8 milijarde. To ne pomeni, da bomo iz proračuna dobili ta sredstva, ampak ni pa mogoče reči, da ni 5,8 milijarde, pač pa le 1,2 milijarde. Sanacije brez denarja na žalost ni. Tudi v letošnjem poročilu o sanaciji je zraven priloga o Mariboru, podobno kot je bilo lani. Ampak kakšne so bile posledice? Nikakršnih. Če hočemo Mariboru zagotoviti določeno prestrukturiranje in pomoč iz centra, je treba ta denar zagotoviti. Drugače te pomoči iz centra ne more biti, drugače lahko Mariboru pomagamo tako, kot pač pomagamo kateri koli drugi regiji ali podjetju v Sloveniji. To je tisto, kar je pravzaprav moja dilema - dilema med različnimi nameni v proračunu. Čestokrat smo se težko odločali tudi za ukinitve nekaterih namenov, ki v tistem trenutku mogoče niso bili potrebni, so pa bili potrebni v naslednjem trenutku. Recimo, v proračunu za leto 1994 je bilo na primer 7 milijard tolarjev namenjenih za stipendiranje, za republiške stipendije. Seveda nimam nič proti republiškim stipendijam, ampak proračun ministristva za gospodarske dejavnosti je 7,8 milijarde, v celoti. S temi moramo pomagati turizmu, malemu gospodarstvu in velikemu gospodarstvu in energetiki, 7,8 milijarde, kar je nekaj malega več od tega, kar republika namenja samo za republiške stipendije. In ko ti številki primerjamo, se vprašamo, ali je tu kakšna logika.

PANORAMA: Konkurenca za vaš ministrski položaj je v zadnjem času huda...

TAJNIKAR: To delovno mesto je zelo vplivno ne glede na majhna sredstva, s katerimi razpolagamo. Ker posegamo v gospodarstvo, čestokrat vplivamo tudi na kadrovsko politiko ne samo v industriji, tudi v drugih sektorjih, v energetiki. Priprčan sem, da politični interes za tem ministristvom obstaja. Mislim, da sem z ekipo, ki smo jo tukaj ustvarili, uspeli nekaj narediti na tem področju. Huda leta smo dokaj ugodno preveslali in seveda mislim, da se bodo v prihodnje pobirali tudi rezultati tega dela. Zamenjava bi v tem trenutku mojemu nasledniku prinesla tudi nekaj minulega dela. To ministristvo je v bistvu nastalo v dveh letih. Jaz v politiko nisem šel zato, da bi ostal politik. Tudi to je nekaj, kar je bilo v nasprotju z definicijo politika, in je verjetno zelo težko v takšnem sistemu, zlasti zame, ki nisem bil čisto političen človek. Sem pač človek, ki se s tem ukvarja na neki način profesionalno, zato je težko pričakovati, da imaš potem celo kariero, ki bi bila politična. Odhoda od tu samega po sebi ne razumem kot kakšno tragedijo. Če pa objektivno ocenjujem, potem pa velja, kar sem prej rekel, da bi bila vsaka zamenjava zelo koristna za tistega, ki bi na to mesto prišel.

PANORAMA: V vladi ste iz različnih strank. Ali v vašem razmišljanju, vašem snovanju prevladuje stroka ali politični interesi?

TAJNIKAR: V vladi, kakršna je sedaj, sem zasledil izredno malo političnih interesov. Sem ter tja se spopadejo kakšni lobiji, ki pa so objektivne narave, ne pa politične. Obstaja mogoče recimo nesporazum med zagovorniki kmetijskih in industrijskih interesov, samo kot primer. Ampak to ni politični špetir v vladi, to je v bistvu merjenje ravnotežja, ki je mogoče celo koristno, da se na ta način vzpostavlja znotraj vlade, ker so na ta način nekako uravnoveženi nekateri ukrepi v vladi. Mislim, da prav v tem trenutku vlada deluje kot kreativno profesionalno telo, kot skupina ljudi, ki so državni administratorji. In mislim, da je tako tudi treba. Sedaj sem že tri leta v vladi in mislim, da ni bilo vedno tako in da so nekatere kadrovske spremembe vendarle izboljšale vzdušje. To lahko še posebej neposredno opazujem, ker sem tudi predsednik odbora za gospodarstvo in imam kar precej dela, o katerem nisva govorila, samo s tem odborom. Tam ne gre za nobene politične interese. Tudi če se je kdaj tak interes pojavil, sem se mu kot predsednik zelo daleč izognil. Mislim, da je taka vlada lahko kar uspešna.

PANORAMA: Menda vas bo zamenjal dr. Duhovnik iz Litostroja. Slišijo se slabi glasovi o tamkajšnjih razmerah.

TAJNIKAR: Litostroj je tako velik sistem, da imamo z njim veliko opraviti. Pa tudi on z nami. Bolj on z nami, ne samo na področju industrije, tudi zlasti na področju energetike, ker nekatere projekte, recimo Dravskih elektrarn, izvaja Litostroj. V veliki meri smo se tudi mi poskušali potruditi, da je te projekte dobil Litostroj, tako da mi bo zelo težko kdo očital, mogoče ta profesionalna konkurenca, da me je zapeljala pri tem, da bi kakor koli poskušal škoditi kakšnemu podjetju. Prav nasprotno. To je en vidik. Litostroj je seveda podjetje v težkih razmerah, podjetje, ki bi lahko končalo recimo kot mariborska Metalna, pa ni, tudi po zaslugi vodstva. Seveda pa ne gre samo za generalnega direktorja, gre tudi za druge. Mislim, da problemi Litostroja sploh niso taki, da bi jih odključali. Mislim, da je čisto možno, da bo Litostroj imel tudi v prihodnje še nekatere probleme, čeprav mi seveda še zdaleč tega ne želim. Tudi to je eno teh velikih podjetij, ki mu država zelo težko pomaga, kadar nastanejo resne težave.

PANORAMA: Naš gospodarski minister nam torej sporoča, da bo še težko, vendar je predor osvetljen...

TAJNIKAR: Jaz bi rekel, da se konec predora vidi. Vidi se tudi, katere so še ovire do konca tega predora. Vidi se pa seveda tudi nekaj, kar se mogoče bolj sluti iz drugih primerov kot pa iz našega, namreč da cesta na drugi strani vseeno ni preveč asfaltirana, in da nikoli ne bo, in da bomo mogoče nekaj tega lagodja, kakršnega poznamo, kot sva že pej rekla, morali pozabiti.

Marjan Horvat

Občina kot prevara

Piše: Martin Ivanič

V takšnem položaju se lahko le veselimo dejstva, da je Slovenija tako majčkna. Koliko časa in denarja bi jalovi poslanci zapravili, da bi v občine razrezali kakšno Francijo?

Vendar moramo vsakič znova priznati, da se vrag skriva v neumnih državljanih in ne v poslancih, saj zakaj pa se ne bi življali v takšni lahkotni temi! Mandat teče, plače tudi, proračun pa se lepo polni sam od sebe. Skratka, poslanci me spominjajo na one gradbince, ki šest mesecev urejajo trideset metrov Miklošičeve ulice v Ljubljani. Da bi nemna javnost stvar lažje pogoltnila, nam hitijo dopovedovati, da je lokalna samouprava (!) za osamosvojitvijo najpomembnejši projekt slovenske države. V načelu to sicer že drži, vsekakor zlasti po tem, koliko denarja so zanj že zapravili. V resnici pa tu ne gre niti za pomembno zadevo, saj jo naposled poslanci razvozlajo kar v nedeljo popoldne (sledí samo še ponovno glasova-

nje zaradi odločilnega veta državnega sveta – torej še malo peska v oči in še nekaj dodatnih stroškov), niti ne gre za samoupravo – ne po načinu odločanja o občinah in ne po vsebini odločanja v bodočih občinah. Zlasti ne po skrajno gnilem kompromisu, da so vse dosedanje občine avtomatično novi upravni okraji, se pravi podaljšana država. Komandiral bo tako ali tako tisti, ki bo imel denar.

Tu smo torej pri trikotniku država-občina-državljan. Če se malce za šalo poigramo s terminologijo, kjer je bila politika vedno silno inovativna in nam rada namesto novih odnosov, nove vsebine ponuja zgolj nove nazive, je zanimiva naslednja primerjava: včasih smo veljali za delovne ljudi in občane, pogosto tudi za krajane. Danes smo le še volilci in davkoplačevalci. Kot delovni ljudje smo imeli določene pravice, kot občani tudi. Kot delojemalci pravic skorajda nimamo, kot volilci in davkoplačevalci pa

imamo čast in dolžnost voliti in plačevati državo, ki je, izvemši ti dve naši »pravici«, povsem samozadostna. Prav posebno nazorno se to kaže tudi pri uzakonjanju lokalne samouprave.

Če pogledate na stvar izrazito cinično, tedaj zveni takole: bolj ali manj smo prisiljeni izvoliti poslance in posredno druge veje državne oblasti, dolžni smo jim dati denar, oni pa imajo neomejeno pravico, da se s tem denarjem po mili volji igrajo in nam na koncu oktroirajo takšno »samoupravo«, ki bo ustrezala njihovim nakanam. Toda samouprava gor ali dol, še nobena ni bila dobra, če je bila delegirana (dejansko diktirana) od zgoraj. Popolnoma enako je bilo pravzaprav z delavskim samoupravljanjem, ki sta nam ga podarili država in partija, zato pa tudi ostro določila meje.

Načeloma se je treba strinjati s predsednikom državnoborske komisije za lokalno samoupravo C. Ribičičem, da ni moč prevzeti odgovornosti za takšen model lokalne samouprave, ki je skregan z voljo prebivalstva (občanov) in ki je po vsej verjetnosti vsaj v nekaterih določbah neustaven. Toda pri najboljši volji ne morem razumeti, zakaj je Ribičič toliko časa čakal, saj je že polomljen referendum pokazal, da sta država in stroka neke hudo zamočili. Malce mučno je spominjal na Anteta Markovića, ki je hotel po vsej sili rešiti Jugoslavijo, ko je ta bila že povsem pod vodo. Še manj lahko razumem, kako je lahko verjel, da bo ob vsem, kar je vedel o igrah interesov okrog novih ob-

čin, uspel s svojim alternativnim zakonom (»amandmajem«), namesto da bi z zgodnejšim odstopom bodisi zaostрил vprašanje ali pa vsaj rešil svoje dobro ime. Sedaj bo zagotovo obveljalo, da je odšel zaradi užaljenosti, toda bistveno je, da bodo bodoči občani na istem, njemu pa bo le malokdo verjel, da ga je v resnici vodila korist občanov in morda še spoštovanje ustave.

Nekaj je seveda povsem jasno. Mrovarjenje z občinami traja že predolgo in glede na to, da bo v takšnem parlamentu vsaka rešitev bolj ali manj oktroirana, da je torej dejanska lokalna samouprava postranska stvar, je v resnici najboljše, da občine dobimo čimprej ter da parlamentarni troji začno delati še kaj drugega. Kajti bistveno vprašanje, vprašanje dejanske vloge občin kot neke vrste prvega servisa državljanov ostaja v ozadju. Država preko upravnih okrajev steguje svoje lovke prav tam, kjer je po mojem prepričanju delovno polje občinske samouprave. To pa ni le posledica njenega interesa, da sama čimbolj neposredno obvladuje ves prostor, kjer je moč zajemati in direktno razporejati denar. Je tudi posledica zavratne navade, da sama sebe nikakor ne zna in noče reducirati (kot zlahka reducira druge delavce). Za svoje kadrovske presežke si preprosto izmisli nova delovna mesta.

Zaenkrat se država bohotno širi, in dokler je tako, je vsako veliko zapravljanje časa in sredstev za psevdosamoupravo državljanov popoln anahronizem.

stveno zboljšal vojaški položaj bosanskih Muslimanov.

Čeprav je jasno, da Beograd po raznih kanalih še naprej oskrbuje srbske vojaške enote v BiH, prevladuje v zahodnih prestolnicah mnenje, da je treba igrati na karto Slobodana Miloševića. S tem ciljem se nadaljuje politika postopnega ukinjanja omejevalnih ukrepov proti Srbiji in Črni gori. Pri občutljivem obravnavanju te tematike je zaznati, da za- hodne sile ocenjujejo, da je takomenovana Zvezna republika Jugoslavija vendarle najpomembnejša država na Balkanu. In z njo skušajo odnose povsem normalizirati. To pa seveda ne koristi niti Muslimanom niti Hrvatom v BiH, ampak objektivno pomaga agresivnim velikosrbskim nacionalistom.

Novi generalni sekretar NATA Willy Claes se zaveda nujnosti ostrejših ukrepov, ni mu pa še jasno, kako naj bi to dejansko zagotovili. Prav tako je podana točna diagnoza o potrebi po temeljiti reorganizaciji, pri čemer pa so velike dileme o konkretnem odnosu Atlantskega pakta do nekdanjih sovjetskih satelitov in do evropskih nevtrálnih držav. S Programom partnerstva za mir, v katerem sodeluje že 22 držav, nihče ni povsem zadovoljen. To pa predvsem zato, ker določba, da

»napad na enega člana pomeni napad na vse«, velja samo za 16 polnopravnih članic Atlantskega pakta.

Vodstvo NATA v intenzivnih razmišljanjih o reorganizaciji, ki bi upoštevala sedanje spremenjenne mednarodne okoliščine, ni pripravljeno avtomatično garantirati varnosti vsem članicam Partnerstva za mir. Še manj je pripravljeno odpreti vrata Atlantskega pakta novim članicam, ker meni, da bi se s takšno razširitvijo lahko bistveno spremenila njegova vsebina.

Na najbolj občutljivem evropskem varnostnem področju, v Bosni in Hercegovini, bodo tudi v prihodnje prepustili modrim čeladom glavno vlogo. Njihova učinkovitost pa je zelo omejena. Mnoge države članice Združenih narodov se tudi vse bolj glasno sprašujejo, ali so modre čelade sploh pravi odgovor na težke mednarodne krize. Pri tem ni nezamisljivo dejstvo, da mirovne operacije Združenih narodov v raznih delih sveta, v katerih danes sodeluje že 80.000 vojakov, zelo veliko stanejo. Države že danes dolgujejo Organizaciji združenih narodov 2,5 milijarde ameriških dolarjev. In prav zaradi modrih čelad so Združeni narodi v izredno težki finančni krizi.

knjig omenjenih avtorjev nam kar samo od sebe nudi odgovor: **beseđe je izbrano iz skoraj celotnega prostora Slovencev po načelu razumljivosti in pogostnosti rabe ter zbornosti knjižnega jezika**, zato je kakršnokoli krajevno in pokrajinsko razmišljanje natolcevanje brez repa in glave, ki želi razvrednotiti ustvarjalnost protestantov in slovenski narod se hoče prikazovati kot obišje iz domin, ne pa kot gnezdo z materjo in mladiči, katerim oče prinaša drobtino za drobtino, da se lahko enkrat zamesi cel kolač domačega kruha. Ko **Dalmatinovo Biblijo v slovenskem knjižnem jeziku** pripelejo na prag doma vseh Slovencev, naj bi se začelo branje tega svetega pisma, a se na žalost dogodi groza, namreč **protiprotestantski in protislovenska protireformacija** pljune v svoje **klerikalistične dlani** in nalaga knjige v materinem jeziku kot gnoj na ropotajoče vozove, ki jih s polno paro vozijo na grmade, kjer iz njih kurijo kresove zmag, katera pa se čez nekaj koledarjev izkaže kot največja narodna sramota in neopustljivi greh, ki

para slovenski materi srce in dušo; pravzaprav jo priznava le v pepelu.

Da bi bila črna ovca cela in papiistični volk sit, so katoliški neuki mašniki zase ohranili **Knjigo Knjig v slovensčini**, a brez **prevajalčevega predgovora**, ker jim ta ni dal mirnega spanca. V tej posvojitvi so iz prve roke dobili razumljivo modrost in so tako lahko slastneje goltali gospodinjino mastno pečenko in lokalni žlahtno kapljico. Sami sebi in pokvarjenosti rimokatoliške Cerkve pa se niso izneverili, saj so **narodu prepovedali branje v materinem jeziku**, ker bi potem vsa njihova lažna resnica splavala po vodi, njih same pa bi slap Savica zmehuril in bi se razpocili kot milni mehurčki, ki jih deca skozi slamico napihujejo iz milnice.

Meseca vinotoka (31. oktobra) je praznik slovenskega naroda, je praznik slovenske Cerkve, je državni praznik, posvečen reformaciji in protestantski misli, je svetek vseh Slovencev, ki vedo, da brez jezika in knjige ni nacionalne samostojnosti.

arena

Če je dr. Ciril Ribičič te dni dejal dost mam in odstopil kot predsednik državnozborovske komisije za lokalno samoupravo, se temu seveda ni treba nič čuditi. Čudno je pravzaprav, da tega ni storil že davno prej. Res je, mož je junaško vztrajal do konca in mu je vztrajnost z upanjem treba priznati, pa čeprav je bilo upanja, da bo občinska godlja užitna za večino, zelo malo.

Vztrajnež

To, kar smo sedaj dobili od vlade in parlamenta, je namreč neprebavljivo vsaj za polovico države. Koliko je pa to vse skupaj stalo, pa tako ne bomo nikdar zvedeli. Vsekakor bi s tem denarjem lahko rešili vsaj eno večje podjetje, ne pa da so naši vrli voditelji denar zabijali za ugotavljanje volje ljudi, ki pa je tako niso nameravali spoštovati, kar se je sedaj pri birokratskem določanju meja novih občin pokazalo.

Dr. Ribičič je torej do konca upal, da bodo od ljudstva izvoljeni poslanci le spoštovali voljo teh ljudi. Res je, ponekod so jo, v večini primerov pa ne, in to je njihova glavna napaka. Če sploh ne bi spoštovali volje nikogar, bi jim vsaj lahko rekli, da so diktatorji. Ker pa so jo spoštovali le tam, kjer je ustrezalo njihovim strankam, je pravzaprav šlo za barantanje najslabše vrste in igranje z ljudmi. To kar so v državnem zboru na predlog vlade počeli poslanci z občinami, je še najbolj spominjalo na fevdalne čase, ko je gospod z gradu delil zemljo svojim tlačanom, pa še tedaj je zagotovo razumneje tehtal, komu naj kaj da, da bo desetina bolj gotova.

Seveda ni rečeno, da je bilo tisto, kar je hotel dr. Ribičič, namreč, da bi bile nove občine povsod tam, kjer so to hoteli ljudje že sedaj, drugod pa stare, dokler ljudje ne bi hoteli drugače, najboljša varianta. Prav gotovo pa je bila najbolj dosledno poštena, ker je spoštovala voljo referendumskih odločitev, pa kakršne koli so že bile. Komu pa se bo še dalo hoditi na referendum, če v tej državi ni zagotovila, da bo referendumska volja spoštovana.

Predvsem zato je dr. Ribičič ravnal prav, ko je odstopil, ker njegovega in njegove stranke predloga v parlamentu niso hoteli sprejeti. Zaigral je na dobro karto, ker bodo ljudje najbrž razumeli, da noče prevzemati odgovornosti za vse, kar bo sledilo z novimi občinami: kreganje med vami in kraji, ustavni spori, boj za lastnino itd. Lokalna samouprava, ko naj bi bilo zadovoljevanje občanovih potreb in interesov v sožitju, bo v vsaj polovici države že na samem začetku obremenjena z nezadovoljstvom in sovražnostmi. Pa kaj, saj to sploh ni važno. Važno je v tej državi le tisto, kar si posamezne stranke vbijejo v glavo.

V državnem svetu smo te dni znova lahko poslušali bistroumnosti na račun medijev. Mediji so menda glavni krivci za vso šlamastiko, ki se dogaja okrog lokalne samouprave in zakona o ustanovitvi občin. V medijih smo sicer vajeni, da skuša politika večkrat svoje umazano perilo prati na račun medijev, in če smo čisto objektivni, so mediji res spravili afere na svetli dan in jim je tu in tam kakšno uspešlo tudi »sproducirati«.

Prekrojevalec

Obtoževati medije, da so oni skušali lokalnosamoupravno godljo, pa je čista neumnost. To bi seveda moral vedeti tudi gospod Marcel Stefančič iz Logatca, ki sam sebe rad imenuje svetnik, čeprav za to nima zakonske osnove, je le član državnega sveta.

Kot da so mediji tisti, ki so si izmislili referendum o ustanovitvi občin, še posebej priprave na te referendume; kot da so mediji krivi, če so referendumske odločitve šle v dim; kot da so mediji od strank terjali, da, ko govorijo o evropski lokalni samoupravi, v mislih preste-vajo, koliko županov bodo imele in kako bodo do njih prišle, enako pa velja tudi za sestave občinskih svetov; kot da so mediji od poslancev terjali neskončne besedne telovadbe, ki na splošno veljajo za slikanje pred TV kamerami; kot da so mediji od politike zahtevali, da ji gre predvsem za oblast v občinah in morajo zato le-te biti oblikovane tako, da bo oblast lažje dosegljiva itd.

Seveda je treba po stari maniri že vnaprej določiti krivca, ko bo novoobčinska godlja začela vreti in siliti čez rob. Tedaj bodo gospodje poslanci in gospodje »državni svetniki« kajpak pozabili na vse tisto, kar so govorili in govorili v preteklih letih, ko so se šli lokalno samoupravo, in si bodo pri tej »gostiji« skušali umiti roke. Krščanski demokrati in njihovi vazali seveda ne bodo hoteli nič vedeti, da so referendume, taki kot so bili, želeli prav oni in da so prav oni pogoreli z referenduskim neuspehom. Tudi del demokratov bo gluh na očitke, da so prav oni forsirali nadvse hitre spremembe od komun do občin, kar sicer samo po sebi ni nič narobe, le da se v naglici delajo pač hude napake, katerih račun vedno plača ljudstvo. Umazanih političnih zmerjanj je bilo v tej lokalnosamoupravni državi na vagone in tone, čeprav nihče ni vedel, kaj to lokalni samoupravi po evropskem vzorcu lahko pripomre. In mediji so kajpak krivi, če so vso to godljo prikazovali javnosti. Moral bi kajpak lepo molčati in varovati idilično silko političnega življa, ki tako verno deluje v imenu ljudstva in po njegovi volji. Sicer pa smo kljub vsemu pri medijih lahko zadovoljni. Vrli politiki in celo najvišji sodniški umi so namreč prepričani, da pri lokalni samoupravi greši ljudstvo.

Boža Gloda

Današnji Atlantski

Piše: Jože Smole

pakt

V zgodnjih petdesetih letih je tedanji generalni sekretar Atlantskega pakta britanski lord Ismay lahko v enem stavku obrazložil njegovo poslanstvo v Evropi: »Držati Ruse zunaj, Američane notri, Nemce pa doli.«

Ugledna ameriška revija »Time« v zadnji številki ugotavlja: »Rusi so danes zunaj in doli, Nemci so zgoraj in vse bolj rastejo, tisoči Američanov pa se pripravljajo na odhod iz Evrope... Voditelji NATA morajo najti novo geslo, če hočejo opredeliti novo vlogo.«

Jonathal Eyal iz Britanskega inštituta za obrambne študije pa postavlja tole vprašanje: »Kako lahko pojasnite ohranitev pakta proti sovražniku, ki ga več ni, ni pa sposoben odgovoriti na izzive, ki obstajajo?« Pri tem misli na srbsko agresivno početje v Bosni in Hercegovini.

Na sestanku obrambnih ministrov držav članic NATA v Sevilji,

na katerem je prvič po letu 1966 sodeloval tudi francoski, so se v načelu dogovorili za odločnejši nastop proti srbskim vojaškim silam v Bosni in Hercegovini. Toda pri konkretnem obravnavanju te načelne odločitve so se takoj pokazala velika razhajanja med britanskimi in francoskimi predstavniki na eni in ameriškimi na drugi strani.

Tudi zahteva predsednika ZDA Clintona o ukinitvi embarga na orožje za BiH ni bila preložena samo zaradi odločnega nasprotovanja Rusije, ampak tudi zaradi resnih pomislekov Francije in Velike Britanije. Njuni predstavniki ocenjujejo za nestvarno, da bi se z ukinitvijo te prepovedi bi-

Piše: Drago Kuhar

Knjiga knjig

Slovensko ljudstvo so oblikovali kot narod piščoči ustvarjalci v materinskični. Ko se je domača beseda udomačila v knjigi, se je slovenskost portretirala v ustvarjalni svetovljanski enakopravnosti in enakovrednosti, saj leta 1884. protestantski nadarjenec in temeljit poznavalec slovenskega jezika Jurij Dalmatin iz Krškega prevede Biblijo, Sveto pismo, oziroma Knjigo Knjig.

Ko dobi ljudstvo tako čtivo v roke, lahko brez sramu pogleda vsakemu okrog sebe v oči in brez nerodne ponižnosti se zapiše v imenik vseh narodov. Zapomnimo si, da **Biblija** ni zgolj religiozna knjiga za cerkveno rabo, ampak je tudi eden izmed mnogih posvetnih abecednikov, povrhu vsega pa je še izredno literarno, da ne omenjamo jezikovno mojstrstvo, ki izpricuje neizmerljivo ljubezen do materine govorice. Prevajalec se je lahko lotil tega zahtevnega projekta, ker je bil humanist in razsvetljenec, ker je bil reformator in protestant, predvsem pa **zaveden Slovenec**, saj je slovenski knjižni jezik zapisal na seznam razvitih svetovnih

jezikov, hkrati pa je zemeljskemu vesoljstvu in priča! povedno in estetsko bogastvo domačega, takrat predvsem kmečkega bese-dišča.

Absurdna je vsa znanstvena in druga slabonamerna kregarja o takšnem ali drugačnem izvoru vseslovenskega značaja jezika, v katerem sta pisala **Primož Trubar** in **Jurij Dalmatin**. Govorjenje, da je njun knjižni jezik izhajal iz dolenjščine ali iz gorenjščine, da je celo to ljubljansčina, da prevladujejo elementi štajersčine in zasavsčine, da je to razščiščina, je nedokazljivo mlantenje prazne slame, oziroma lokalno prisvajanje tistega, kar je vseslovensko. Pazljivo branje

Nobenega dvoma ni, da je predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek, ki je minuli teden obiskal Maribor, štajerskim politikom pokazal, kako se dela in kaj je vrhunska politika. Mnogi so pričakovali, da se bo znožil, ko bo moral pred razjarjenimi brezposelnimi in preslabo plačanimi delavci ter razgretimi lokalnimi veljaki zagovarjati vladno ekonomsko politiko, ki v mestu pod Pohorjem noče in noče pokazati dobrih rezultatov. Namesto tega je predsednik vlade v Maribor prišel, videl, dal lokalnim veljakom politično lekcijo in odšel.

Poslanci v mestnem parlamentu in drugi lokalni politiki so tedne in mesece energično zahtevali, naj Maribor obišče predsednik slovenske vlade, da bi mu na kraju samem pojasnili, kakšna gospodarska in socialna kriza pesti Mariborčane. Hkrati so eni bolj, drugi manj skrito brusili kopja za napad na republiške vladne vrhove. Naj se pred lokalnimi volitvami vidi, kdo si bolj upa povzdigniti glas za blaginjo Mariborčanov... V vodstvu mariborske skupščine so se težko zedinili celo o tem, kdo naj vodi sestanek: ali županja Magdalena Tovorňnik iz LDS ali podpredsednik krščanski demokrat Janez Gajšek ali predsednik družbenopolitičnega zbora Stanislav Holc iz Ljudske stranke ali neodvisni predsednik mestne vlade Anton Rous. Kam v Mariboru pes tace

moli, je Drnovšek verjetno vedel že takrat, ko je izvedel, da bo pogovor z njim vodil eden od liderjev Ljudske stranke in predsednik družbenopolitičnega zbora Stanislav Holc.

Kakor so mariborski politiki vztrajno terjali, naj dr. Drnovšek pride v Maribor, tako je ta obisk vztrajno odlagal vse do predčera velikega vseslovenskega delavskega protestnega shoda, ki ga je organiziral SKEI na mariborskem Glavnem trgu. Ker je šlo za vseslovenski shod kovinarjev, je bil Maribor na poti, da postane metropola nezadovoljnega slovenskega delavstva...

Že Churchill je dejal, da je za politika najvažnejše, da zna najprej prepričljivo obljubljati, kasneje pa še bolj prepričljivo pojasniti, zakaj obljub ni bilo mogoče uresničiti. Te modrosti se je v Ma-

Drnovšek je prišel, videl in dal Mariborčanom lekcijo

MARIBORSKI POLITIKI SO PRI »KUHANJU« AFER IN SPLETK VAJENCI

V vodstvu občine so imeli celo težave, kdo bo vodil sestanek – Napad na republiške vrhove se ni obnesel – Prepiri med občinskimi politiki lahko ogrozijo samo asfaltiranje kakšne lokalne ceste – Škarje in platno ima v rokah država

riboru oklenil predsednik dr. Drnovšek. Imel je nekaj medijsko zelo odmevnih nastopov, v katerih je Mariborčanom tudi razkril, kakšne lokalne veljake imajo: takšne, ki so med seboj skregani, ki jim gre za politični prestiž, ki gospodarska vprašanja politizirajo.

Še spomladi je tedanji predsednik parlamenta Herman Rigelnik mariborske lokalne politike karal, da premalo naredijo za kadrovske ekipiranje v podjetjih. Sedaj pa so jih zato, ker so Rigelnika ubogali, slišali od predsednika vladne koalicije tega istega

parlamenta. Povprečnega Mariborčana je obisk in umirjeni akademski nastop dr. Drnovška prepričal, da bi v Mariboru gospodarstvo cvetelo, če ne bi bili lokalni politiki takšni presneti, kakor pravijo štajerci, »zaplankani tumpeki«...

V prepričanju, da bo sedaj dr. Drnovšek vzel v svoje roke tudi razreševanje gospodarskih problemov v Mariboru in da bo uresničil, kar je Mariborčanom obljubil, se mnogi vseslovenskega shoda kovinarjev niso udeležili. Tako je minil mnogo manj radikalno in veliko bolj spravljivo, kakor so poznavalci mariborskih

razmer še nekaj dni pred tem pričakovali. Dr. Drnovšku je v štajerski prestolnici še enkrat uspelo spraviti duh delavskega nezadovoljstva v steklenico, ki jo je zamašil kar z »glavami« mariborskih lokalnih politikov.

V tej »zgodbici o uspehu« vladne politike v Mariboru bi bilo vse lepo in prav, če ne bi imela nekaj pomanjkljivosti – in to bistvenih. Mariborski lokalni politiki že doslej niso imeli nobenega vpliva na kreiranje državne ekonomske politike in tudi ne na vođenje poslovnih politik v mariborskih podjetjih. To tudi ni (na srečo) v njihovi pristojnosti. Očitno so mariborski lokalni politiki med seboj zares sprti, vendar verjetno nič bolj kakor politiki v republiškem parlamentu in še celo v vladni koaliciji. Sicer pa prepiri med občinskimi politiki lahko glede na pristojnosti občin ogrozijo samo asfaltiranje kakšne lokalne ceste. Na gospodarske probleme v podjetjih zagotovo ne morejo vplivati. Očitati mariborskim lokalnim veljakom, da se bojujejo za politični prestiž in gospodarska vprašanja politizirajo, pa je ob vsem, kar se dogaja v vladajoči koaliciji in na slovenski politični sceni, prav smešno: le zakaj bi bil Maribor izjema? Mariborski lokalni politiki so tudi pri »kuha-

nju« afer in medsebojnih spletk daleč večji amaterji kakor njihovi strankarski kolegi v vrhovih političnih strank v Sloveniji. Mnogi so namreč ravno zaradi velikih tovrstnih sposobnosti tam, kjer trenutno so.

Na področju gospodarske politike, so bile škarje in platno že doslej v rokah slovenske vlade in njenega premiera ter drugih pristojnih republiških ustanov. To, kar se je doslej dogajalo v mariborskem gospodarstvu, so rezultati te politike, in tudi to, kar se še bo dogajalo, bodo rezultati državne in ne kakšne specifične mariborske lokalne ekonomske politike.

Če se bo to, kar je dr. Drnovšek Mariborčanom in tudi kovinarjem obljubil, uresničilo, se bodo tudi mariborskemu gospodarstvu začeli pisati lepši časi. To jzda tudi najpomembnejše. Mariborski in tudi številni drugi delavci v Sloveniji zares že težko prenašajo gospodarsko krizo in z njo povezano socialno stisko zato so bili premieru pripravljeni še enkrat verjeti.

Sicer pa: Kdor bo dočakal, b sam videl. Ob volitvah pa bodo videli tudi politiki – tako na lokalni kakor na državni ravni. Kolkoli jim volilci še zaupajo, seveda

Tomaž Kšiel

Kakšne bodo posledice poletne stavke na angleških železnica

MATERIALNE ŠKODE JE ZA VEČ KOT 500 MILIJONOV FUNTOV, UGLED NAČRTOVANE PRIVATIZACIJE PA JE HUDO NAČET

Po štirih mesecih zastojev v britanskem železniškem prometu je RMT – sindikat delavcev v železniškem, pomorskem in tovrnem prometu – le pristal na najnovejšo verzijo mirovnega načrta »železniški konflikt«, kot so britanski mediji poimenovali stavko železniških signalistov, je namreč več kot neprijetnost, ki se je vlekla dolgo vroče poletje. Končni sestevek materialne škode bo menda celo presegal celo 500 milijonov funtov. Toda padec ugleda načrtovane privatizacije britanskih železnic bi bil dolgoročno nemara lahko še bolj neprijetna posledica.

Skoraj šestnajst tednov je bilo britansko železniško omrežje paralizirano zaradi vrste eno- ali dvodnevnih stavk. »Železniški konflikt« je sprožilo 5600 železniških signalistov, ki so zahtevali 11-odstotno zvišanje plač, s čimer so hoteli nadoknaditi tudi vsa leta, ko so bile njihove plače neprimerno nižje od plač drugih železniških delavcev. V sedemdesetih in osemdesetih letih so namreč učinkovito opozarjali nase zgolj vlakovodje in delavci na peronih, medtem ko so na signaliste pozabljali tako njihovi sindikati kot delodajalec. Delodajalec Railtrack je nova državna organizacija, ki je 1. aprila v sklopu privatizacije britanskih železnic od državnega podjetja »British rail« podedovala 12.000 delavcev, 1.200 signalov in 2.500 postaj. Do začetka stavke signalistov ni za Railtrack šlial prav nihče, toda od trenutka, ko je ime postalo razpoznavno, je bila podoba podjetja izrazito negativna. Njegovim direktorjem očitajo predvsem, da so se na zahteve signalistov odzvali mnogo prepozno, čeprav so za sporno vprašanje vedeli že ob prevzemu uprave. Javnomenjske raziskave so pokazale, da večina potnikov kljub neprijetnostim, ki jih stavka povzroča, vseeno simpatizira s signalisti. To je bilo verjetno tudi razlog, da si že tako neprijetna konzervativna vlada ni mogla privoščiti poteze Ronalda Reagana pred leti, ko je nadležne kontrolorje poletov v hipu postavil na cesto. Tovrstno reševanje poletnih zapletov je del britanskih parlamentarcev podprlo, medtem ko je večina to možnost zavrnila kot neprimerno in mačistično. Sodeč po izjavah vladnih predstavnikov, so se dobro zavedali, da bi bila v britanskem kontekstu izvedljiva, saj usposabljanje signalistov ne traja dlje kot 11 tednov, za ohranjanje osnovnega železniškega prometa pa ni potrebnih več kot 700 signalnih delavcev. Vmes so prihajale na dan še ne-

spodobne podrobnosti. Britance, ki so tolikokrat zaman čakali na prevoz domov, so najbolj razjezile tiste, da je samo nova oprema Railtrackovih londonskih pisarn stala 7 milijonov funtov, skoraj še enkrat toliko, kot je znašal plačilni paket, na katerega bi Railtrack moral prvotno pristati.

Pogajanja med sindikatom in Railtrackom so potekala pod okriljem agencije ACAS, neodvisne organizacije, ki posreduje med nasprotujočimi si stranmi v industrijskih konfliktih. Dne 28. septembra ob petih zjutraj so pogajalci po šestdesetih urah intenzivnih pogajanj sporočili, da so sporazum sprejeli, naslednji dan pa so ga z glasovanjem podprli še signalisti.

Novi plačilni paket bo Railtrack stal 10,85 milijona, torej več kot še enkrat toliko, kot če bi na delavske pogoje pristali junija. Osebnih dohodki signalistov bodo višji za v povprečju 8,5 odstotka, drugi pomembni dosežki pa so tudi pravica do odklonitve dela na dela prost dan, nedelje ne bodo več del delovnega tedna, ter zagotovilo, da številni signalistov zaenkrat ne bodo omejevali.

Ne glede na to, da se morata sindikat in Railtrack o podrobnostih sporazuma šele dogovoriti, je nedvomni zmagovalec v tekmi za popuščanje napetosti sindikat. V primerjavi z enoletno rudarsko stavko leta 1984–85 je sindikalno vodstvo tokrat ostalo enotno in hkrati uspelo pridobiti še 400 novih članov. Zadovoljiv plačilni paket jim je uspelo prilgati kljub temu, da je vsak stavkajoči izgubil povprečno 1200 funtov osebnega dohodka.

Dobro organizirana industrijska akcija se je zelo prepričljivo izrazila v britanskih medijih, v katerih se je vedno dalo razbrati, da je sindikat korak pred delodajalcem. Kar po vrsti je sindikalnim voditeljem uspelo razkriti serijo podrobnosti o delodajalčevih načrtih, s čimer se je Railtrack vsakokrat znašel v polo-

žaju, ko mu ni preostalo nič drugega, kot da je le še odgovarjal na napade. Če je bil namen Railtracka destabilizirati sindikat RMT v obdobju pred procesom privatizacije železnic, je bil poskus nedvomno neuspešen.

V središču konflikta so bile tudi obtožbe na račun britanske vlade. Sindikat trdi, da je Railtrack najprej ponudil plačilni paket, ki je predvideval 5,7-odstotno zvišanje plač. Po posredovanju vlade, ki naj bi se zbal, da bodo te številke spodbudile k stavki tudi druge delavce v privatnem sektorju, Railtrack in vlada zdaj zanikata, da bi 5,7-odstotna ponudba sploh obstajala. Toda sum, da se je vlada dejansko vmešala v delovanje načelno neodvisnega podjetja, ostaja še naprej zelo močan. Ne glede na to, kakšen je bil dejanski razvoj dogodkov, pa britanski levičarski časniki ocenjujejo, da je generalnemu sekretarju RMT-ja Jimmyju Knappu kljub programatičnemu vladnemu boju za izkoreninjanje sindikalne dejavnosti uspelo v pravem predthacerskem slogu premagati oba, vlado in železnico.

Zdaj, ko je stavke dokončno konec, se postavljajo vprašanja o prihodnosti britanskih železnic. V sklopu priprav na privatizacijo je bilo državno železniško omrežje razdeljeno na različna železniška območja, z upravami, ki so odgovorne za storitve na posameznih območjih. V zaenkrat še neidentificirani prihodnosti bo vlada ta regionalna železniška območja prodala najboljšemu ponudniku. Privatiziran bo tudi Railtrack. Novi državni sekretar za Transport dr. Brian Mawhinney je zanikal možnost, da bi stavka signalistov lahko zamajala temelje privatizacijskega procesa. Po njegovih besedah naj bi, nasprotno, celo prispevala k učinkovitejšemu delovanju železniškega omrežja, saj si nihče ne bi želel nakupa zastarelega in neprenovljenega podjetja.

Vendar pa so ocene posledic stavke navadno bolj skeptične in temeljijo na stališču, da je potencialne kupce konflikt odvrgnil od njihovih namenov, če ne zaradi drugega zato, ker finančna škoda znaša 200 milijonov dolarjev, kar je dokončno razblinilo vsako upanje, da bi bil posel z železnico v naslednjih dveh letih lahko donosen. Druga težava je ta, da se je v mesecih motenega železniškega prometa veliko ljudi obrnilo k drugim načinom prevoza, bodisi k avtobusnemu ali pa letalskemu prometu.

Dolgoročno o zmagovalcu te

KNJIGA ESEJEV, KI SO RAZBURJALI...

Spomenka Hribar: SVITANJA

Spomenka Hribar v zbirki esejev Svitanja, nastalih v razponu od leta 1979 do danes, odpira nov dvogovor z bralci, tvega nove nesporazume, se spušča v svojevrstno avanturo. **Boj za vrednote, Avantgardno sovražstvo in sprava, Nujnost razglasitve konca državljanske vojne, Preteklost v parlamentu, Zaustaviti desnico, Čas za politično spravo, Zakaj me sovražite, tovariši, Živa legenda** so med esei, ki ponovno razburjajo slovensko politično in kulturno srenjo.

Knjigo Svitanja lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Dalmatinova 4, Ljubljana, ali po telefonu 321-255, 1310-033, ali po faksu 311-956.

Cena: 1900 SIT, s 5-odstotnim prometnim davkom 1995 SIT.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige SVITANJA.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek naročnika: _____

1. Račun bomo poravnali v zakonitem roku 2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Naročeno dne: _____

Žig

Podpis naročnika

Pedagoški, psihološki in drugi razlogi proti svetovnonazorski delitvi otrok

ZGREŠENA IN NEDOPUSTNA ZAHTEVA PO UVAJANJU ALTERNATIVNIH PREDMETOV V ŠOLE

Zgodovinski dokazi o »učinkovitosti« konfesionalne moralne vzgoje – Izbirni predmeti ne smejo krniti učenčevih temeljnih spoznanj

Piše: dr. Milan Divjak

V preteklosti so razne religije strogo poudarjale predvsem razlike med dogmami, med načini bogoslužja, med verskimi tradicijami, etiko... Vsako zблиževanje verskih dogem je bilo strogo prepovedano, da ne bi maličili in ogrožali 'edinoxveličavnih' naukov, zatirali so vsak verski liberalizem, strpnost, modernizacijo.

Pedagoški, psihološki in drugi razlogi proti svetovnonazorski delitvi otrok

Cilji, naloge in vsebine moderne osnovne šole za demokratično in pluralistično civilno družbo terjajo vzgojo k solidarnosti, k medsebojnemu razumevanju in spoštovanju med ljudmi in državljani. Moderne družbe odklanjajo razne oblike diskriminacije na podlagi rase, spola, vere, mišljenja... Zato v nekaterih državah, ki niso tako obremenjene s preteklostjo, začasno uvajajo kot predhodne oblike izbire med veroukom in laično moralno vzgojo in poukom, ali tudi s kako obliko družboslovja. Očitno pa je, da strokovnjaki in tudi javnost, prav tako pa učenci s takimi delitvami niso zadovoljni. To pomeni vnašanje razlik med otroke, ki so lahko že tako obremenjeni s socialnimi in drugimi razlikami, na katere ne morejo vplivati. Otroci v vrtcu, v osnovni šoli in mladostniki v srednjih in na višjih šolah ne čutijo posebnih potreb, da bi se razlikovali, sami ne sprašujejo po svetovnonazorskih razlikah, če jih k temu ne spodbujajo starši, učitelji in duhovniki. Torej nimajo verskih ali podobnih predsodkov, če jih umetno ne vcepimo. Otroci – dečki in deklice

– se radi skupno igrajo, učijo, delajo, veselijo, če jih odrasli ne indoktrinirajo s spolnimi predsodki. Podobno velja za barvo kože, za jezik, za socialni položaj in druge razlike. Otroci torej nimajo interesa, da bi se šli diskriminacijo, razen če gre za zunanje vplive ali psihične težave, za razne komplekse, za motnje v osebnostnem in socialnem razvoju, ki so izvor čuta manjvrednosti, frustracij in iz njih izvirajoče agresivnosti. Komu so torej potrebna razlikovanja, otrokom ali odraslim?

V preteklosti so razne religije strogo poudarjale predvsem razlike med dogmami, med načini bogoslužja, med verskimi tradicijami, etiko... Vsako zблиževanje verskih dogem je bilo strogo prepovedano, da ne bi maličili in ogrožali »edinoxveličavnih« naukov, zatirali so vsak verski liberalizem, strpnost, modernizacijo. Šli so se strogo načelnost, za katero so se skrivali negotovost in strah pred spremembami, ki bi zmanjšale pomen duhovščine v zasebnem in javnem življenju, vpliv hierarhije na družbo. Tako versko ekskluzivnost so prignali do absurda med obema vojnama, posledica tega so bila vedno močnejša leva gibanja, porajanje komunizma in totalitarizma, končno pa je prišlo do velikega

spopada med »krščanstvom, katolištvom, germanstvom« in »pravoslavjem, slovanstvom, komunizmom«. V bistvu pa je šlo za nov suženjski red, za iztrebljanje Židov, Slovanov, za množične zločine nad človeštvom. Tudi danes smo priča katoliškemu, protestantskemu, pravoslavnemu, islamskemu in drugim fundamentalizmom, vedno bolj agresivna pa postajajo tudi druga verstva in sekte.

Zato danes dobronamerni in daljnovidni ljudje svarijo pred netolerantnostjo, pred nacionalizmi, ki so pogosto povezani z raznimi verstvi, odklanjajo tudi poseganje verskih organizacij in skupnosti v zasebno, javno in državno življenje. Še posebej nevarno je, če versko doktrino spreminijo v politično ideologijo, v ekonomske interese, če izkoriščajo verska čustva za delitve, za diskriminacijo. Vse to je še posebej nevarno, če s tem začnemo v nežni otroški dobi, recimo v vrtcu, v osnovni šoli, ko bi morali otroci živeti brezskrbno, sproščeno in bogato socialno življenje, ko bi se morali razvijati kot sproščene, neobremenjene osebnosti, v zdravem in prijaznem okolju. Tako pa vnašamo delitve že v družine, v šole, v otroške organizacije, v društva, klube, v otroški periodični tisk, v otroško književnost, na TV.

Zopet poudarjamo, da moramo spoštovati različnost po spolih, po nacionalnosti, po socialnem poreklu, po jeziku, po nekaterih telesnih in duševnih lastnostih, kajti te so dane, ne moremo jih odpraviti, treba jih je sprejeti. Zato otroke od malega učimo, da jih razumejo in tudi prenašajo,

tolerirajo, se od njih učijo in bogatijo. Toda ni potrebno vnašati med ljudi, zlasti pa ne med otroke, nepotrebnih umetnih razlik, ki izhajajo iz vere, ideologije. S tem tudi uničujemo otroško pristnost in spontanost, otroke obremenjujemo s predstavami, ki niso zanje, s problemi, ki njihovo življenje bolj zapletajo kot olajšujejo. V preteklosti so otroke strahili pred smrtnimi grehi in peklom, s prekletstvi, vsiljevali so jim predstave in krivde za grehe, ki jih otroci niso bili zmožni. To je verjetno zgodovina, vendar bi bilo potrebno razmišljati o tem, kako na otroke vpliva pouk o abstraktnih verskih in podobnih vprašanjih, vsiljevanje raznih »večnih« resnic, »zadnjih« vprašanj in podobno. Vprašanje je, ali to kaj prispeva k »celostni vzgoji«, k bolj humanizirani in poduhovljeni osebnosti.

Ugotovili smo, da izbira likovnih, tehniških, glasbenih, literarnih, športnih in drugih interesnih dejavnosti ali tudi kakih izbirnih predmetov iz teh področij otrokom ne škoduje, jih ne le ločuje, diskriminira, jih psihično ne obremenjuje, niti jih vzgojno in razvojno ne ogroža, temveč jim koristi in jih bogati. Toda otroke ločevati na »krščanske« in »nekrščanske«, na tiste, ki »verujejo« in so torej nekaj boljšega, ki bodo prišli v »nebesa«, in na druge, ki so »brezverci«, »ateisti« ali pa kake druge vere, »ki ni ta prava«, ali pa ločiti otroke na »božje ljudstvo« in na »ono drugo ljudstvo« pa je psihološko, pedagoško in etično vprašljivo in bi moralo biti zakonsko prepovedano v javni šoli, ki je namenjena vsem otrokom. To v bistvu pomeni hote ali

nehote vcepljati občutek drugačnosti, manjvrednosti ali večvrednosti, predsodke, napetosti in averzije in s tem agresivnost. Otroci že tako v družinah lahko dobivajo tako vzgojo in poduk, zlasti tam, kjer so starši navdušeni pripadniki raznih strank in verskih skupnosti, kjer gojijo nestrpnost do drugače mislečih. Take pojave je bilo mogoče v družinah opazovati v obdobjih verskih delitev in strankarskih spopadov na Slovenskem pred prvo vojno, zlasti v časih »katoliškega gibanja« in strankarskih bojev in med obema vojnama, vse to pa se je poznalo tudi med vojno in po njej. Iz tega bi se morali učiti abecede politične in pedagoške modrosti, če želimo našemu narodu dobro, če mislimo na njegovo bodočnost.

Vprašati pa se je tudi treba, kako bi »pridobivali« otroke za ta ali oni »obvezni izbirni« predmet, kako bi reklamirali v osnovni šoli in med starši »etiko in družbo« in »etiko in religijo«. Kako bi otrokom in staršem dokazali, da je ta predmet »boljši«, drugi pa »slabši«, da je »navadna« etika več ali manj vredna kot »verska«, »katoliška«. Če bi eni in drugi trdili, da sta obe dobri, bi bila izbira nemogoča, nesmiselna in tudi uvajanje dveh različnih »obveznih izbirnih predmetov«. Torej s tolerantnostjo ne bi prišli daleč. Če pa bi ena in druga stran želeli pridobiti kar največ otrok, bi bila potrebna agitacija, reklama, akcija. To pomeni, da je treba dokazati, da je recimo »krščanska etika« večvredna, druga, »laična« pa slaba, to pomeni, da je treba staršem in otrokom dokazati, da brez vere ni morale, da ljudje drugih ver ali oni, ki niso pobožni, niso pravi in popolni ljudje, da so manjvredni ali celo nevarni. In obratno, če bi hoteli pridobiti kar največ otrok za »etiko in družbo«, bi morali staršem in otrokom dokazovati, kako dvomljive vredno-

sti je etika, ki temelji le na verovanju, kako verni niso nič boljši in iz zgodovine bi morali navajati vrsto primerov korupcije, zločinov, izkoriščanja s strani verskih organizacij in skupnosti. In še posebej bi morali otroke in starše prepričevati, da je za življenje potreben nauk o družbi, da je religijski fenomen le eno področje družbenega življenja.

Za inteligentne, zdrave, poštene in daljnovidne učitelje bi tako reklamiranje »etike in družbe« ali »etike in religije« bilo poniževalno, razen če bi kak ravnatelj, ki je naklonjen verskemu pouku ali laični etiki, to opravil mimo grede ali pa bi starše v cerkvi »prepričali«, da je »etika in družba« njihovim otrokom nevarna, da brez verskega pouka in vzgoje tudi ni mogoča nobena moralna vzgoja. Skratka, v šoli bi prišlo v duhu dr. Antona Mahničiča do »delive duhov«, do diferenciacije na »rdeče« in »črne«. Označili ali stigmatizirali ne bi le učence, ki bi se potem delili v dve skupini in bi se zavestno oddaljevali, pozneje celo odbijali, temveč bi ločili celo starše. To bi se poznalo na rodiljskih sestankih, saj bi lahko eni sedeli na eni, drugi na drugi strani razreda, eni bi zagovarjali »versko«, drugi »laično« vzgojo, drug drugega bi lahko sumničili, da ne vzgajajo prav, da otrokom ne želimo dobro. Take razlike bi se kazale tudi v javnem življenju, zlasti na vasi, kjer bi najbrž zaradi pritiskov duhovščine in tradicije dajali prednost verskemu pouku, verski etiki, v mestih pa verjetno laični. Seveda bi bile pri izbiri razlike tudi glede na izobrazbo, spol, socialni položaj in zlasti na strankarsko pripadnost in končno bi vplivala obča in filozofska razgledanost in podobno. Taka stroga diferenciacija bi vplivala tudi na delovne odnose. Eni in drugi starši bi lahko bili »zaznamovani« zaradi verskih zadev in po nepotrebnem obremenjeni in ovirani v javnem življenju. Torej bi po nepotrebnem znova vnašali v družbo razkol, diskriminacijo na podlagi vere, vesti in mišljenja, k temu bi navajali tudi otroke.

(Se nadaljuje)

HOTEL CASINÒ

PERLA

PERLA, turistični biser Goriške in Slovenije, praznuje svoj prvi rojstni dan!

Leto dni uspešnega delovanja, ko so rezultati preseгли vsa pričakovanja, dokazuje pravilnost Hitove poslovne usmeritve. Perla je plod lastnega znanja, preverjenih predvidevanj in izkušenih odločitev.

700.000 gostov

66 milijonov DEM realizacije

463 zaposlenih

Perla ponuja preplet številnih zvrsti turistične ponudbe, ki ponujajo kvalitetne možnosti za preživljanje prostega časa: od igralniške do kulinarične, zabavno-umetniške, športno-rekreacijske in butično-trgovinske. Gre za turistični center, kjer je vrhunska raven storitev dostopna vsakomur. Uspehi narekujejo nove načrte, ki jih bo kolektiv s svojo prodornostjo, inovativnostjo in motivirano prizadevnostjo zagotovo znal dobro izpeljati...

Perla je testni model. Finančni kazalci so že v prvem letu dokazali, da slovenski zabaviščni turizem, kakršnega je razvil Hit in ga udejanil predvsem v Perli, pomeni priložnost, ki Slovenijo lahko umesti med zanimive in privlačne turistične dežele v svetu.

PERLA

1993

1994

Pisatelj Peter Božič je v javnosti dobro znan kot večni jezni mladenič, ki ima jasne in prav nič ukalupljene poglede na vrsto družbenih in kulturnih vprašanj. Če se s čim ne strinja, to takoj jasno in z zanj značilno polemičnostjo pove in zapiše, navadno pa s publicističnimi nastopi tudi spodbudi ogorčene polemike. Pa sam pravi, da si od polemik ne obeta posebnega učinka, kar ga ne odvrne od tega, da bi še naprej javno razgrinjal svoje poglede. Konec poletja je kulturno in politično javnost vznemirila z esejem v ljubljanskem Dnevniku z naslovom »Kaj se je v prejšnjem režimu v resnici dogajalo s kulturo in kulturniki«. V njem podaja svojo sliko usode kulture in kulturnikov pri nas po drugi svetovni vojni, zlasti pa je gorak krogu razumnikov, ki se je po Demosovem prihodu na oblast uničevalno vedel do kulture na Slovenskem.

— Očitno vas ta tema že dolgo časa vznemirja, saj se je ne lotevate prvič. Vas motijo ljudje ali pojav sam?

— Te teme sem se lotil ne zaradi tega, da bi koga diskvalificiral, saj končno tudi nikogar ne diskvalificiram. Temu krogu ljudi v polni meri priznavam moralne in profesionalne kvalitete pri delu do slovenske osamosvojitve.

— Potem pa se je njihova vloga in delovanje spremenilo?

— Da, gre za nekaj drugega, gre preprosto za to, da se je njihova politična vloga po osamosvojitvi spremenila in je postala več kot dvomljiva. In kar je najbolj bistveno, zaradi tega, ker bi radi to svojo vlogo čim bolj konstituirali, se zatekajo k potvarjanju, celo k potvarjanju svoje lastne zgodovine. Šlo mi je in gre mi za to, da razkrijem lažnost njihove politične paradigme.

— Najbrž pa je obračun s prevladujočim prepričanjem naporen in človeka, ki se v to spusti, pogosto dokaj brezobzirno poskušajo diskvalificirati?

— Nekdo od mojih dobrih prijateljev mi je ob neki priložnosti rekel, naj razmislim o tem, kako je Jože Javoršek o kulturnikih pisal leta 1972 v Delu. Zanesljivo ne tako kot jaz, tam ni šlo za razkrivanje lažnih političnih paradig. Pač pa je šlo za politično denunciantstvo v enopartijskem sistemu, in to v trenutku, ko je

Pisatelj in publicist Peter Božič o tem, kaj se je v prejšnjem režimu v resnici dogajalo s kulturo in kulturniki

SPOMIN JE NAJBOLJ GOLJUFIVA STVAR NA TEM SVETU

Razkrinkati lažno politično paradigmo še ne pomeni, da si s tem levičar – Nevarnost, da v borih petdesetih letih doživimo ponovno brisanje zgodovinskega spomina

partija sklenila obračunati z vsemi pojavi liberalizma. Razkrinkati neko lažno politično paradigmo še ne pomeni, da stojim na določeni politični poziciji, niti ne pomeni, da sem s tem levičar.

— Torej političnih motivov nimate, kakšni vzgibi vas potemtakem vodijo v to kritiko?

— Gre za nekaj drugega. Tisto, kar me od nekdaj moti, je kulturništvo, ki nima nobene zveze s kulturo v najširšem pomenu besede, ne s kulturno produkcijo. Gre za neko stanje kulturniške zavesti, ko se vodilni politiki postavljajo v pozicijo nedotakljivih svetih krav. Naj povem, da imam

stanka tako imenovane pisateljske ustave v prostorih DSP, so bili njihovi nastopi taki, kakor da je bila od tega odvisna v celoti ne le usoda slovenskega naroda, marveč kar sveta. Seveda sem imel v želodcu kar fizične asociacije na nastope književnikov realistov v petdesetih letih. Kratko malo ta zgodba kulturništva se — z različnimi nosilci — vleče že od leta 1945 sem.

— Če kdo, potem to dogajanje vi prav gotovo konkretno poznate saj ste ga preživeli in preizkusili na svoji koži?

— No, tu moram povedati še en motiv, ki me je pripravil do tega,

— Teh stvari se seveda ne da lotiti tako fragmentarno, in to zato, ker je spomin najbolj goljufiva stvar na tem svetu. Spomin predela vse, od dogodkov do časovnih sosledij, seveda v korist, ki jo narekuje avtor. In memoari, ki se pri nas producira, so te vrste, zato niti približno niso kredibilni.

— Dokaj huda kvalifikacija. Ker pa se menda vendarle nameravate lotiti naše kulturno politične zgodovine, nas ob vašem odnosu do spominov zanima, kako se nameravate lotiti te teme.

— S financerjem, zaenkrat naj ga ne omenjam, sva se dogovorila, da se kulturno politične zgodovine lotiva na ta način, da zbereva ekipo, ki bo zbirala podatke, dokumente, vse kar je pisanega ostalo o posameznih obdobjih. Izbor je prepuščen meni, seveda pa ne more biti samovoljen, marveč na osnovi utemeljenih kriterijev. Tega dela se nameravam lotiti na začetku prihodnjega leta. Z dobro strokovno ekipo zgodovinarjev, dokumentalistov, politikov in prizadetih, ki so to zgodovino delali, bomo najprej zbrali gradivo. Po moji sodbi utegne biti knjiga dokončana v dveh letih. Moji zapisi v Dnevniku pomenijo pravzaprav pristop k temu delu in izhodišče zanj.

— In kaj vas je vodilo, da ste v to področje vendarle ugriznili?

— Zaradi tega, ker toliko političantskih, lažnivih in mistifikatorskih potez na račun kulture kot danes dozaj v javnosti še ni bilo izrečenih ali zapisanih. Skorajda ne morete najti članka ali eseja, pa tudi ne knjige s to problematiko, da ne bi bila podrejena političnemu naboju, ki sem ga omenjal. Tako obstaja resna nevarnost, da spriče te kvantitete pisanja še enkrat v borih petdesetih letih doživimo popolno brisanje tistega zgodovinskega spomina, ki je avtentičen.

Knjiga bo kulturno politična zgodovina zadnjih petih desetletij na Slovenskem in objektivni odgovor na potvarjanje zgodovine zaradi potreb sedanje politike oziroma strankarskih politik, kakršno nam ponujajo različni ze-

leni dodatki Nove revije, pa jubilejne izdaje in podobno.

— Gotovo gre za ambiciozno in obsežno delo?

— Knjiga ne bo obsežna, vanjo pa bo vložena ogromno predhodnega dela, brskanja po arhivih, dokumentih. Ne mislimo pa pregledovati vseh podrobnosti, kronologije po dnevih. Zanimajo nas poglobljeni kulturno politični dogodki, ki so se kazali v konkretnih manifestacijah — v nastajanju in ukinjanju revij na primer, v usodi gledališč, v politiki. Me-

toda dela zame ni nova, poznam jo že iz prakse, saj sem v šestdesetih letih sodeloval v ekipi, ki je obdelovala topografijo zgodovinskih dogajanj med Solkanom in Bovecem v letih 1918 do 1947. Zbirali smo podatke, dokumente, pričevanja od vasi do vasi in potem na podlagi komparacij dobili jasno sliko zgodovinskih dogajanj. Tako metodo nameravam uporabiti tudi sedaj in se dokopati do čim bolj objektivne podobe dejanskega dogajanja.

Igor Žitnik

To je prva slovenska knjiga o diplomaciji. Njen avtor je znan družbenopolitični delavec, publicist in doajen slovenske diplomacije.

Knjiga v prvem delu govori o razvoju, teoriji in praksi diplomacije, drugi del pa je zgodovinski pregled dela in deleža Slovencev v diplomatski dejavnosti do danes.

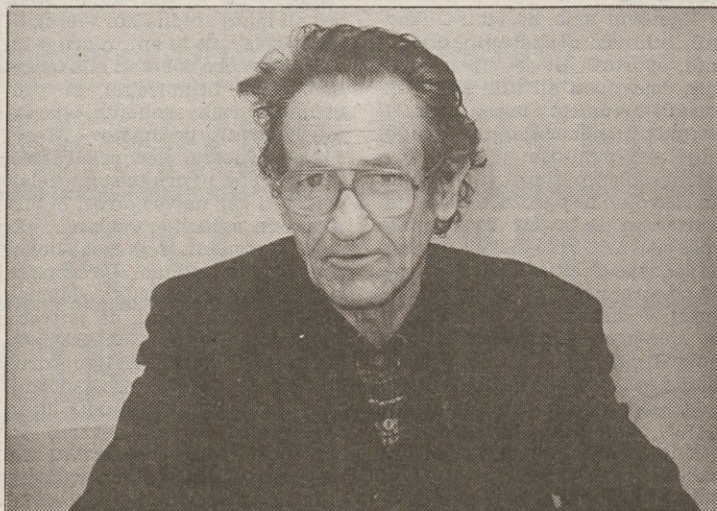
Cena knjige 2.000 SIT, s prometnim davkom 2.100 SIT.

Knjigi lahko pisno naročite pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana ali po telefonu: 061/321-255, 1310-033, 313-942.

Osrednja junaka sta mlad partizan in na smrt obsojena vojnika, ki jo mora predati štabu divizije.

Odlika tega dela je poglobljanje v samo tkivo sveta in pisateljeva odpoved slehernemu opredeljevanju, ki bi bilo nad njim.

Cena 2.400 SIT, s prometnim davkom 2.520 SIT.

ta izraz od Primoža Kozaka, ki je na ta način poimenoval kulturništvo v prvih petnajstih letih po osvoboditvi, predstavljale pa so ga korifeje v društvu slovenskih pisateljev, in to približno take kot danes. In zaradi tega, da bi sproti utrjevali svoj vodilni položaj, so producirali na enak način, kot smo to nešteto krat imeli priložnost videti na okroglih mizah na televiziji, ko sedanje korifeje utemeljujejo in vsiljujejo svojo vrednotno vlogo v družbi. In seveda najbolj bistvene in največje zasluge za osvoboditev, prvi v letih 1941–45, drugi v novejši zgodovini.

— Gre torej za enak vzorec obnašanja?

— Ko sem poslušal govornike ob proslavitvi pete obletnice na-

da sem se lotil tega pisanja. Že vrsto let me različni ljudje nagovarjajo, da bi napisal svoje spomine na vse moje sodobnike, s katerimi sem si bil blizu in sem se veliko družil z njimi. Ti spomini se začnajo že pri druženju z Alojzom Gradnikom, pa Edvardom Kocbekom, Ivanom Mrakom, Vladimирjem Bartolom. Z njimi sem bil na začetku petdesetih let venomer za isto mizo, bodisi v kavarni Union, v Riu, v gostilni Koper ali pri njih doma. To so bila stalna omizja ob različnih urah dneva, tja je — četudi visok politik redno zahajal tudi dr. Aleš Bebler in jaz sem bil redno zraven.

— Se boste kdaj odločili napisati spomine na te dogodivščine, o tem imamo na voljo le malo pričevanj?

Franček Rudolf:

Sarajevo je tipičen evropski dosežek. V Sarajevu je tako (brez vode, elektrike, hrane), kot naj bi čimprej bilo v Evropi. V Evropi manjka samo še Unprofor. Zato se Evropejcem tako mudi utrjevati Evropo. Ker samo Evropejci lahko pošilja vojake v Bosno. Za mnogo Neevropejce (med njimi Slovence in Bosance) pa je nujno, da niti orožja ne smejo uvažati.

Zakaj ta uvod?

Ljudje potujemo tja, kamor nas vlečejo miti, ki so nam jih vsadili v mladosti. Saj veste, Triglav, Bled... Piran... da ne bi našteval. Bilo bi dovolj, da bi Slovenci prepričali Madžare, da je Triglav njihov najvišji vrh, in osem milijonov Madžarov bi se vsaj enkrat na leto zapodilo v Julijske Alpe. Bilo bi dovolj, da bi Ruse prepričali, da je Blejski otok njihov najzahodnejši otok: in sto milijonov Rusov bi se vsaj enkrat v življenju skušalo napoditi na Bled. Tako pa Berlusconi prepričuje Italijane, da morajo vsi vsaj nekajkrat na leto v Kobari, v Piran in v Istro. Se ve: vse kaže, da je za Italijo ključnega pomena, da lahko kupuje hišice v Sloveniji.

Tu se že kaže prava evropska ljubezen do sosedov: s prijaznimi miti pospešuje sosedu turizem. Bogati ga, čeprav je Neevropejec, in spravlja ga vsaj v bližino Evrope, če že ne v Evropo.

Praktični fundamentalizem

KULTURA IN TURIZEM

ljubezen do sosedov: s prijaznimi miti pospešuje sosedu turizem. Bogati ga, čeprav je Neevropejec, in spravlja ga vsaj v bližino Evrope, če že ne v Evropo.

Milijon tujih turistov je letos prišlo v Slovenijo in prespali so vsak povprečno po tri dni, skupaj

**Nasveti.
Načela.
Dogme.
Zapovedi.
Ukazi.
Predlogi zakonov.
Amandmaji na
obstoječe zakone.
Predlogi predpisov.**

trimilijonkrat. To je trideset odstotkov boljše kot pretekla leta, vendar še vedno znatno slabše kot znamenitega leta tisoč devetsto devetinosemdeset. Vračajo se Nemci, nekaj manj Italijani, veliko je Hrvatov... Nič ni za Evropejca pomembnejše, kot da kdaj

vidi, pa četudi za tri dni, strašne dežele Neevropejcev.

Pri povprečju milijon tujih turistov na leto si bodo vsi zahodni Evropejci ogledali Slovenijo v naslednjih tristo tridesetih letih.

Še v enostavnejši situaciji je slovenski turist: predpostavljam, da je njegovo največje veselje videti kdaj kakšno evropsko deželo. Ura, dve vožnji z avtom — in že mu želja gre v klasje!

Več in več kot bo Slovencev potovalo v Evropo, več bo Evropejcev moralo prihajati v Slovenijo. Predlagali bi lahko tridnevni paket. Slovenija v treh dneh. Vsak dan trinpetdeset občin! Najširši spektrum skritih neevropskih kotičkov in s tisoči prijaznih Neevropejcev!

Nekaj malega problemov je s kulturo. Jasno je, da je kultura mogoča samo v Evropi. Ampak to ne pomeni, da neevropske države nimajo gradov, cerkvic, muzejev, folklornih prireditev in domače hrane!

Tudi si je v neevropskih deželah, posebno takšnih, kot je Slove-

nija, mogoče odpočiti in se športno udeleževati. Najlepši pa je občutek, da je demokracija mogoča tudi izven ožje Evrope. Da, tudi Neevropejci tiskajo časopise, pa četudi v nerazumljivih jezikih, in tudi Neevropejci prenašajo zasedanja svojega

parlamenta, čeprav niti sami ne jemljejo resno svojih strank in svojih poslancev, kvečjemu tega ali onega ministra.

Posebej zanimivo pa je, da so v Sloveniji, tej imenitni obevropski in komaj še neevropski državi, tako zelo razvite igre na srečo, hazard torej.

Vendar Hrvaška, Srbija, Bosna, to so dežele samo za zrele osebnosti, samo za novinarje, diplomate in poklone vojake. Tja se podajo samo tisti, ki so res to, kar sem naštel, ali pa se vsaj imajo za take. No, to so dežele še daleč daleč izven Evrope, vendar v središču evropskih interesov, saj ne mine niti ura, kaj šele dan, da se ne bi vsi najbolj odgovorni pogovarjali o Srbiji, Hrvatih in Bošnjakih. Tja naj se podajajo samo redki posamezniki, tisti, ki so tako pustolovskega duha, da bi radi bili podobni časnikařem, diplomatom, vojakom...

Tudi če Slovenci še nismo dovolj kulturni, kultura Evrope nam bo izdatno pomagala na poti v turizem.

Ne vemo, kako se bomo sami počutili v lastni deželi: ampak, kaj je mogoče, da se kdo ne bi dobro počutil v deželi, kamor bodo neprestano iz dneva v dan prihajali milijoni pravih Evropejcev gledat Neevropejce?

KOLEKTIVNE POGODBE, POGLEDI, DILEME

Pred nami je zadnje trimesečje letošnjega leta. Znani so prvi orisi ekonomske politike v naslednjem letu. Če bi želeli, da se s 1. 1. 1995 uveljavi nova tarifna priloga k splošnim in posameznim kolektivnim pogodbam dejavnosti, bi se morali že začeti pogajati in določiti cilje plačne politike v naslednjem letu. Če teh ne bomo postavili in če med sindikati ne bomo dosegli soglasja o ciljnih plačne politike in prid delavcem in v skladu z realnimi možnostmi, se bodo pojavile težave in razočaranja. Tradicionalno bistvo sindikalnega gibanja je, da doseže maksimalno povečanje osnovnih plač in ne ogrozi razvoja ter da debato o posamičnem izpodrine z debato o kolektivnem.

Pričujoči prispevek je osebni pogled na urejanje plačne politike, temelječ na dosedanjih izkušnjah funkcioniranja kolektivnih pogodb, plačne politike in perspektivnih kazalcev razvoja. Smo

v času privatizacije, ki je še vedno omejevalni dejavnik. Zakon o gospodarskih družbah trka na vrata, gospodarski rezultati se izboljšujejo.

V mesecu marcu leta 1990 smo v Sindikalnem zaupniku

v DE napisali: »Čas in gospodarska situacija nista preveč naklonjena, veliko je vprašanj, dvomov, predpostavk, da bi se vse idealno izšlo. Potrebno bo veliko izobraževanja in osveščanja delavcev, posloводства in sindikata. Vendar so ob strpnem in argumentiranem dialogu večje garancije za uveljavitev sistema. Boljši je en korak resničnega spreminjanja stanja kot dvakrat idealno zapisan, vendar neuresničljiv program.«

Zdi se nam, da je po dobrih štirih letih to še bolj aktualno. Zato bomo skušali opozoriti na nekatere probleme. Dej-

stvo je, da smo v kapitalizmu in parlamentarni demokraciji. Toda v plačnem sistemu se nismo odlepili od osebnih dohodkov, še vedno razmišljamo o zahtevnosti in količnikih. Količniki ali razmerja zahtevnosti pokažejo, koliko je eno delo bolj ali manj zahtevno, in ne, koliko je vredno na trgu. Količniki in razmerja zahtevnosti so bila pomembna v združenem delu, ko se je ugotavljal prispevek delavcev k rezultatom dela in na enakih osnovah delitev osebnih dohodkov. Sistem osebnih dohodkov ima s sistemom plač skupno le to, da oba pristana v delavčevem žepu. Plače so strošek (cena delovne sile), ki ni odvisen od rezultatov poslovanja, temveč je uspešnost podjetja odvisna tudi od tega, koliko je plačalo za delovno silo. Ker smo uvodoma omenili, da se debata o individualnem nadmešča z debato o kolektivnem, bi se morali pogajati o vsaki plači po tarifnih razredih in ne o razmerju z najnižjo plačo. Prepričani smo, da sedanji sistem v negotovosti ni najboljša rešitev. Zahteve sindikatov po izenačitvi osnovnih plač z go-

spodarstvom so legitimne in realne, vendar v sedaj povsem različnih sistemih plač in danih makroekonomskih okvirih težko uresničljive. K temu lahko pozitivno prispeva sistem napredovanja, medtem ko je minimalna stimulacija prej ovira kot korist. Sedanji sistem plač, vezan na količnike in izhodiščno plačo, bo povzročil premik krivulje v desno, povprečna plača bo rastla hitreje od izhodiščne plače. Najnižje plačani delavci bodo zaslužili okrog življenjskega minimuma ali manj.

Nekaj podobnega se je zaradi privolitve v znižanje izhodiščne plače in povečanja razmerij z najnižjo plačo v podjetjih, dogajalo v gospodarstvu. Čeprav smo na ta problem in škodljivost pristajanja na 20-odstotno (nazadnje 10-odstotno zniževanje) opozarjali, nismo uspeli. Prevaldala je logika, da je boljše imeti zapisan višji znesek, čeprav se lahko zniža. Vnaprej smo vedeli, da je to realizem stanja. Zato smo sedaj priča znižanju deleža prejemnikov plač v razponu do 120 odstotkov od povprečja, relativno pa se je največ povečalo število prejemnikov plač na ravni okoli 150 odstotkov od povprečja in nad tem povprečjem. Preprosto povedano, višje plače rastejo hitreje od nižjih plač. Čeprav so lahko direktorske plače sokrivec, glavni krivec zagotovo niso. Vse to nas opozarja na potreben realen in strokovni pristop brez prevelikega populizma in dnevnega

prilaganja politiki. Iz tega lahko sklepamo, da so najnižje plače bolj problematične kot sistem plač, zato naj bi naše aktivnosti naravnali v reševanje tega problema.

Ne moremo tudi mimo opozoril, da je potrebno na novo definirati delitev dobička. Sedanja definicija in določilo v splošni kolektivni pogodbi (panožne so to določilo prevzele) o dobičku je glede na zakon o gospodarskih družbah neuporabno in med našimi člani povzroča nejevoljo. Vse to nas opozarja, da se moramo pripraviti kolektivnih pogodb lotevati celovito in brez deklaracij. Če svoje vloge ne opravimo v celoti, puščamo prosto pot tistim, ki se na posle ne spoznajo ali jim celo nasprotujejo. Umetnost ni v glasnosti in radikalizmu, ki je do neke mere zagotovo potreben, umetnost je sprejeti prave cilje v interesu članstva. Mnoge prelepe želje v preteklosti so se pokazale lepe za uho, toda slabe za žep. Sistemi nagrajevanja so sistemi upravljanja in sporazumevanja med delodajalci in sindikati, ki se uresničujejo s kompromisi med nasprotujočimi si interesi in so sredstvo za razvoj podjetja, gospodarstva in družbe. Delavci so na eni strani v skrbi za varnost in stabilnost dohodka, na drugi strani pa za višino dohodka. K čimvečji uskladitvi teh interesov naj bi ukladitvi teh interesov prispevala predvsem plačna politika, določena v kolektivnih pogodbah.

Brane Mišič

DELODAJALCI: POVEČATI GOSPODARSKO AKTIVNOST

Letos spomladi ustanovljeno Združenje delodajalcev, v bodoče naj bi nadomestilo Gospodarsko zbornico pri pogajanjih z delojemalci – sodeluje pa že zdaj – je na svoji drugi seji pred dnevi razpravljalo predvsem o zadevah, ki sodijo v urejanje odnosov med delodajalci in delojemalci ter partnerji pri ustvarjanju socialnega sporazuma. Pripravili so izhodišča za sklenitev socialnega sporazuma v prihodnjem letu, predebatirali predlog zakona o kolektivnih pogodbah, izoblikovali stališča do predlogov za ureditev zajamčene oziroma minimalne plače, dali pobudo za spremembo zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij. Predlagali so tudi, naj vlada uvede davčne olajšave za kapitalske vložke v gospodarske družbe, ter ocenili predlog zakona o privatizaciji podjetij v lasti Sklada za razvoj in zakon o privatizaciji podjetij in premoženja v lasti republike.

Vprašanjem, ki so jih obravnavali, se bomo podrobneje posvetili v naslednji številki DE. Tokrat samo na kratko o bistvu zaključkov. Tako za debato o proračunskem memorandumu za prihodnje leto kot za razpravo o sklenitvi socialnega sporazuma v letu 1995 so delodajalci menili, da bo njihova rdeča nit povečanje gospodarskih aktivnosti, predvsem izvoza. Vsi ukrepi naj bi podprli ta dva cilja, tudi memorandumu in socialnemu paktu naj bi to bilo glavno vodilo. S predlogom zakona o kolektivnih pogodbah pa se niso strinjali: pre-

malo da je natančen pri določanju subjektov, vsebine in odnosov med akterji. Odprtih vprašanj, je pokazala razprava, pa je še več. Zato bo razprava v ekonomsko-socialnem svetu zanimiva, saj se bodo tam soočili vsi sopodpisniki. Nad predlogom, naj bi minimalne plače v bodoče pridobile tudi več (ali večino) socialne vsebine na račun ekonomske (stroškovne) pa so se dobesedno zgrozili. Predlog naj bi pri nas modernizirali (ali: približali Evropi) višino ter metodologijo določanja najnižje plače (ali zajamčene, kot ji pravijo), ima za delodajalce izrazito temno stran: močan dvig stroškov za plače, ki da ga podjetja ne bi prenesla. Zato bo treba pri tem upoštevati ekonomske pogoje gospodarstva. Delodajalci so še opozorili na premočno vezanost zakona o soudeležbi delavcev v upravljanju podjetij na nemško zakonodajo in torej neprimernost za naše, drugačne razmere ter predlagali pripravo predloga zakona o spremembi zakona o soupravljanju. Do bistvenih sprememb naj bi prišlo v tistih delih zakona, ki se nanašajo na sestavo nadzornega sveta in upravo družbe, pojem in pristojnosti delavskega direktorja in pristojnosti sveta delavcev ter na zagotavljanje pogojev za delo sindikalnih zaupnikov in predstavnikov delavcev. Na kratko torej: pravice delavcev pri soupravljanju so prevelike in zato moteče, ne le za domače lastnike podjetij, pač pa tudi za možne tuje vlagatelje kapitala.

Boris Rugelj

TOVARNA KUHINJ NA ČEŠKEM

Gorenje utrjuje in širi mesto v Evropi in svetu. Nov dokaz Gorenjeve uveljavitve na tujem je nova poslovna stavba v Pragi. Ta bo zagotovila višjo raven poslovnih funkcij, krepitev stikov s kupci in serviserji ter uresničitev drugih razvojnih načrtov tega Gorenjevega podjetja.

Na Češko Gorenje prodaja velike gospodinjske aparate že več kot dve desetletji. Dosele so jih prodali več kot pol milijona, samo letos pa jih

bodo več kot 50.000 in s tem dosegli 18-odstotni tržni delež pri prodaji izdelka bele tehnike na Češkem. Ker želijo v prihodnje povečati prodajo Gorenjevih integriranih in vgrajenih velikih gospodinjskih aparatov, bodo na Češkem postavili tovarno kuhinj. Poskusno naj bi začela obratovati, tako vsaj napovedujejo, aprila prihodnje leto. V njej naj bi na leto izdelali 2.900 kuhinj.

Gorenje je v slovenskem iz-

vozu na Češko udeležen s 25 %, je pa tudi pomemben izvoznik izdelkov češkega gospodarstva v Slovenijo. Tovrstni promet je v skupnem slovensko-češkem prometu udeležen s 35 odstotki. Gorenje uvaža s Češke v Slovenijo traktorje Zetor, opremo za rudnike, reprodukcijski material za proizvodnjo velikih gospodinjskih aparatov in nekatere druge izdelke.

Nova poslovna stavba Gorenja v Pragi, zgrajena je bila v 10 mesecih, že postaja zbirališče slovenskih gospodarstvenikov v glavnem mestu Češke. Enega od srečanj sta se udeležila tudi državna sekretarka za ekonomske odnose s tujino Vojka Ravbar in slovenski veleposlanik v Pragi Zvone Dragan.

M. L.

Domet politike zniževanja plač in bumeranški učinki (2)

Prenizke plače, ekonomija, delavci

Piše: Stane Uhan

Organi oblasti in večina makroekonomistov ugotavljajo škodljive posledice (pre)visokih plač za gospodarstvo Slovenije. Naš sodelavec Stane Uhan pa v feljtonu, ki ga bomo objavili v štirih nadaljevanjih, ugotavlja, da so važni tudi drugi vidiki plač: socialni, motivacijski, psihološko-vedenski in strokovni, ki se pojavljajo na ravni podjetja in delavca. Podrobneje obravnava zlasti ekonomske in kadrovske razloge, ki osvetljujejo še drugo stran problematike plač. Kažejo namreč na to, da je politika zniževanja plač škodljiva za

gospodarstvo v Sloveniji. Uvodoma, v 43. št. DE je Stane Uhan pojasnil, kateri vidiki plač, stroškovni, socialni in motivacijski, je za družbo, podjetje in zaposlene važen, kateri pa malo ali nič. V nadaljevanjih pa obravnava razloge za visoke plače.

Ekonomski razlogi

Na ravni povprečnega podjetja v Sloveniji znašajo vsi stroški (razen plač) v poprečju zadnjih let nekaj čez 60 % prihodka. Znižanje teh stroškov (predvsem materialnih) je v zadnjih letih v najbolj razvitih državah sveta najpomembnejše in to predvsem prizadevanje za znižanje deleža nezaposlenih ljudi v teh državah – kar se laiku lahko zdi nenavadna povezava. Primerjalno moramo navesti še poprečen delež plač v prihodku, ki je okoli 12 %, seveda z velikimi razlikami med podjetji in še bolj med panogami, pač glede na njihovo delovno intenzivnost.

Za odstotek znižani materialni stroški pomenijo prihranek v višini 0,6 % prihodka. Pri 12 odstotnem deležu plač na leto je na mesec delež 1 % bruto in 0,6 % neto mase denarja za mesečne plače; to pa je natančno toliko, kolikor smo prihranili z enoodstotnim znižanjem materialnih stroškov. Dobili smo tedaj tako imenovano trinajsto plačo, če bi prihranek v celoti namenili za plače. Za trinajsto bruto plačo bi morali prihraniti 1,6 % materialnih stroškov.

V Sloveniji pa plače »nategujemo« za nekaj odstotkov višje izhodiščne ali »enake« ali zajamčene plače. Zagotovo so družbeni stroški za tovrstno »nategovanje« ali »pogajanje«, pa naj gre za kolektivne pogodbe ali socialni pakt – večji, predsem pa politično škodljivi in gospodarsko neproduktivni.

Drugo pomembno torišče gospodarskih aktivnosti (naporov, ukrepov) je raven in gibanje produktivnosti. (Narodna produktivnost v Sloveniji narašča že precej mesecev, žal preveč na račun zniževanja imenovalca, to je števila delavcev in (pre)malo na račun zviševanja števca, to je rezultatov gospodarjenja. Vendar se moramo vprašati (tako kot se sprašuje dr. F. Kuzmin v študiji, predstavljani an letnem srečanju Zveze ekonomistov Slovenije in objavljeni v zborniku tega srečanja: Ljubljana, 10.–11. 2. 1994, stran 360), zakaj pri nenehnem ponavljanju zgodbe o previsokih plačah skoraj nikoli ne oplemenitimo analize z vzporedno primerjavo produktivnosti.

Zaključek študije dr. F. Kuzmina (IER, Lj.) je takšen: »Iz empiričnih preverjanj izhaja nesporna ugotovitev, da so se v obdobju 1991/I–1993/IX stroški dela realno zmanjševali bolj, kot jih je narekovalo gibanje produktivnosti dela.«

Nato je Kuzmin povzel: »Vsiljuje se logičen sklep: v delitvi dohodka so prisotne določene deformacije, in sicer na 'škodo' proizvodnega dejavnika delo, saj je v nagrajevanju tega proizvodnega dejavnika zabeležen realno večji padec kot pa pri njegovem prispevku k skupno pridobljenemu dohodku... Verjetno ni potrebno posebej poudariti, da prihaja v takih okoliščinah do 'upravičenih' zahtev delavcev po višjih plačah.

Ali moremo in smemo za zgornje navedbe trditi, da so enostranske, preozko strokovne ali celo tendenciozne? Takšne ocene se pogosto slišijo z druge, to je delodajalske strani, torej tudi vladne strani pri pogajanjih za kolektivne pogodbe ali socialni pakt.

Če je produktivnost nespremenjena, je ob izboljšanju ekonomičnosti, t. j. znižanju stroškov, celotno prelitje v plače za

podjetje neškodljivo. Nasprotno, če je znižanje stroškov rezultat: (1) ukrepov vodstva in animiranja kolektiva za njihovo uresničitev ter (2) stvar politike nagrajevanja, v katerem poleg količine in kakovosti deluje kot stimulativni kriterij tudi zniževanje stroškov, potem je takšna rešitev celo zelo koristna. Gre – med drugim – tudi za sociopsihološki vidik udejanjanja podobne poslovne politike, ki izhaja iz »človeških virov«.

Vsi podatki mednarodnih organizacij kažejo, navidezno sicer paradoksalno, da imajo države z visokimi plačami na delavca in z visokim deležem plač (več kot še enkrat višjim kot pri nas) v ceni izdelkov in storitev najboljše izvozne rezultate, prikazane s podatkom deleža izvoza oziroma njegove vrednosti v znesku ali/in na prebivalca. To med drugim pomeni, da se v naših prikazih in v političnih naloževanjih o (pre)visokih plačah zanemarljivo predvsem kazalnik produktivnosti, ki je v Sloveniji v porastu.

Makroekonomisti in predstavniki oblasti pri nas neprestano poudarjajo škodljivost ali celo katastrofo ob visokih plačah za naše gospodarstvo.

Tako je na primer v klubu gorenjskih menedžerjev (Predvor, 16. 12. 1993) svetovalec predsednika Drnovška in direktor Zavoda za makroekonomske analize in razvoj A. Hartman ob predstavitvi jesenske analize in perspektive gospodarstva Slovenije v letu 1994 večkrat poudaril, da bo pri sedanjih previsokih plačah ostalo premalo denarja za varčevanje, za naložbe, naša konkurenčna sposobnost na tujih trgih pa bo močno poslabšana. Vsi, ki so potem razpravljali, so takšno makroekonomsko usmeritev vlade zavračali. Argumenti so bili mnogovrstni, nemalo je navedenih tudi v tem besedilu v nadaljevanju. Prevzeti jih je mogoče z razpravo direktorja podjetja Domel iz Železnikov Antona Rakovca, dobitnika nagrade GZS za trajnejše dosežke v gospodarjenju. Rekel je: »Pustite nam v podjetjih, da bomo plače izplačevali v taki višini, kot jih zmoremo, ne pa tako, kot nam jih boste določali gospodje v organih oblasti z vašimi interventnimi predpisi ob stalnem čvikanju, da so plače previsoke in da jih je treba znižati.«

Nujno se moramo najodgovornejši predstavniki družbe vprašati – in ne samo to, ampak tudi začeti spreminjati svoje usmeritve – kako potlej ali že kar zdaj začeti naravnjavati svojo (gospodarsko) politiko tudi in predvsem po uspešnih podjetjih in ne (le), v prispevki rečno, po zadnjih ladjah v konvoju gospodarstva Slovenije.

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 40

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na (061) 131 0033, int. 384, 385 (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317 298, Žiro račun 50101-601 92077 – Atris.

Poslovni čas za stranke vsak delavnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

- 1. POČITNIŠKI APARTMAJI V PIRANU** – sodobno opremljeni za dve ali štiri osebe, 85 oz. 100 DEM dnevno.
- 2. POČITNICE NA POKLJUKI V DVO- ALI ŠTIRIPOSTELJNIH APARTMAJIH** do 16. oktobra. Cene velikega ap. 56 DEM, malega ap. 37 DEM v tolarski protivrednosti. Termini vsako soboto. Turistična taksa ni vključena.
- 3. POČITNIŠKE HIŠICE V BOHINJU, UKANC** – hišice s tremi oz. štirimi spalnicami, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, predprostor, kopalnica, WC, lastno parkirišče, 500 m² travnatih površin, balinišče, zunanji roštilj, 150 m od Bohinjskega jezera. Cena za dnevni najem hišice 80 DEM. Turistična taksa ni vključena. Termini od 9. oktobra dalje, vikendi zasedeni do 24. oktobra.
- 4. HIŠICE NA ROGLI** – za štiri osebe, termini 7 ali 10 dni, cena dnevnega najema 58 DEM. Prosto od 9. 10. dalje.
- 5. KOPE** – garsonjere za 4 osebe, termini od 16. 10. dalje. Cena 35 DEM.
- 6. Postavitev prikolic na VRANSKEM**, možnost shranjevanja prikolic čez zimo, cena 200 DEM.

PONUDBA V MESECU OKTOBRU

- 1. STANOVANJA** v Novigradu, Barbarigi, Maredi, Červarju, Nerezinah
- 2. MALI LOŠINJ**, polpenzion, sedem dni 250 DEM, V HOTELU AVRORA.

B. SEJEMSKA PONUDBA

- 1. HOGATEC 94 DÜSSELDORF**, sejem hotelirstva in gastronomije od 10. do 14. oktobra. Štiridnevno potovanje z letalom 1340 DEM.
- 2. LINZ**, avstrijski strokovni sejem **RAČUNALNIK IN PISARNA** od 6. do 8. oktobra. INFORMACIJE SALZBURŠKI SEJEM.
- 3. ESSEN SECURITY, 11. do 14. oktobra**. Štiridnevni obisk sejma vlak-avion 1350 DEM.
- 4. CODEX LAS VEGAS**, največji računalniški sejem, od 14. do 18. novembra. Cena osem dnevnega, potovanja 2.395 USD.
- 5. DÜSSELDORF MEDICA** od 16. do 21. novembra, sejem zdravniške prakse in bolnišnic. Štiridnevno potovanje 1350 DEM.
- 6. LONDON INTERPHEXS**, farmacevtski sejem in sejem kozmetike. Štiridnevno potovanje 1380 DEM. Odhod 22. 11.
- 7. SKI EXPO LJUBLJANA** od 29. 11. do 4. 12. Predstavitve zimskošportne turistične ponudbe.

SINDIKALNI IZLETI

1. MARTINOVANJE NA PTUJU. Ptujski turistični delavci vas vabimo na celovito predstavitev trenutka, ko mošt preide v vino. Za 2.168 tolarjev bo organiziran celodnevni program za dušo in telo. Skupine sprejemajo na tel. 062 771 569.

2. RIMINI, SAN MARINO, za skupine 40 do 50 gostov, v mesecu oktobru, dva dni. Cena 115 DEM.

3. RIM, FIRENCE, za skupine od 40 do 50 gostov, v oktobru in novembru, avtobusni prevoz, štiri dni. Cena 280 DEM.

SINDIKALNE ORGANIZACIJE ALI KAR TAKO OBLIKOVANE SKUPINE VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO SVOJE ŽELJE ZA DRUŽABNI ALI STROKOVNI IZLET ALI POTOVANJE DOMA IN V TUJINO. MOŽNOST PLAČILA V DVEH OBROKIH.

KUPIMO

- 1. PRIKOLICO**, model 400 ali 450. Ponudbe pošljite na ATRIS.
- 2. VEČJO STANOVANJSKO HIŠO ALI VILO** kupimo od slovenskega lastnika v republiki Hrvaški na obali od OPATIJE do POREČA.
- 3. POČITNIŠKO HIŠICO V ČATEŽU**, kupimo enoto Smreka ali Pionir za 6 oseb. Ponudbe posredujte na ATRIS.

POTOVANJA V TUJINO

1. EVROPA		
NIZOZEMSKA		
ŠPANJA		
ŠPANJA		
TURČIJA		
TURČIJA		
1. DALJNI VZHOD		
BALI novoletni program	11 dni	1995 USD
SINGAPUR NOVEMBER, JANUAR 95	13 dni	1690 USD
PEKING 11. NOVEMBER	8 dni	1295 USD
TAJSKA SKUPINE 16 OSEB	10 dni	1490 USD
3. SKOK V LONDON ALI ATENE		
4. NOVEMBRA ZA EN DAN LONDON		275 USD
ATENE		330 USD

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške hišice v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MORAVSKIH TOPLICAH za vsa obdobja.

VABIMO VAS, DA NAM POSREDUJETE PONUDBE ZA NOVOLETNE PRAZNIKE.

2. LASTNIKE POČITNIŠKIH DOMOV V SLOVENSKEM PRIMORJU ALI V HRVAŠKI ISTRI, KI BI V PRIHODNJEM LETU DALI OBJEKTE V NAJEM, VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO PONUDBE.

3. V ČASU OD MESECA MAJA DO SEPTEMBRA 1995 najamemo počitniški dom z okrog 150 ležišč. Ponudbe posredujte Atrisu.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40 % celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4000 tolarjev pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30 % celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7 %. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete sedem dni pred odhodom nas nujno pokličite. **PROGRAME V TUJINI OBRAVNAVAMO V SKLADU S SPLOŠNIMI NAVODILI TOUR OPERATORJA.** Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami razrešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.
Metod Zalar,
direktor borze

DELAVSKA HRANILNICA, d. o. o.
Ljubljana, Dalmatinova 4

nudi od **1. 10. 1994** naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za **OKTOBER 1994** znaša **1,50 %** mesečno, preračunano na letni nivo 19,6%.

PASIVNE OBRESTNE MERE ZA BANČNE VLOGE:

	MESEČNE	LETNE
– vezane vloge do 30 dni	1,20 %–1,50 %	15,33 %–19,16 %
– vezane vloge nad 30 dni	1,92 %	25,12 %
– vezane vloge nad 60 dni	2,00 %	26,31 %
– vezane vloge nad 90 dni	2,08 %	27,50 %
– vezane vloge nad 180 dni	2,17 %	28,69 %
– vezane vloge nad 365 dni	2,32 %	31,08 %

PONUDBA ZA PRIVATNE OSEBE:

Za vezane vloge	MESEČNA OBRESTNA MERA	LETNA OBRESTNA MERA
– do 30 dni	1,59 %	20,35 %
– od 30 do 90 dni:		
– do 100.000,00 SIT	2,00 %	26,31 %
– od 100.001,00 SIT		
– do 500.000,00 SIT	2,08 %	27,50 %
– nad 500.001,00 SIT	2,17 %	28,69 %

POSJOJILNA PONUDBA:

– kratkoročna posojila privatnim osebam: z rokom vračila 6 mes.	2,73 %	38,23 %
– dolgoročna posojila privatnim osebam:	2,73 %	38,23 %

Kratkoročna posojila lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v hranilnici, dolgoročna posojila pa člani sindikatov, ki so lastniki Hranilnice.

POSTANITE SOLASTNIK DELAVSKE HRANILNICE TUDI VI. POHITITE TER VARČUJTE SVOJA SREDSTVA V VAŠI DELAVSKI HRANILNICI. USTVARITE MOŽNOST, DA BODO ČLANI VAŠEGA SINDIKATA LAHKO DELEŽNI STORITEV DELAVSKE HRANILNICE. NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!

NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

ZA VAŠ AVTO

DONIT FILTER®

VRHUNSKI FILTRI ZA
OLJE
ZRAK
GORIVO

KAKOVOST, KI JO KUPUJE SVET

NORMA ŠIVA IN PARA

Iz tovarne oblačil TIP-TOP v Ljubljani, ki sodi pod okrilje »Laboda« v Novem mestu, smo dobili pismo, da dobivajo nekatere delavke le 20.000 tolarjev plače za doseženo normo. Obiskali smo tovarno, kjer nam je direktorica Angelca Blatnik takoj na začetku povedala, da je nazadnje 20.000 tolarjev plače dobilo dekle za 122 ur dela, ker je prekinilo delovno razmerje. V drugem primeru pa da je dobilo dekle 20.000 tolarjev plače zato, ker je doseglo rezultate, ki so 28 odstotkov pod normo. Predstavnica sindikata Helena Končina je temu pritrdila in pristavila, da so osnove, od katerih odmerjajo plače, prenizke.

A direktorica je takoj dodala, da so plače v podjetju v povprečju celo nekaj nad kolektivno pogodbo, s čimer se lahko pohvalijo le redke tekstilne tovarne. Na ravni podjetja je osnovna plača šivilje ena (zahtevnejša raven) 30.107 tolarjev mesečno plus 5 tisoč tolarjev, če izpolnjuje dva pogoja: da je bila ves mesec na delu in torej ni manjkala niti dneva in da je dosegla normo 100-odstotno. Za šiviljo dve (manj zahtevna dela) pa je osnovna plača 26.989 tolarjev plus pet tisoč pod istimi pogoji.

Z dodatkom petih tisočakov želijo zmanjšati odsotnost, ki se giblje od 15 do 25 odstotkov, januarja pa je zaradi gripe dosegla 30 odstotkov. Omejiti želijo krajšo odsotnost z dela s tem, da uvajajo stimulacije, ki naj bi delavke motivirale za večjo navzočnost na delu.

15 odstotkov delavk prejelo manj kot 30.000 tolarjev plače

Plače za avgust so bile v TIP-TOP-u take: 15 odstotkov zaposlenih v neposredni proizvodnji je prejelo manj kot 30.000 tolarjev, 53 odstotkov je prejelo od 30 do 40.000, 32 odstotkov pa je prejelo plačo nad 40.000 od tega 9 oseb nad 50.000 tolarjev. Tistih 15 odstotkov delavk je prejelo manj kot 30.000 tolarjev plače iz naslednjih razlogov: predvsem zaradi nege, porodniške, bolniške in nedoseganja 100-odstotne produktivnosti.

V tovarni TIP-TOP je 165 zaposlenih, od tega je 138 delavk v neposredni proizvodnji. Kljub temu, da je to mlad kolektiv in gre za zahtevno tehnologijo, ki jo diktira nemški partner, v povprečju presega goro normo. In kakšna je ta norma? Vsaka šivilja ima 8-urni delovni čas. V tem času mora doseči 480 minut raznih operacij, predviden je tudi čas za malico in osebne potrebe. Nekateri operacije trajajo od deset do petdeset minut, odvisno pač od tehnologije. V eni delovni skupini je približno 30 deklet, ki šivajo ženski kostim, kjer je od 80 do 100 različnih operacij. V povprečju pridejo tri operacije na eno dekle. Imajo normo za maloserijsko proizvodnjo.

Letos so delali 14 dodatnih sobot, za katere so se tudi plansko vezali, v avgustu so delali dve dodatni soboti.

Dekleta, ki ne dosegajo konstantno 100-odstotne produktivnosti imajo na spremeljavi. To so običajno mlada dekleta, ki so končale pripravništvo. Kot je rekla direktorica, približno po letu dni spremljave se dekleta približajo normi. »Važno je, da produktivnost dela raste, četudi počasi,« je poudarila.

Šest deklet prekinilo delovno razmerje

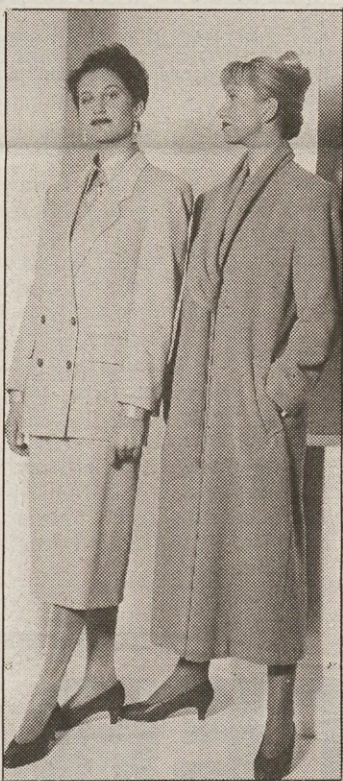
Šest deklet od 12 pripravnic je prekinilo delovno razmerje, ker ni bilo kos zahtevnim nalogam šivilje, pa tudi z višino plače, ki je v pripravništvu zelo nizka, niso bile zadovoljne. Sicer pa je v tovarni

štvo vred, ki traja šest mesecev. »Prejšnji mesec je še šlo, ta mesec pa gre bolj slabo, ker se menjajo faze in nimam dovolj izkušenj. Prejšnji mesec sem dosegla 90-odstotno normo, skupaj z vožnjo in prehrano sem dobila 31.000 tolarjev plače. Za nekatere faze bi morali zmanjšati norme, saj

mače. V sklopu Laboda je TIP-TOP trenutno najbolj pomlajen kolektiv: povprečna starost je 31 do 32 let. To pogojuje določene težave, saj organizatorji dela potrošijo veliko časa za usposabljanje delavk.

»Ko iščemo kvalificirane kadre za proizvodnjo, imamo

odstotkov delavk. Zaposlenost v tovarni je 4 odstotke nad planom ravno zaradi odsotnosti z dela. Direktorica Angelca Blatnik: »Dogaja se, da je treba ali prestaviti dopust ali delati dodatne ure, vendar nikoli nimamo zaradi tega sporov v tovarni, da ne bi hoteli delati. Zadnjič se ni niti

TIP-TOP od vseh zaposlenih 12 odstotkov takšnih, ki ne dosegajo 100-odstotnega učinka. V večini primerov gre za mlajši kader po pripravniški dobi.

Pogovarjali smo se tudi s šiviljami. Sindikalistka nam je že po telefonu rekla, da se bomo z dekleti težko pogovarjali, ker so norme napete. Tako sem se z njimi pogovarjala ob brnenju šivalnih strojev, med njihovim delom. Beseda je tekla v glavnem o normah in plačah.

Najprej smo pri delu za kratke čas zmotili Martino Sajovic, eno najboljših delavk, ki presegajo normo. Za seboj ima šest let dela, prejšnji mesec je prinesla domov okrog 40.000 tolarjev. Takole je povedala: »Ene norme so slabe, druge dobre. Za ene norme je treba veliko delati in so slabo plačane, druge se lažje doseže. Prejšnji mesec sem dosegla normo 120-odstotno. Če bi šivala le težjo fazo, bi dosegla le 50 do 60 odstotkov, tako združujem dve različni operaciji, da dosežem normo...«

Metka Košir spada med mlajše delavke, v tovarni je šele 11 mesecev s pripravni-

so zelo visoke. Ko pridem domov, sem zelo utrujena.«

Pomudila sem se tudi pri šivilji, ki je tik pred upokojitvijo. Kati Matko ima še tri leta do upokojitve, stara je 55 let. »Izrabljena sem, izrabljena,« je zavzdihnila. »Razmena me bolijo, sklepi imam težave. Normo včasih dosegem, včasih ne. Dajejo mi lažje delo, šivam v glavnem podloge za krila, kjer delo ni tako natančno. Norma je skupna, ene naredijo več, druge manj. Zadnja plača je bila med 39 in 40.000 tolarjev. Rada bi se upokojila, a nimam dovolj let. Pripravnice potrebujejo tudi dve do tri leta, da dobijo ustrezno prakso.«

Frak za predsednika

V TIP-TOPU delajo že 24 let tako imenovane »lon posle« za zahtevno nemško firmo Jobis, za katero je značilna visoka kvaliteta. Kar 85 odstotkov proizvodnje odpade na tuje tržišče in le 15 odstotkov na do-

težave, dekleta, ki se prijavijo na razpis, imajo neprimerne izkušnje za našo zahtevno tehnologijo. Poleg tega prihajajo iz šole z različnimi zdravstvenimi omejitvami, ki se kažejo predvsem v obolenosti hrbtenice.« Direktorica se je hkrati pohvalila, da so ravno v njihovi tovarni sešili frak predsedniku države Milanu Kučanu, ko je obiskal papeža.

Najtežje delovne razmere so v likalnici, kjer je treba stoji likati ob visokih temperaturah. Še posebej poleti je delo v likalnici neznosno. V tovarni ni videti nosečnic. Deklet, ki načrtujejo družino, praktično vso nosečnost ni v službo. Zaradi rizične nosečnosti, ki jo pogosto narekujejo zahtevne delovne razmere, dobijo bolniško. Take delavke potem ni na delo kakšni dve leti. V porodniški je ta hip 11 odstotkov delavk. Pri dveh letih starosti oddajo otroka v varstvo in potem delavke pogosto ostanejo doma zaradi nege otroka. V porodniški je ta hip 11

BEDA V SLIKI

Počitek ob progi

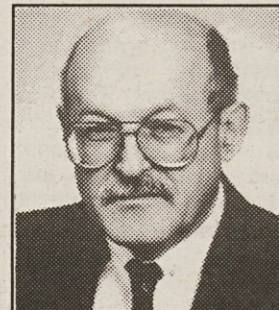
ena od 138 delavk oglasila, ko smo rekli, da bomo prestavili dopust...«

Tri minute in 46 sekund za podlogo

Pogovarjali smo se tudi z eno mlajših deklet, ki ni hotela povedati svojega imena. Rekla je, da je na preizkušnji do oktobra, da slabo dosega normo. Kakšna faza šivanja je v redu, kakšna pa je zelo zahtevna. Podlogo mora zarobiti v eni minuti in 69 sekundah, za šivanje celotne podloge pa je določenih 3 minute in 46 sekund, kar je zanjo težka norma. Nazadnje je dosegla 60 do 70 odstotkov norme in dobila manj kot 20 tisoč tolarjev plače. Dosegla pa je tudi že 90 odstotkov norme, takrat pa je dobila 29.000 tolarjev plače. A raje dela tu, za šivalnim strojem, kot pa v likalnici, kjer ni zdržala. »Zelo je naporno, imeli smo štiri delovne sobote, plače pa iste. Dopust nam predstavljajo. Poleti je bilo strašno vroče, težko je bilo delati. V Domžalah imajo dnevno 450 minut za normo, tukaj pa 480, torej pol ure več. V šoli nas zelo malo naučijo, šivanje praktično nič, le ročno šivanje. V drugem letniku šivajo dva dni po 6 ur, v tretjem pa dva dni po šest ur in še en dan po štiri ure. To je daleč premalo...«

Obiskali smo tudi Branko Novak, sekretarko RO sindikata delavcev, zaposlenih v tekstilni in usnjarski industriji. Povedala je, da so ta hip prezahtevne norme v tekstilni industriji vroča tema. Pravilniki ne bi smeli biti zabetonirani. »Ženske so v sedanjem obdobju recesije najbolj izkoriščana delovna sila. V Jutranjki v Sevnici smo imeli primer delavke, ki je hodila v službo z 39 stopinjami vročine, kajti če manjša samo en dan, zgubi dodatek za stalnost. Veste, Labod je še ena najbolj urejenih tekstilnih tovarn pri nas...«

Marija Frančeškin

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Meritve so potrebne

Pred leti mi je prijatelj, ki je organiziral meritve delovnih pogojev, pripovedoval, kako je prišel v neko organizacijo, kjer naj bi izmerili osvetljenost na delovnem mestu. Merili so in merili in skoraj ni bilo delovnega mesta, ki bi bilo dovolj osvetljeno. Pa res ni šlo za kdo ve kako natančna dela. Malo so pogledali okrog sebe in kmalu ugotovili, kje tiči vzrok. Poprosili so delovodjo, naj jim za kako uro posodi delavca pa vedro in krpo. Delavec je temeljito očistil okna, nakar so spet opravili meritve. Svetlobe je bilo na delovnem mestu dovolj. Včasih pa ni potrebno samo to, očistiti bi morali tudi svetila, luči, pa bi imeli več svetlobe.

Ze večkrat sem predlagal, da bi v kaki večji delovni organizaciji morda imeli delavca, ki bi samo umival okna in svetlobna telesa. Res so se neke odločili za to. Toda delavec je to delo opravljal kak teden, nakar so ugotovili, da ga bolj potrebujejo za drugo delo. Odšel je na drugo delo, okna so se prašila, svetlobe je bilo vedno manj. Pa kaj za to, če se delavci bolj mučijo in si kvarijo oči!

PREMALO OSVETLJENOSTI PONOČI

Mnogokrat sem po službeni dolžnosti prebiral rezultate meritev delovnih pogojev. Skoraj praviloma sem ugotovil, da je osvetlitev podnevi še kar dobra, skoraj povsod pa je bilo delovno mesto premalo osvetljeno ponoči. Pravila namreč predpisujejo, da moramo osvetlitev izmeriti tako podnevi kot ponoči, pa še podnevi bi morali izmeriti ne samo v lepem sončnem vremenu, ampak tudi v kakem kislem jesenskem dnevu.

KAKO PA JE Z NEONSKO LUČJO

Verjetno se vam je že zgodilo, da ste kupovali blago v trgovini z neonsko razsvetljavo. Kupili ste lepo blago. Ko pa ste ga drugi dan pogledali doma pri dnevnih svetlobi, ste se zgrozili, da to sploh ni tako blago, kot ste si ga želeli.

Mnogokrat so mi na raznih predavanjih postavili vprašanje, če je neonska luč škodljiva. Vedno sem bil ob takem vprašanju v zadregi. Teoretično neonska luč ni škodljiva. Seveda je pri neonskih lučeh pomembno, da bi morale imeti tak barvni spekter, kot ga ima dnevna svetloba. Pa še nekaj je pri neonskih lučeh, kar lahko strašno moti – utripanje. Po določenem času postane svetloba neonske luči šibka. Potem začne tudi utripati. To pa je za človekovo oko zelo neprijetno in pri delu zelo moti.

Če ima neonska luč pravo svetlobo ali, kot pravijo strokovnjaki, pravo toplotno vrednost, taka luč ni škodljiva.

Bolj kot je delo zahtevno, bolj mora biti delovno mesto osvetljeno. Zapomni si moramo, da so delovna mesta tudi doma, v kuhinji, za delovno mizo, za pisalno mizo. Še posebej je to pomembno za otroke. Tudi otroci morajo imeti pri mizi dovolj svetlobe, ko delajo naloge in ko berejo. Če otroci berejo in delajo pri slabi svetlobi, se res ne smemo čuditi, če so bolj utrujeni in če se jim vid slabša.

Na delovnem mestu res ne gre varčevati s svetlobo. Kajti varčevanje s svetlobo prinese velike izgube: slabšo kakovost izdelkov, več utrujenih delavcev, večjo nevarnost za poškodbe na delu.

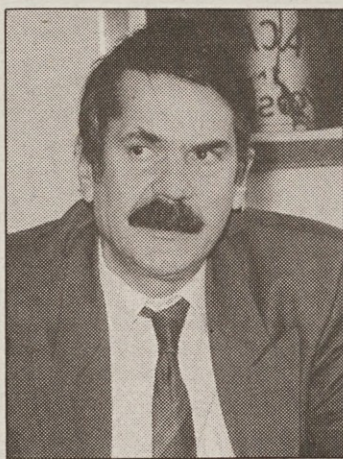
GZS opozarja na denacionalizacijske norosti

MODERNA DRŽAVA SPOŠTUJE POSLOVANJE PODJETIJ

Medtem ko vlada, še zlasti pa stranke (z izjemo Združene liste) o pobudi zbiranja podpisov za spremembe zakona o denacionalizaciji previdno molče in s tem na najbolj jasen način govore, da gospodarsko uspešna in pravna slovenska država pravzaprav nista poglavitna cilja njihovih stremeljenj, se po vrsti oglašajo civilna združenja, ki predvidene spremembe podpirajo. Tokrat Gospodarska zbornica Slovenije, ki strpno in argumentirano našteva (predvsem) gospodarske razloge za svoja stališča, in ki so prav tako v podporo akciji konzorcija denacionalizacijskih zavezancev. Poleg tega velja takoj ugotoviti, da skuša GZS pri izvedbi denacionalizacije enakopravno obravnavati tako denacionalizacijske upravičence kot zavezance. Pri tem ji je predvsem od tega, da se zaradi teh procesov ne bi delala občutna gospodarska škoda, in da ne bi eni uživali pravic na račun drugih, kar ne bi bilo v skladu z načeli sodobnega civilizacijskega prava. Še zlasti pa velja pozdraviti njeno povsem točno ugotovitev, da si slovenska država, ki bi morala imeti v izvedbi denacionalizacije največje obveznosti, po pilatovski pere roke in se breme prelaga na ramena podjetij in nič krivih delavcev. Prav zato v celoti objavljamo stališča GZS.

0 izvedbi denacionalizacije

Gospodarska zbornica Slovenije se je v vseh dosedanjih razpravah zavzemala za pravično in razumno izpeljano denacionalizacijo, ki je v dolgoročnem interesu slovenske družbe. Denacionalizacija je notranja originarna slovenska obveza in vrnitev nacionaliziranega premoženja vzpostavlja prave aktivne lastnike. Spoštujejo načelo veljavnosti obstoječih zakonskih odločitev. GZS nikoli ni nasprotovala popravni krivic povzročenih z nacionalizacijo. Spremljala je njeno izvedbo in prisluhnila nekaterim argumentom denacionalizacijskih zavezancev, predvsem na področju pogovov v zaokrožene kmetijsko-obdelovalne površine. Na osnovi njenega notranjega demokratič-

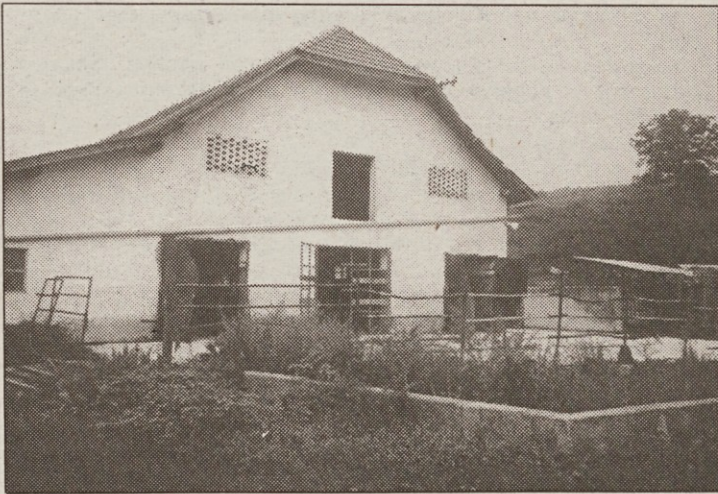

Dagmar Šuster, predsednik GZS, skuša državo soočiti z njenimi norostmi.

nega ustroja pa ni mogla omejevati iniciative posameznih delov zborničnega sistema, predvsem združenj, ki so opozarjala, da v nekaterih primerih vračila v naravi resno ogrožajo tekoče poslovanje.

Gospodarska zbornica Slovenije je sprejela pobudo Združenja lastnikov denacionaliziranega premoženja, da se vzpostavi zaupanje in sodelovanje med upravičenci in zavezanci, in se ponudila kot prostor usklajevanja interesov v posameznih spornih primerih. Po dveh posvetih je sodelovanje zastalo. Namesto priznanja za strpno posredovanje in korrektne stališča je s strani Združenja denacionalizacijskih upravičencev zbornica doživela plaz zmerjanja in obtožb. Zbornica se tudi ni mogla spremeniti v organ kazenskopravnega ali moralnega pregona, kar je Združenje denacionalizacijskih upravičencev zahtevalo. Potiskanje zbornice v ravnanja izven njene dejavnosti in pooblastil ni moglo biti sprejeto.

Slovenske razmere in dejstva so bila podlaga za pozitivno stališče zbornice do denacionalizacije; saj je sklicevanje na absolutno nedotakljivost lastninske pravice po zadnji encikliki poveljarja rimskokatoliške cerkve o socialni funkciji lastnine in upoštevanju izvornega teksta Deklaracije o človekovih pravicah vsaj preži-

Prazen hlev – pogubna posledica slovenske denacionalizacije.

velo. Tudi obtožbe slovenske države pred mednarodnimi forumi bodo neuspešne, potem ko gospodarsko najmočnejše države, npr. Nemčija, ravnaajo podobno in slednja odlaga izplačilo odškodnine na leto 2004 oz. 2010. Vsaka moderna država spoštuje poslovanje obstoječih podjetij, in kjer so ogroženi interesi poslovanja civilno-pravnih oseb, gospodarskih družb in davkoplačevalcev, ravna zaščitno. Vselej pa je v denacionalizacijskih postopkih prvenstveno zavezana država.

Če bo v parlamentu sprejeta iniciativa za dopolnitve in spremembe izvedbe denacionalizacijske zakonodaje, se bo zbornica vključila s svojim predlogom. V procesu lastninjenja družbenega premoženja nobena nova dodeljena pravica državljanom ne more biti pred denacionalizacijo. Denacionalizacijskim upravičencem gre neomejena udeležba pri lastninjenju družbenega premoženja v okviru zanje ugotovljenih pravic. Prav ogorčenost denacionalizacijskih upravičencev utelelja ponovno odpiranje vprašanja izvedbe denacionalizacije. Vračanje v naravi v nekaterih primerih ni več mogoče. Upravičenci se bodo znašli, kot sami ugotavljajo, v različnih položajih. Tam, kjer so po enostavnih postopkih lahko prevzeli svoje premoženje, in drugod, ko se bodo morali za-

dovoljiti z odškodninskimi obveznicami, ki jih država ni finančno sposobna tekoče servisirati.

Če bo dozorelo spoznanje, da je

izvedba denacionalizacije slabo zastavljena, da so prizadeti na eni in na drugi strani, in da ni mogoče prevaliti bremena v za upravičence sprejemljivem roku na davkoplačevalce in poračun, bo Gospodarska zbornica Slovenije operacionalizirala svoj koncept izvedbe. Zavedajoč se, da brez globalnega soglasja denacionalizacijskih upravičencev ni mogoče napraviti nič modrega, zbornica sodi, da je rešitev problema v kombinirani izvedbi vračanja v naravi, vstopanja bivših lastnikov v podjetja in izdaja kvalitetne relativno likvidne odškodninske obveznice. Vračanje v naravi naj se izvede povsod, kjer je to mogoče opraviti, brez resnih ovir za tekoče poslovanje rentabilnih podjetij. Za vstopne razlaščenec v svoja bivša podjetja ne sme biti nobenih ovir.

Tretja oblika je odškodninska obveznica, garantiran, valoriziran, sorazmerno likviden vrednostni papir, ki pa mora biti uporaben za vse namene in po določenem roku neizkoriščen, vnovčljiv za denar. To ne bi obremenjevalo tekočega poslovanja in ne davkoplačevalcev ter proračuna.

Denacionalizacijski upravičenci so zahtevali jamstvo države, država pa se umika na realne roke, kar je prenašanje bremen na bodoče rodove. Zbornica predlaga, da bi z odškodninsko obveznico bilo mogoče takoj nakupovati delnice podjetij, investicijskih skladov, gozdove, zemljo, pa

tudi delnice javnih podjetij, vse do najboljših iz spektra javnega sektorja: bank, zavarovalnic, Petrola, luke, pošte, igralnic itd. Ni razlogov, da se to premoženje ne ponudi prvenstveno razlaščenecem. Država ne sme kopičiti premoženja, bremena svojih obvez pa nalagati obstoječim podjetjem, davkoplačevalcem oz. prelagati v bodočnost. Premoženje države je veliko in se vsak dan povečuje. Odškodninski obveznici je mogoče dodeliti prednost pri odkupu podjetij in premoženja Republike Slovenije. V sorazmerno kratkih rokih bi garantirane in primerno obrestovane odškodninske obveznice lahko tudi kotirale na borzi. Istovrstne odškodninske obveznosti pa morajo dobiti tudi denacionalizacijski zavezanci v primerih, ko so bili z denacionalizacijo kakorkoli prizadeti. Rešitev bi nudila denacionalizacijskim upravičencem široko paleto možnosti za naložbo, prodajo vrednostnega papirja ali čakanja na datum izplačila. Široka paletica izbire in prednosti pri nakupu raznih oblik družbenega premoženja, po posamičnih interesih denacionalizacijskih upravičencev, bi razumno razpršila obveznosti družbe. Družbeno premoženje, ki se pravkar lastnini, mora poravnati stare obveze in ne bi ga smeli brezplačno deliti, če nečemo ustvarjati novih javnih dolgov.

Upravni odbor
Gospodarske zbornice Slovenije

Zakon o političnih strankah izpustil ZSS med bivšimi družbenopolitičnimi organizacijami

DRŽAVNI ZBOR SPREGLEDAL HVALICOVO MANIPULACIJO

Prejšnji teden smo na tej strani pisali, kako je Ivo Hvalica, poslanec SDSS, politično (poniglavo) izkoristil ustavo iz leta 1974 in s sprejetim amandmajem pripeljal v zakon o političnih strankah med bivše družbenopolitične organizacije tudi nekdanjo ZSS. Nevzdržnost takšne manipulacije smo popisali zelo natančno in z argumenti, ki se jih spričo njihove formalne transparentnosti preprosto ne da ovreči. Da smo imeli prav, je medtem ugotovil tudi državni zbor, ki je prejšnji teden sprejel zakon o političnih strankah. Iz njega je razvidno, da so tudi poslanci spregledali Hvalicovo igro, kar nam dokazuje sporni 34. člen, iz katerega je med bivšimi družbenopolitičnimi organizacijami izpadla ZSS. Enako velja tudi za ZZB. To pomeni, da se zakon o političnih strankah ne loteva vprašanj pravnega nasledstva oziroma morebitne (raz)delitve sindikalne lastnine, temveč to prepušča morebitnemu posebnemu zakonu oziroma mednarodnemu dogovoru. V parlamentu je torej vendarle prevladala zdrava pamet.

Citiramo veljavni 34. člen:

»Na Republiko Slovenijo in lokalne skupnosti se z dnem uveljavitve tega zakona prenesejo tiste nepremičnine političnih strank, ki so jih te pridobile kot pravni nasledniki bivših družbenopolitičnih organizacij, razen kolikor so jih te pridobile, ali povečale njihovo vrednost iz lastnih sredstev teh organizacij in kolikor zakon ne določa drugače. Za lastna sredstva se šteje članarina, prostovoljni prispevki fizičnih oseb in prostovoljno delo.

Tomšič spodbija legitimnost ZSSS

Na sprejeti zakon o političnih strankah in še zlasti na njegov 34. člen, ki med bivšimi družbenopolitičnimi organizacijami izpušča nekdanjo ZSS, je na zanj značilen način reagiral tudi že predsednik KNSS France Tomšič. Na priložnostni novinarski konferenci je namreč izjavil, kako so v Neodvisnosti prepričani, da se z ZSSS ne bo dalo pogovoriti o delitvi sindikalnega premoženja. »Če se ta problem ne bo ustrezno rešil, namerava sindikat Neodvisnost predlagati ustavnemu sodišču, da presodi o reprezentativnosti sindikata ZSSS, saj ne izpolnjuje pogojev o demokratičnem organiziranju in lastnem financiranju,« je pribral Tomšič. Ostajamo brez besed, ker nam je zaprlo šapo!

Ivo Hvalica – državni zbor je zaznal njegovo izmišljotino.

Bivše družbenopolitične organizacije iz prejšnjega odstavka so Zveza komunistov Slovenije, Socialistična zveza delovnega ljudstva in Zveza socialistične mladine Slovenije.

Prav nasledstvo organizacij iz prejšnjega odstavka se glede premoženjskih razmerij ureja v skladu s predpisi, ki urejajo nepravdni postopek pred sodiščem.

Nova knjiga

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehoti izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zbijati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

POLICIJA DEMONSTRACIJE OBLAST

Pavle Čelik

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

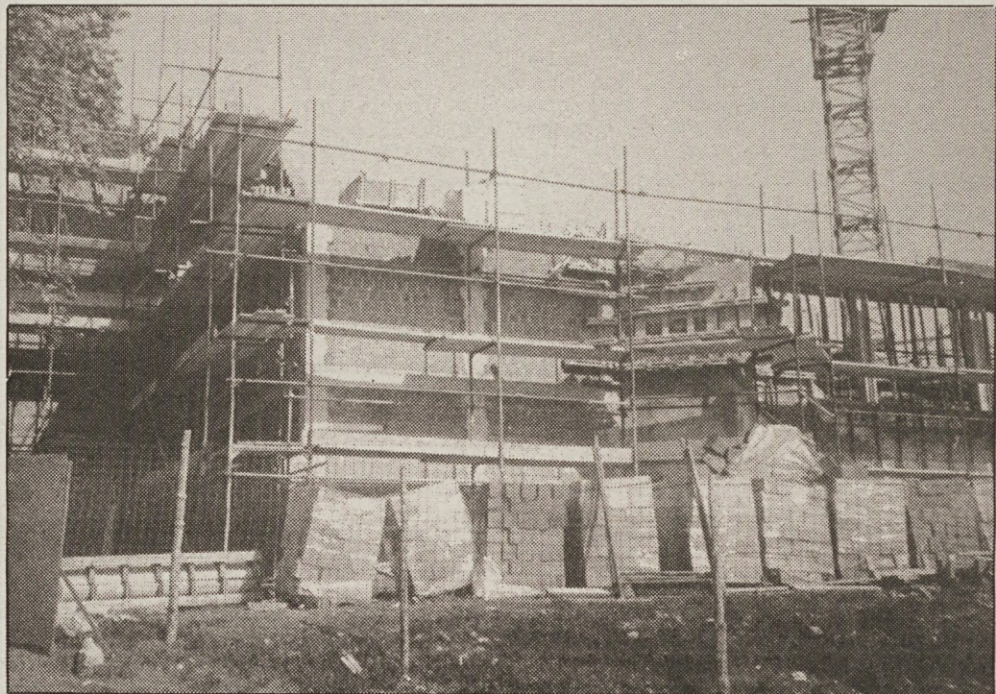
Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

Slovenske investicije po novem

Gradbišče nove cerkve v Kočevski Reki. Investitor: Republika Slovenija.

